

خلاصہ دسورتونو

روابط، امتیازات، مقاصد، تقسیم

اونور گنڑ معلومات ل دسورتونو

سورة الفاتحه - سورة ق

Ketabton.com

مدرس: مولانا خلیل الرحمان صاحب مدظلہ

طالب: محمد ایوب

سورة فاتحه

(۱) ہر سورۃ دسے پیرتیب قرآن کے پادال ہر اوپہ نزول کے ۵ نمبر ہیں سورۃ مدثر دسے: علق۔ قلم۔ مزل۔ مدثر۔ فاتحہ، رکی، اودنی اساتہ تخصیص رکہ کو لشی چہ بعضے الفاظ لکھ صلوات، جہاد، بازکوة پہ

کی سورۃ نو کے لغوی معنی سرہ رازی اودنی سورۃ نو کے پہ اصطلاحی معنی سرہ رازی بل داچنی سورۃ نو کے خطاب زیات تر مشرکانو اوامیان تہ وی اودنی سورۃ نو کے خطاب ہمیشہ اہل کتابو اوامیانو تہ وی کی سورۃ نو ہفہ دی چہ ہجرت نہ تھکے نازل شوے دی اگرچہ پہ طائف یا بل مقام کے والے نہ وی اودنی ہفہ دی چہ ہجرت نہ بعد نازل دی اگرچہ خبر پہ موقع یافخ مکہ نہ پس ولے نہ وی۔ 86+28=124

(۲) نومونہ سورۃ فاتحہ: دفتاحے گزہ نومونہ دی قانون دادے چہ کثرۃ الاماء بتدلی علی کثرۃ الصفاء لکہ یوسرے چہ قاری ہم دے عالم ہم، حافظ او مفتی ہم دے دا گزہ القابات دے سڑی پہ گزہ وصفاتو

دلالت کوی دغہ شان دفتاحے ہم گزہ نومونہ دی اودا نومونہ چا دران نہ نہ دی جو کڑے۔ بلکہ داؤل نقل دی ونی ﷺ نہ:

(۱) فاتحہ: افتتاح نہ دے پراستو کئے: دے سورۃ سرہ افتتاح دقرآن اشوہ... (۲) اساس القرآن: بنیاد قرآن یا خلاصہ قرآن: دتمام اسانی کتابونو اودقرآن خلاصہ ہم دے سورۃ کے دہ

(۳) سورۃ صلوات: حدیث دے: لاصلوات لمن لم یقرأ بفاتحہ الکتاب پہ جمع کے امام اوپہ زانلہ موز کے موز گزہ اربہ فاتحہ دانی ورنہ موز نہ کیگی نور سورۃ نو دخلق پہ خود اودا سورۃ دخالق پہ خود دے

(۴) سورۃ حمد: پہ شروع دے سورۃ کے حمد نہ دی (۵) سورۃ الشافیہ: داسورۃ روحانی پیارو دپارہ شفادہ کہ چرے معنی مطلب سرہ پورا یاد کڑے شی اوئل پرے اوکڑے شی

(۶) کافی: چاچہ اوسورۃ زوہ کڑو معنی او مطلب سرہ اوئل نے پرے اوکڑو نو دجنم نہ خلاصی دپارہ یکانی شی دہ لہ (۷) وافیہ: مکمل دضمون لحاظ سرہ: درجہ پہ درجہ کیے ٹول بیانات دی

(۸) رقیہ: دم والا سورۃ: لکہ شگہ چہ ابوسعید الخدریؓ چلو ملگر وسرہ جہاد تہ تلے دوپہ لارہ کے دپوٹو مشرچہ مار یا لزم خوڑ لے دو... ۱۰۰ اکڈے ترے واخستے... بعضے خلق دے نہ پدم پیسے اختلاو استدلال

کوی مگردا غلط دی ہفہ خوال غیبت وو ستاد اشوی۔

(۹) کزہ: خزانہ دعلومو: شیخ القرآن صاحب ہر فرما بل چہ کہ چرے ماتہ اللہ شپک ۶ کالہ عمر راکڑی اوڑہ مسلسل ہم دافاتحہ بیانوم نوز ماعمر

پختہ شی مگردے فاتحہ علوم پہ ختم شی

(۱۰) تعلیم المسلمہ: رسوال کو لو چل یا علم: ژوپے تعریفونہ داللہ، بیاجلہ عاجزی، بیاسوال کول بل داچہ شغوتل پکاری دی ہدایت اوپدے ثابت قہمی او شگہ پہ غواڑے احادیثو کے رازی چہ بہترین دعا

دیونش وہ (لا اله الا انت سبحانک...) زکہ چہ ددعا درے شرائط وادھف درے داڑہ دے دعا کے دو (۱) چہ چا نہ غواڑے ہفہ پہ بخل نہ پاک گزہ دے

(۲) چہ شغواڑے نو ددغے شیو ہفہ مالک گزہ دے (۳) خیل زان بہ عاجزہ گزہ دے۔

(۱۱) ام القرآن: ام اصل یا مورت وائی شگہ چہ موراصل دپچی وی دغے سورۃ فاتحہ اصل دٹول قرآن دہ

(۱۲) ام الکتاب: دٹولو اسانی کتابو اصل یا خلاصہ ہم دے فاتحہ کے دہ

(۱۳) سبع مثانی: اووہ اثینو چہ بار بار پیلے کیگی مانزہ کے کسک

(۳) وجہ تقدیم: ہے خوزموبگ علماء ددے لس وجوہات خالی مگر ہفہ زیات تر علمی دی دلہ صرف دوہ وجوہات وایو:

(۱) ٹول قرآن پہ دو قسمہ اثینو مشتمل دے یو علمی بل عملی علمی دعلم اعتقیدے سرہ تعلق لری لکہ توحید اورسالت یا ایمان بالا خرہ وغیرہ عملی صرف عمل سرہ تعلق لری لکہ قیام الصلوٰۃ یا حج وغیرہ نو

پدے فاتحہ کے دادواڑہ قسمہ موجود دی ژومی درے اثینو علمی دی چہ عقیدے سرہ تعلق دے او بل ثلورم ایت ایاک نعبد... تعلق عمل سرہ دے

(۲) پہ اعتبار دقرآن ۴ حصے دے (۱) الخالق لکل... (۲) الربی... (۳) المبارک فی... (۴) ایمان... نو فاتحہ الحمد للہ کے خالق تہ اشارہ دہ رب العالمین کے دو پیسے ہے خلاصہ پہ ارٹن کے

دریہ ہے المبارک... خلاصہ اوپہ مالک یوم الدین کے داخرے حصے خلاصہ نو فاتحہ خلاصہ دقرآن دہ او قانون دادے چہ خلاصہ مقدم دی پہ تفصیل او تفسیر

حضرت مولانا شبیر احمد عثمانی دفتاحے وجہ ذاتی چہ قرآن کے ۶ خبرے دی، توحید+ رسالت+ احکامات+ قیامت+ حال دنونکو+ حال دنونکو نو فاتحہ کے دا شپک واڑہ شتہ پوہہ

عالمان چہ خطاب کوی نو ژوہیہ خلاصہ شگے کڑی او بیارے مفصل بیان اوکڑی گ

(۴) مقصد سورۃ یادوہ یاخوریازبدہ (۵) دسورۃ چہ ٹول سورۃ دھفہ نہ تاوگی ہفہ دے (۱) ایاک نعبد وایاک نستعین (۲) مقاصد اربعہ عالیہ۔ قرآن پاک 8 مسئلے بیانوی چہ 4 کپکے مہمات او

4 کپکے مہمات دی مہماتو تہ مقاصد اربعہ عالیہ ہم وائی چہ ہفہ دای (۱) اثبات دتوحید (۲) رسالت... مہمات دادی... نو فاتحہ دغہ ژومی ثلور بیانوی دا ثلور مقاصد دفتاحے دھرات اولفظ نہ داسے

ثابت دی چہ الحمد للہ نہ ایاک نستعین پورے توحید خو پڈا گدے مگر اھد نا الصراط... ضالین پورے شگہ ثابت دے داسے چہ موبگ داسوال دھفہ ذات نہ داسے کو چہ درے کار نہ صرف اللہ دے

اثبات درسالت ترے داسے ثابت دے چہ علمی او عملی مسئلے موبگ تہ چاہیان کڑے یا راڑے دا رسول۔ شہ کے درتہ بیان کڑے قرآن کے۔ دے صدقات الکتاب مسئلہ واضح شوہ

دغے صدقات الکتاب ہم داخلہ چہ اوصاف داللہ یا صفات دبنہ چہ ایاک نعبد وغیرہ کے دی موبگ تہ رسول شگہ را رسول لے دے دے قرآن کے بیان کڑے دہ اللہ رحمن اور جم دے اقرآن ہم

اللہ رحم دے پوس ۵۸ قبل بفضل اللہ ورحمہ... ہم دغے مسئلہ ایمان بالا خرہ ہم داخلہ چہ احمد وند اللہ شہ دپارہ وائے اودا عبادت داللہ شہ دپارہ کو دے دے دپارہ چہ قیامت کے مے پکارا شی بل داللہ

رب یعنی تربیت دبدن اور روح کو نکدے دے نو دروح تربیت پہ قرآن سرہ کوی دے دپارہ چہ دراز روح مے قیامت کے بچ شی دغذاب۔ پہ مالک یوم الدین سرہ اثبات قیامت براہ راست نو مختصر داچہ دفتاحے

ہر ایت یاہر لفظ نہ دا ثلور مقصدی خبرے واضح دی۔

(۲) آیت ۴ چہ حقوق اللہ و حقوق العباد کے مشترک ہیں ایسا بھی ہے۔ اود بندہ حق دادے چرے عباد اود کڑی اود عے پدایا کہ نسقین کے هم =

دے۔ نوسورۃ فاتحہ کے رد دے یہ تلوار و فرقو (۱) دھر یہ: دودی دا دعوہ دہ چا اللہ نت د اهر شہ حادثاتی طور پیدا دی او حادثاتی طور پناہ شی نو الحمد للہ سرہ پدے دھر یہ باندے رداوشو چا اللہ خالق ددے ہر شہ

پیدائش افناہ کو سبب گزری شے سے چه cause & effect relationship ویلے لکھی۔

دینده متعلق (۱) عبادات (۲) استعانت (۳) طلب دهد ایت (۴) طلب دستمقام (۵) طلب نعمت

نعمت سوال ز کہ کو چہ تہ مالک دسزا او جزا ہے۔

ثلورو واژہ خصوصاً پیش کوئی اجمالاً اور مختصراً (۲) سورۃ متنازعہ ہے بیان در تمام آسمانی علوم و کوم چہ کتب سابقہ و کدی دہخو ٹو لو علم و مولد کہا کہ تاک کہ بعد و اما کہ تسعین دے

(۵) داسورہ ممتاز دے پہ خاص کیدو مومنز سرہ چورہ سورہ صلوٰۃ ہم دوائی یعنی دے نہ بغیر مومنز نہ لگی۔ مقتدی ما امام ضرور فاتحہ دوائی نہ نومونو دفاتحے کردے وضاحت بیش...

[illegible]

ہفتہ حروف چہ فاتحہ کے نشت: (۱) ت/تا (۲) خ/خا (۳) ذ (۴) ز/زا (۵) ش (۶) ظ/ظا (۷) ف/فا (۸) ق/قا (۹) ک/کا (۱۰) گ/گا (۱۱) ع/عا (۱۲) ا کے راجہ مددی (۱۳) حروف پہ فاتحہ کے وئے نشینہ نو بعض علماء و فقہاء

جواب کوی۔ چیز کہ چہ الفاظ زیات تر د عذاب زانو کے استعمال دی اوقات شفا والا سورۃ دو۔

(3)

اعتراض (۵) ایت ۱۰۶: آپس باندے چنن پورہ خبرہ کوے اوصابلہ۔ جواب (۱) ایت ۱۰۶: ناسخیر منہ (۲) زہ واللہ دکنم تابع یم

اعتراض (۶) ایت ۱۱۶: پاتخاذ الولد باندے چنن مومگ دنا بنانو نہ منع کوے۔ نو ۵ جوابو نہ کوئی (۱) سجانہ (۲) بل لہ مانی السلوت والارض (۳) کل لہ قانتون (۴) بدیع السلوت والارض (۵) واذا قضی امرنا نقول لہ کن فیکون

اعتراض (۷) ایت ۱۱۸: کہتہ رشتونے پیغمبرے نوستاپہ رسالت واللہ ماسرہ خبرے اوکڑی: جوابو نہ کوئی۔ (۱) ایت ۱۱۸: کذا لک قال الذین من قبلہم (۲) قد بین لایات لقوم یوقنون ددے دو جوابو نہ علاوہ علماء ددے جواب ہم کوئی چہ یوحجازی بادشاہ دکنم نفاظ کو لو د پارہ دھر چادر دازے نہ نہ زی۔ نو حقیق بادشاہ شنگہ داسے اوکڑی۔

دوا و دم او اتم اعتراض در میان درے خبرے دی۔ (۱) ایت ۱۲۵: بیت اللہ تو حید مرکز و فواہے بنی اسرائیل و تاسو مکیشک و لے شروع کرو۔ (۲) ایت ۱۲۹-۱۳۰: موجودہ پیغمبر محمد ستا سودیکہ ابراہیم دعا و نو لے و پیغمبر منے (۳) ۱۳۲-۱۳۳: تو حید و لو انبیاء کرام سبق تو تبلیغ و فو تاسو لے تو حید نہ انکار کوے۔

اعتراض (۸) ایت ۱۳۲: پچھیل دقلے چتہ پچل دین کے پچلہ پشک او تردد کے لے لکھ یوحنا کلمہ بل خواج۔ جواب ایت ۱۳۲: اللہ المشرق و المغرب (یعنی زہ واللہ دکنم تابع یم۔۔) اعتراض (۹) دصفا و مردا پے طواف۔ چہ پچلہ خود صفا و مردا طواف کوے حالانکہ دودہ بتان (ناکیلہ او اسلاف) دو۔ اومومگ دبتا نو عبادت نہ منع کوے۔ نو جواب: ایت ۱۵۸: ان الصفا و المروۃ من شعائر اللہ

بیانور و اتنوں کے زواجر، انذار، دلا دو توبے درے شرائط پائیت ۱۶۰ کے، دلائیل و پو حید، رد شرک او بیان دھر ماتو کو لے شی انما حرم علیکم المیتہ۔۔

(چپکے تفسیر ددے رویے جسے شتم شی نو حلد باقی خلاصہ بہ بیانو)

دریمہ حصہ ایت ۱۷۷-۲۵۳: پدے کے جہاد فی سبیل اللہ ذکر کو لے شی: اول د جہاد د پارہ درے منازل دی:

منزل (۱) سورۃ البقرہ کے دے: ددے پھقلہ درے اپنے خبرے کوئی: (۱) تربیت د مجاہد (۲) اصلاح ذخیل ملک (۳) اصلاح ذخیل کور

منزل (۲) سورۃ انفال کے: چہ میدان جنگ کے ۶ قاعدے ذکر کوئی

منزل (۳) سورۃ مجادلہ کے: یعنی فتح نہ بعد قانون و آداب (تفصیل د پارہ او گورہ شروع ددریے جسے پقران کے)

نوایت ۱۷۷ کے اے د مجاہد ل صفات ذکر کوئی ۵ عقیدے سرہ او ۵ عمل سرہ متعلق دی۔ بیا اصول اربعہ لیا سبب المدن (د ملک اصلاح د پارہ ثلور اصول) ذکر کوئی۔ لکھ

(۱) ایت ۱۷۸: قصاص من الظالم (کتب علیکم القصاص) (۲) ایت ۱۸۰: تقسیم المال بل القانون شرعی (کتب علیکم اذا حضرا۔۔)

(۳) ایت ۱۸۳: فرضیت الصوم (کتب علیکم الصیام) (۴) ایت ۱۸۸: نبی عن الارثشی (لا تاكلوا اموالکم۔۔)

بیابیان روج پہ شنگہ جے مال او بند دواڑہ لگی دند رنگ بہاد کے ہم دواڑہ لگی۔ ایت ۱۸۹: بیا ایت ۱۷۷-۱۷۹: پورے ۱۸۰ تو انین د کور مولو بیائیگی۔ ہند دادی:

(۱) ایت ۲۱۵: د کور مشرب ہند د چال لگوئی (۲) ایت ۲۱۶: مشرب ذخیل کور د افعت کوئی (۳) ایت ۲۱۷: قتال فی شہر الحرام (۴) ایت ۲۱۹: نبی عن الخمر و البیسر

(۵) ایت ۲۲۰: اصلاح لیشی (۶) ایت ۲۲۱: نبی عن الکاح المشرکین (۷) ایت ۲۲۲: نبی عن الجماع فی حالت الجحیش (۸) ایت ۲۲۳: مقصد جماع

(۹) ایت ۲۲۴: قسم خوئل واللہ پانوم (۱۰) ایت ۲۲۶: مسکد ایلا (۱۱) ایت ۲۲۹: طلاق اقسام (۱۲) ایت ۲۳۳: مسکد رضاعت (۱۳) ایت ۲۳۴: کندے خزے عدت

(۱۴) ایت ۲۳۵: حکم الخطیہ (لا جناح علیکم۔۔) (۱۵) ایت ۲۳۶: طلاق و غیر مدخول (۱۶) ایت ۲۳۸: مسکد صلوٰۃ (۱۷) ایت ۲۴۰: وصیت للازواج

(۱۸) ایت ۲۴۱: مسکد فائدہ و رکو طلاق شوے شوے تہ

ددے نہ بعد مسکد جہاد پرے تفریح کیگی پہ بیان د جالوت او طالوت ایت ۲۴۶-۲۵۲: چپکے دایمرد جہاد د پارہ دودہ شرائط خالی (۱) علم (۲) جسم یعنی ہمت

(چپکے تفسیر ددے رویے جسے شتم شی نو حلد باقی خلاصہ بہ بیانو)

ثلورمہ حصہ: ایت ۲۵۳-۲۸۶ پورے: پدیکے اتفاق فی سبیل اللہ ذکر کے دے۔ چتر غیب و رکوئی متفقینو مال تن فی سبیل اللہ اوز جرو رکوئی بخلاوتہ:

ایت ۲۵۴: دمرگ نہ تھے اتفاق اوکڑے ایت ۲۵۵-۲۵۶: ہند دعوہ ذکر کوئی چپکے دے مسکد د پارہ ہ اتفاق کوے۔ بیا د دو فو تو بیان کوئی یوایت ۲۵۷-۲۵۸ کے چہ بیان د

شیطان او مرد ددے چہ سرکشہ فرقتہ۔ بل ایت ۲۵۸-۲۵۹ کے چہ بیان اصحاب الرشید کوئی لکھ ابراہیم او عزیز بیا مثالو نہ د پارہ د خرچ کو لو پائیت ۲۶۱-۲۶۳ (واللہ و رضا د پارہ)

اوایت ۲۶۴-۲۶۶ کے دنیاء غرض د پارہ۔ ایت ۲۶۷ کے دطیب مال و رکو لکھ دے ایت ۲۷۵-۲۸۱: دفعات پے سو خورد و باندے ایت ۲۸۲: ایت طویلا چہ بیان د معالما تو

کوئی۔ چہ لیلین دین بہ شنگہ کوے۔

بیا آخر کوع کے بیان دھنے ثلور و مسکو کوئی کوے چہ تیرے شوے پٹول سورۃ کے بیا ایت ۲۸۲ کے بیان د تو حید پہ لہ مانی السلوت سرہ پیا ایت ۲۸۵ کے اثبات در رسالت کوئی پیا من الرسول

سرہ۔ دریم پیا ایت ۲۸۶ کے پہ لایکلف اللہ سرہ بیان د جہاد کوئی او اتفاق پرے قیاس کوئی زکہ چہ اتفاق نہ بغیر جہاد ممکن نہ دے۔

(۲) اثبات در رسالت: (چون نبی خداوند بفرماید و او آخری دے) نبی کچھ فرمائی چیز یا مثال داسے دے لکے پوچھارت وی ہفے کے پوچھتے کہہ وی۔ مالک نے اگلی ہفہ بلڈنگ برابری۔
 انا خاتم النبیین لانہ بعدہ اودے اثبات ^{رسالت} و تصدیق د اہم مقصد ہے چہ در سول پہ طریقہ کے کامیابی گزول۔ بدعتی چہ بدعت کوی۔ نو نبی گرہ نہ آخری رسول گزوی۔ نہ ہفہ طریقہ کے کامیابی گزوی
 (۳) الجہاد فی سبیل اللہ: جہاد کہ جہد نشی نوعی دے وہ انتہائی کوشش کول۔ دپارہ اشاعت د قرآن او سنت۔ چہ دین اللہ دے۔
 او کہ جہاد جہد نشی نو مطلب یے دے فراختیا ^{یعنی} ہفہ عمل چہ اسلام تہ فراختیا ملاوگی او مقابلہ کے کفر تنگیگی او ختمگیگی۔

(۴) الاتفاق فی سبیل اللہ: واللہ دین دپارہ مال گول۔ (اوس نے ربط نہ اچھوڑو: اتفاق بہ جہاد دپارہ کوے جہاد بہ اثبات در رسالت دپارہ کوے او اثبات در رسالت سرہ ملک کے توحید رازی)
 نوڑو ہے دوہے مکے دہما تو نہ او آخرے دوہے مکے دما تو نہ راداسے۔ باقی ہفہ غلور نوڑو چہ صداقت الکلب + ایمان بالآخرۃ او تنظیم + آداب دی۔ دھنے ہم ذکر کیگی مگر
 مختصراً/ضمناً تفصیل پدے سورۃ کے دوہے غلور و مسکو کیگی۔ قرآن زدہ کولود پارہ اصل کے دوہے مسکو ضرورت وی۔ پریدے ہفہ نوڑے خبرے چہ ۱۶ علوم خلق یادوی۔

تقسیم سورۃ: سورۃ ۴ حصے دے: (۱) ایت ۱-۱۰۰: اثبات د توحید کوی (۲) ایت ۱۰۱-۱۷۶: اثبات در رسالت کوی (۳) ایت ۱۷۷-۲۵۳: الجہاد فی سبیل اللہ بیانوی

(۴) ایت ۲۵۴-۲۵۷: اتفاق فی سبیل اللہ بیانوی

خلاصہ سورۃ ٹوہے حصہ: بیا دغڑوہے حصہ ہم دہ پے دریو بابو باندے:

باب نمبر (۱) ایت ۱-۲۰: چہ بیان و فرق ثلاثہ کوی کوے چہ سورۃ الفاتحہ کے مختصر بیان شوے۔ نو دلہ دھغوی صفات، دھغوی حکم دنیادی او اخروی ہم بیانوی۔
 باب نمبر (۲) ایت ۲۱-۳۹: دغڑوہے باب اصل کے بطور تمہید و دپارہ دوہے دوم باب۔ زکے چہ دلہ کے اصل مسئلہ یامہا الناس اعدو یکم ذکر کولے شی۔ دیکے سبق دے ملت نہ چہر کلمتہ
 بیان د توحید او کڑے نو خلق پدے ڈلے کیگی۔ اوپ اصول و قرآن کے پے اتم نمبر باندے دے دریو لو بیان شوے۔
 نو دے باب کے ٹوہے خطاب عام وے۔ او دعوہ د توحید و۔ چہ ۵ دلائل عقلیہ پے بیانیگی۔ او پیا شمرہ پے ذکر کولے شی: فلا تجعلوا اللہ اندلاً۔ بیا اثبات در رسالت، بشارت
 منوکتہ او دفع داعتراض پے ایت ۲۶ کے پے ان اللہ لا یستغنی... بیا ایت ۲۸-۳۷ پورے غلور نعمتو نہ ذکر کولے شی پے کیف تکفرون باللہ سرہ (۱) چہ دشت نہ مٹتے کڑے
 (۲) د دنیا نول نعمتو نہ تارہ پیدا کرل (۳) ستا سونیکہ تہ عزت نصیب کڑو پے یولون فرشتو (۴) لغزش مورتہ ہم معاف کڑو۔ وغیرہ
 باب نمبر (۳) ایت ۴۰-۹۶: ٹوہے رکوع بطور تمہید چہ خطاب عام نہ پس خطاب خاص کولے شی پے یعنی اسرائیل الذکروا سرہ چہ ٹوہے دینی اسرائیل کو دے خصلتو نہ ذکر کوی۔
 لکہ (۱) تحریف (ولا تشروا... ایت ۹۱) (۲) تلپس الحق بالباطل استنسان ایت ۹۲ (۳) ترک عمل (اتامرون الناس... ایت ۹۴)
 دوہے مقابلہ کے دمو منانور دے صفات: (۱) صبر (۲) صلوة (۳) ایمان بالآخرہ ایت ۳۵-۳۶ (۴) داڑوہے رکوع بطور تمہید و دھنے ۶ خطا یولود پارہ چہ خطا باؤ ستہ روت نواکی
 خطاب (۱) بیان داؤ تو نمونو او دعوہ نمونو/عذابونو: نمونو دادی: (۱) نجات من الفروع ایت ۳۹ (۲) نجات من الفرق ایت ۵۰ (۳) ایاتہ الکتاب ایت ۵۳
 (۴) عفوہ من القتل ایت ۵۴-۵۵ (۵) حیات بعد الممات ایت ۵۵-۵۶ (۶) تطلیل النمام ایت ۵۷ (۷) انزال المن واسلاوی ایت ۵۷ (۸) فحار یلعون من الحجر ۶۰
 دوہے قلمون/عذابونو دادی: نزول العذاب من السماء ایت ۵۹ (۲) ذلت و اھوان بسبب کفران ۶۱
 خطاب (۲) ایت ۶۳-۷۲: دینی اسرائیل کو دشرانور دے خصلتو نہ: (۱) نقض الھود ۶۳-۶۴ (۲) الخیل فی ذیل البقر ۶۷-۷۱ (۳) قتل النفس ۷۲
 او دمو جودہ بنی اسرائیل کو دشرانور دے (۱) تحریف فی الدین ۷۵ (۲) منافق ۷۶ (۳) تقلید آبا و اجداد ۷۸ (۴) مخصمین لا نفھم بالحد ۸۰
 خطاب (۳) انکار ہم من الادامر و اتیانہم بالکفر ۸۳-۸۶ خطاب (۴) انکار دھنے انبیاد نہ ایت ۸۷-۸۸
 خطاب (۵) انکار دمو جودہ نبی نہ ۸۹ خطاب (۶) خلاصہ ماسبق ۹۵

(چکے تفسیر دے ٹوہے حصے ختم شئی نوصلہ باقی خلاصہ پے بیانوی)

دویمہ حصہ ایت ۹۷-۱۷۶ داڑوہے غلور ایتونہ پدوڑو حصو کے شمارو لے شی۔ لکہ شگہ چہ علماء چلو کتابونو کے بابونہ تری۔ او دھرو دپارہ در میان کے یوفصل وی۔ چہ دغے فصل کے ٹکے اور دستودواڑہ
 بابونہ ترے شوے وی۔ دغے شان د غلور ایتونہ دواڑہ ہے خچلو کے داسے تری چہ ٹوہے حصہ کے اثبات د توحید و نو دویہ کے اثبات در رسالت دے۔ نو دادواڑہ مکے دجبرائیل رسول اللہ
 طرف نہ راوڑے وے۔ لہذا پے جبرائیل باندے اعتراض پدے دواڑو مسکو اعتراض دے۔ نو پدے دہ دویمہ حصہ مونگ دایت ۱۰۰ پزائے دایت ۹۷ نہ شروع کو۔

نوایت ۹۷-۱۵۸ پورے ۹ اعتراضات دی۔ او دھنے جوابونہ اوایت ۱۵۹-۱۷۶ پورے شوروے اسے خبرے در رسالت مسئلہ سرہ متعلق دی۔

اعتراض (۱) پے جبرائیل باندے ۹۷-۹۸: چہ مونگ تارہ رسول او دا قرآن زکے نہ منو چہ تارہ دجبرائیل راوڑی چہ ہفہ زمونگ پے مشرانو عذابونہ راوتے دی۔ نو ۵ جوابونہ کوی۔

جواب (۱) قرآن داللہ پے حکم ناز کیگی۔ (۲) قرآن دھنے کتابونو تصدیق کوی۔ (۳) ہڈی (۴) دشری (۵) ایت ۹۸: ٹوک چہ جبرائیل سرہ دشمنی کوی نو ہفہ اللہ سرہ دشمنی کوی نو اللہ ہفہ سرہ...

اعتراض (۲) سلیمان باندے ایت ۱۰۲: چہ دسلیمان صفائی بیانوے حالانکہ ہفہ جادو گرو۔ نو جواب: ایت ۱۰۲: دما کفر سلیمان و لکن الشیطن کفروا

اعتراض (۳) تہ مونگ دحمر منع کوے حالانکہ اللہ دے خولود پارہ دوہے فرشتے حاروت او ماروت رالیگے وے۔ نو جواب: ایت ۱۰۲: حتی یقول انما نقضتہ فلا تکفر

اعتراض (۴) ایت ۱۰۳: چہ تہ مونگ دچلو مشرانو دین او رسم راج نہ منع کوے جواب ایت ۱۰۴: لا تقولوا راعنا وشرک او دے ادبے خبرے مہ کوے۔

رابطہ ماسبق سرہ

اختیارات دسورہ: (۱) سورہ ممتاز دے پہ بیان دال حضرت عمران چھٹے بی بی ایت ۳۴، اور بی بی مریم ایت ۳۶ او نوے حضرت عیسیٰؑ ایہ ۲۸ کر پانگی دا سے بل سورہ کے تہ۔

(۳) سورۃ ممتاز دے پہ عبدیت عیسیٰؑ (بندہ ثابت کولو باندے) او ددہ پہ عاجزے ۳۳ نقطے پیا نیگیں دڑو مے حصے دریم باب کے۔

(۴) سورۃ ممتاز دے پہ رد دھتے شکوہ دعو یا اصولو دعیسیان نو چہ عیسیان ئے پیش کوی۔ کہ (۱) عیسیٰؑ بن ابن اللہ دوائی (۲) زمونگ دین کا

ٹول واجب الاطاعت دی۔ (۳) محمد صرف عربیہ پیغمبر ہے۔ (۵) عیسیٰ ٹولے دنیا لہ پیغمبر ہے۔ (۶) مونگ ہم موحدین پونوے سورۃ کے دے شکیو واژدوگوو رد دے۔

(۵) سورة ممتاز دے پہ بیان دواغیز اصول و تنظیم

(۷) خبر وچہ دنیا خواہشات دی نو تہید من الدنیا دیا رہہ ہفتہ ہانوی ایت ۱۳

(۹) سورۃ ممتاز دے یہ بیان د وفات د محمدؐ ایت ۱۴۴ افان مات اول الثقلین علی اعقابکم

(۱۰) سورۃ ممتاز دے یہ فضیلت دہلی بی مریم دھنے دخت یہ نور و خرد باندے ایت ۴۲

مقصود سورۃ: بیان دھننے ثلور و مقاصد و کوم چہ تیر شوے و وپہ سورۃ البقرہ کے اثبات و توحید اثبات و رسالت جہاد فی سبیل اللہ انفاق فی سبیل اللہ مگر یہ زیاتہ تر قسمی

سہرہ مخمے سورۃ نہ۔ مثلاً ہلے ثلور وارے تو حیدو نو دولتہ اووہ وارے تو حیدو کرگی۔ ہلے ۹ اعتراضات و وہ رسالت باندے نو دولتہ ۱۵ اعتراضات اووہ

ہم نے جواب دیا۔۔۔ بقرہ کے پہلے تو حید صرف عقلی دلائیل دے گا۔۔۔ نو دولت ال عمران کے پہلے عقلی، نقلی، اور وحی دوسے دائرہ دلائیل دی یہ مسئلہ دو حید۔۔۔ بقرہ کے اتفاق د

پارہ مثلاً لونہ دو نو دے سورۃ کے زواجِ ریدی بخلاؤتہ۔ نو پدے وچ سورۃ ال عمران زیات پرتقی دے یہ بیان دھن مضمنا مینو کو مچہ تیر دو یہ سورۃ بقرہ کے۔

تقسیم سورۃ سورۃ تقسیم دے پے در پو حصو باندے (۱) ایت ۱-۶۳: اثبات و توحید کوی (۲) ۶۳-۱۰۱: اثبات در سالت کوی او دفع ۱۵۰ اعتراضون کوی د مکرینو طرف نہ

(۳) ایت ۱۰۲ - آخر سورة یورے چہ یکے جہاد و انفاق دواڑہ مسئلے بانیگی۔

یہ یاد غور ہو جسے حصہ تقسیم دہ پور یا یوٹو باندھے: (۱) ایس۔ ۱۔ ۷۷: (۲) ایس۔ ۱۸۔ ۲۵ (۳) ایس۔ ۲۶۔ ۶۳: ہریو باب کے شگ شکہ: جنرل کی اوٹو میں خبر عوہ رتو حید دہ۔

(۳) ایت ۷: دفع دشہا تو چہ وار دیدلہ پہ

(۴) ایت ۸ کے مومنانونہ تعلیم ورکول ودعا یہ وخت و

(۵) ایت ۱۰: جہ بندہ لہ مال او اولاد اللہ عزا نشی بچ کو لے (۶) ایت ۱۴ کے تہید من الدنا وترغیب الی الآخرہ

باب (۲) ایت ۱۸-۲۵: یہ دیکھ کر ہم ۶ خبرے دی: (۱) ایت ۱۸: دعوہ و تو حید (۲) ایت ۱۹: دفع دشمن و عیسایان و جو ابائے کوئی چاہل دین دین اسلام دے او یہ نصرانیت کے دس من البغات شونے

(۳) ایت ۲۰: صداقت و پیغمبر

(۵) ایت ۲۳: دُیو دوا عراض د اللہ و کتاب نہ
(۶) ایت ۲۵: تخو یف د آخرت

ماہ (۳) ایت ۲۶-۶۳: دیکھم ۶ خبرے دی: (۱) ایت ۲۶: دعوہ و توحید (۲) ایت ۲۸: مومنوں کو تنبیہ کہ کافر و سرہ دوتی نہ کوئے۔ (۳) ایت ۳۰: تخویف و آخرت (۴) ایت ۳۱: ترغیب و

(۵) ایت ۳۵، ۳۷-۳۸، ۴۰ او ۵۱ وغیرہ: یہ دیکھ کر ۳۳ فقط حضرت عیسیٰ علیہ السلام کے عہد میں مانتے رہے۔ (۶) ایت ۱۶: ماحولہ دیکھنا نوں رہ

دویم حصہ: ایت ۶۲-۱۰۱: یہ دیکے داہل کتابو ۱۵ پلیٹی ذکردی چہ اعتراضات دی یہ رسالت ہانڈے۔ ہفتہ دادی:

(۱) آیت ۶۳: خپل ملا او پیر به خدائے توب سره ښوول چې هغوی شته حلال او واکي نو هغه به حلال گنږو۔ او د هغه حرام به حرام گنږو۔

(۲) ایت ۹۵: (احتجاج بالباطل) و اهل کتاب بود ما ملود و عو خلاف احتجاج کول چه ابراهیم یہودی و ما نصرانی و ذ۔

(۳) ایت ۶۹: (اضلال المرءین) مومنانولرہ گمراہ کول
(۴) ایت ۷۰: (انکارهم و کفرهم ایت اللہ)
(۵) ایت ۷۱: (تلمیس الحق بالباطل)

(۶) ایت ۷۲: دین گد وڈ کول یہ کمزور و ماندے (۷) ایت ۳۳: دھکے دینو نوہ منسو خید و وصیت کول (۸) ایت ۷۵: خیانت و اہل کتاب

(۹) ایت ۷۸: تحریف کو لے حق کے
(۱۰) ایت ۷۹: (افتراء علی العباد الصالحین) یہ نیکو مخلوق دروغ تڑل

(۱۱) آیت ۸۱-۸۲: (تو!) عن کلمات اللہ) اعراض کو! پس دو وعدے نہ۔ (۱۲) ۸۶: (کفر بعد الایمان) مرتد کیدل۔ (۱۳) آیت ۹۳: (افتر اعلیٰ الانبیاء) چہ انبیاء و مومنگ تہ داد احرام

کڑے دی۔ (۱۳) ایت ۹۶: (تقدیم القلبہ) جز مونگ قلہ سا سودر قیلہ نہ خکے وہ۔ (۱۵) ایت ۹۹: (صدون عن سبیل اللہ) واللہ کتاب نہ خلق بندول

درمیر حصہ: ایت ۱۰۲۔ آخر سورے: دیکے دجہاد او اتفاق فی سبیل اللہ بیان دے اور تنظیم جوڑو لو ۵ قاعدے خائی اویہ ہفے دوہ واقعات بطور مثال پیش کوی۔

قاعدہ (۱) ایت ۱۰۲: (وَلَا تَتَّبِعُوا الْاَوَاثِمَ الْمُحْسَنُونَ) ستاسو ڈولوہو بوء عقیدہ دو حیدوی۔ اودو اشارہہ القواللہحق نقاتہ کے ہم دہ۔

قاعدہ (۲) ایت ۱۰۳: (واعتصموا بحبل اللہ جمیعاً) ستاسودلوٹلوہ یوقانون وی جیہ ہفتہ قران اوسنت درسول وی۔ قاعدہ (۳) ایت ۱۰۴/۱۱۰: ستاسود تنظیم ارکان بہ کار کولودالا وی۔ یعنی فعال بہ دی۔

قاعدہ (۴) ایت ۱۱: ستاسوار کا نہ یہ جماعت / تنظیم ماندے خرچ کوی۔ قاعدہ (۵) ایت ۱۱۸: چیتا سو کے یہ غیر راز دار نہ وی۔

اور دے باندے دوہ واقعات بمانوی توہ واقعد جنگ بدر چہ غیر رازدار مومنانو کے ندو۔ نوامداد اللہ دوسرہ شامل حال دو۔ اولہ واقعد جنگ احد چہ مسلمانان زیات دو مگر غیر رازدار یکے دو۔

نووقتی طور دتکلیف باعث شو۔

شان نزول دسومہ: مفسرین فرمائی چود علائقہ نجران نہ د ۶۰ عیسیٰ انویو وند مدینے تدر اغه اونہ کریم سرہ حضرت عیسیٰ متعلق چمنظرہ شول۔ چعیسیٰ داللہ نائب او ابن دے۔ اوز مونگ رب دے

نبی کریمؐ ورتا اور فرمائیل جس رب ہفتہ دے یہ ہمیشہ ژوندے دے ڈول جہان نگہ بان دے اور رازق دے پ زکۃ او اسمان کے دھتھ نہ ہیٹ پٹ نہ دی۔ یہ رحم دصور کے دلچپے غوغے مطابق بچے پیدا

کوئی۔ نہ خوری نہ نسکی۔ اوس تاسو اداوے جہ آدادے صفا تو نہ پوصفت ہم یہ عیسیٰؑ کے موجود وو۔ ہفوی خاموش شول۔ اود اللہ د طرف نہ دسورۃ ال عمران دا دڑوسی ۸۰ ایتونہ رانا زل شو۔

اعتراضات و عیسائیوں اور جواہر لال نہرو:

(۱) اللہ تعالیٰ عیسیٰؑ پر روح اللہ، کلمۃ اللہ اور ابنِ ماریہؑ پر نوحہ اللہ زوے، نایب اور متصرف شو۔ نوز کہ ہفتہ اور کول حق دی۔

جواب: ایت ۷، .....وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ) و متشابہا تو ترجمہ اور مطلب مانند ہے اللہ ہی سمجھے گی۔ کہ انسان دشمنی بہا تو یہ مطلب زان پوھ کول غواڑی نو یہ زنا دھمکا تو کے بہ دے معنی اور مطلب

اعلیٰ۔ بل جواب ایت ۵۹ کے بل جواب ادگرہہ چہ پیدائش دینیؑ داسے معجزہ وہ لکہ پشان دیدارش داد۔۔۔ نولفظ ابن دتشافہا توندے تاسو پرے نہ پوہیگئے۔ بل داچہ ابن

مطلب زدے نہ بلکہ محبوب دے جرحہ معنی و زیات تعلق دے لکہ ابن السبیل لکہ مائده ۱۸: فحیٰ ابناء اللہ مونگ واللہ محبوبان اودوستان پو۔ بل داچر مونگ قران ورتہ ابن اللہ

نہ دے ویلے۔ نو کہ ستاسو کتاب کے وی۔ نو دا دس من الہا تشوے دے۔ ز کہ چہ زمونگ ایمان دے چہ عقائدو لحاظ سرہ اسمانی ٹول کتابونہ یو خبرہ کوی۔ اودا دعتیدے خبرہ متفق علیہ

مسئلہ ۵۰۔ ہم ذاتمانی کتابونو درمیان اوهم دانبیاؤ درمیان۔

(۲) عیسیٰؑ مژہ ژوندی کول۔ پیاران ۛ جوڑول۔ وځاورے مارنځ کے نہ پے روح اچو۔ لہذا متصرف دو۔ جواب ایت ۴۹: چوداھر شہ ۛ پے اذن دالہ کڑے دی۔

(۳) زمونگ اکا برو مونگ تہ داسے نخے یرتخے دی چیمیلے وویلے وویچہ ماتہ اواز کوے زہ رارسیدیشم۔ جواب ایت ۷۹ کے : ماکان لبشر... کونوا عباد لی من دون اللہ۔

(۴) لی لی مریم سرہ یہ ہر وقت بے موسمہ میوے وے یہ خیل اختیار۔ لہذا ہفتہ متصرف دہ۔ جواب آیت ۳۷ قالت ہومن عند اللہ (۵) دز کریا زوے پہ بڈاوالی کے اشواگر چر بی بی نے ہم شندہ دہ۔

یہاں افسوس تو صرف ہے۔ خوب ایت ۲۸ کے سنا لک دنا کر ماریہ... دے نور اعتراض نہ ہم وچ تفصیل ۷ اوشویہ دویمہ حصہ کے۔ اوپہ امتیاز اتو کے ۴ نمبر باندے۔

سورة نساء: (۱) مدنی سورة دے ترتیباً ۴ بعد از آل عمران او نزولاً ۹۲ بعد از مکتہ

(۲) ربط ماسبق سرہ: مولانا غلام اللہ خان اکی ربط داسے خانی چہ (فاتحہ) ایاک نعبد وایاک نستعین (بقرہ) ولا نعبد ولا نستعین البقرہ کما فعلت البقرہ والمشرکون (آل عمران) ولا ال عمران کما فعلت البقرہ (نساء) وؤئذ یحییٰ حقوق النساء (مائده) اللهم فازل علینا مائده العاکمک ورحمتک (باقی زمونگ دشیخ القرآن صاحب طرف ند دے ربط داسے دے)

شمار	سورة آل عمران	شمار	سورة نساء
۱۔	فاتحہ کے در یوڈ لو بیان اجمالاً او شونو بقرہ کے مضبوط علیہم نہ خطاب وادال عمران کے ضالین نہ	۱۔	نوسورة نساء کے ژوبے ڈے لے معنوم علیہم نہ خطاب دے
۲۔	سورة بقرہ او آل عمران اصلاح وعقیدے کوی	۲۔	نوسورة نساء اصلاح و معاشرے کوی۔ (عقیدہ نے مقدم کڑلہ بہ اصلاح و معاشرے)
۳۔	قوانین ذکر کوی دپارہ د تنظیم دجوڑولو	۳۔	قوانین ذکر کوی دپارہ د اصلاح و معاشرے
۴۔	د آئی د ژوبے بیان پیدود شرطونو سرہ ایت ۸۹	۴۔	د منافق د ژوبے بیان پہ خلورو شرطونو سرہ ایت ۱۳۶-۱۳۵
۵۔	دیشی دبرہ خیر و لو بیان پدایت ۵۵ کے (ورافک الی)	۵۔	تفصیل دبرہ خیر و لو پد ایت ۱۵۷-۱۵۸ کے او ردپہ هغو چدوہ کوی دقلو لویشی
۶۔	ذکر دصحابا کرامو ایت ۱۵۵ کے (عفا اللہ عنہم)	۶۔	ایت ۶۹ کے دوی بہ انبیائے کرامو سرہ وی
۷۔	قول دمنافقانو ۱۵۶ کے: (لوکانواعدا ماماتوا وافتلوا)	۷۔	جواب: ۷۸ کے (این مانگو نواید رکم الموت و لو کتتم فی بدوج مشیدہ)
۸۔	ایت ۱۳۰ (لا تکلوا الریوا)	۸۔	ایت ۲۹ کے: هغه مال چہ باطلے طریقے سرہ گلے شوب نہ ترے اوساتے
۹۔	ایت ۱۸ کے: واللہ او دفرشتو گواہی پد اثبات د توحید	۹۔	ایت ۱۶۶: واللہ گواہی پد صداقت دقران
۱۰۔	ایت ۳۱: فاتحونی تحسبکم اللہ (واللہ تقرب درسون پتہ تاعدارے کے دے)	۱۰۔	سورة نساء کے شرائط و اتباع درسون بیانگی
۱۱۔	بیان دقتال د کافرو سرہ	۱۱۔	ایت ۹۳: بیان د ۵ دفعا تو پد هغه چا چہ مومن قصد قتل کڑی
۱۲۔	بیان د مجاہدینو کوی	۱۲۔	بیان د فضیلت د مجاہدینو کوی
۱۳۔	ایت ۶۷: ابراہیم نہ یہودی دو او نہ نصرانی	۱۳۔	ایت ۱۶۵: اتباع ددے ابراہیم او کڑے
۱۴۔	سورة آل عمران بیان د مقاصد و اعتقاید و لوی	۱۴۔	سورة نساء بیان د اعمال و لوی
۱۵۔	ایت ۱۸۵: ٹوک چد جنم نہ بچ شو هغه کا میاب دے	۱۵۔	ایت ۱۳: دا کامیابی پد اتباع داللہ او د رسول کے سرہ ملاو گی
۱۶۔	ایت ۱۹۵: (تعصکم من بعض) دامومنان سرہی او خضے چلو کے دپوئل نہ دی۔	۱۶۔	ایت ۱: (خلقکم من نفس واحدة) ٹول دیو بابا اولاد دیے
۱۷۔	خاتمہ پد بیان دقلو او شوه	۱۷۔	شروع پد بیان دقلو او شوه

(۳) مقصد یا دعوہ سورة: بیان دھنے امور چہ اصلاح پرے لگی د معاشرے۔

(۴) تقسیم او اجمالی خلاصہ سورة: (۱) ۵۷-۱ پورے: مقصد: بیان د ۱۶ ہنے احکاماتو کوی چد ہنے نفاذ سرہ اصلاح رازی بین الرعیات یعنی پد مابین دعوامو کے

(۲) ۵۸-۱۳۴ پورے: مقصد: بیان د ۸ ہنے احکاماتو چد ہنے نفاذ سرہ اصلاح رازی پد بین الرعیات یعنی دحاکم او دعوامو مابین کے

(۳) ۱۳۵-آخرہ پورے: مقصد: بیان د در یو ڈلو/فرق تلاش کوی (۱) مومن (۲) منافق (۳) او کافریا اہل کتاب

(۵) تفصیلی خلاصہ سورة: ژوبے حصہ ایت ۱-۵۷ پورے: بیان د ۱۶ احکاماتو کوی چد اصلاح پرے رازی دعوامو مابین کے۔ دے تہ احکامات رعیات دانی۔

حکم نمبر ۱ ایت ۲	حفاظت او کڑہ دتیم دمال	حکم نمبر ۲ ایت ۳	حفاظت او کڑہ دتیم مانو دنگو
حکم نمبر ۳ ایت ۴	عامو بیبیانو تہ دے حق مہر و کڑے شی	حکم نمبر ۴ ایت ۵	دیو تو فود مال حفاظت او کڑے
حکم نمبر ۵ ایت ۷	عامو غلقو سرہ احسان کوے	حکم نمبر ۶ ایت ۱۱	مال دقانون شرعی مطابق تقسیم کڑے
حکم نمبر ۷ ایت ۱۵	زان دفاشاؤ نہ بچ کڑے	حکم نمبر ۸ ایت ۱۹	میراث کے مال او جائیداد ملاو گی مگر حصہ (عورت) نہ
حکم نمبر ۹ ایت ۲۲	دچلو مشرانو کنڈو سرہ نکاح مکوے دیکے ادب دے	حکم نمبر ۱۰ ایت ۲۳	بیان ددغے ۱۳ محرماتو
حکم نمبر ۱۱ ایت ۲۹	نہی عن الاموال المحرمات (دحرام مال نہ زان اوساتے)	حکم نمبر ۱۲ ایت ۳۲	نہی عن العدوان (زیاتے مکوے پد چلہ حصہ صبر او کڑے)
حکم نمبر ۱۳ ایت ۳۳	ایفاء المیود (دعدے پورہ کڑے)	حکم نمبر ۱۴ ایت ۳۴	امیر بیت الرقیل (سربراہ پسرے وی)
حکم نمبر ۱۵ ایت ۳۵	دھنے او خاندان مابین کے صلحہ او کڑے	حکم نمبر ۱۶ ایت ۳۶	حکم التوحید و رد شرک

بیا ورپے نورو اتھو کے زواج دی

دویمہ حصہ ایت ۵۸-۱۳۳ پورے بیان د اتھو (۸) ہفے اکا ماتو چدھنے نفاذ سرہ اصلاح رازی پہ۔ بین الراعی او رعیت یعنی دحاکم ادعوا مومنین کے۔ جواہر القرآن ورتہ احکامات سلطانیہ والی۔
اوٹم حکم تئویر دے پہ سابق دواڑو حصو بانڈے۔

حکم نمبر ۵۸ ایت	(حکم حاکم تہ) دعوام حق پہ بادشاہ بطور امانت دی۔ دادے ادا کرے شی۔	حکم نمبر ۶ ایت ۱۰۰	واللہ پہ لارہ کے ہجرت کول (دس بھاجر فی سبیل اللہ)
حکم نمبر ۵۹ ایت	(حکم رعیت تہ) چدقران، سنو او دچیل امیر تالعدا رشتے۔	حکم نمبر ۷ ایت ۱۰۱	صلوة قصر (مونز پہ کوے پہر حال کے) (واذا ضربتم فی الارض...)
حکم نمبر ۶۰ ایت	حاکم ادعوا دواڑو تہ (حکم القتال) واللہ پہ لارہ کے جہاد او کرے	حکم نمبر ۸ ایت ۱۰۵	حکم القرآن - چہ ملک فتح شی نو قانون بہ ستاسو قرآن وی۔
حکم نمبر ۶۱ ایت	اختیاط فی القتل (وما کان المؤمن...)		
حکم نمبر ۶۲ ایت	اصلاح نیت (اذا ضربتم فی الارض فتنبوا...)	حکم نمبر ۹ ایت ۱۰۷	داحکم تئویر (رزا اچو کے) دے پہ نکلے دواڑو حصو۔

نورو آتیو نو کے تنبیہ اور دواڑو دی

دویمہ حصہ ایت ۱۳۵- آخرہ پورے بیان ددروپو ڈلوکوی (۱) موشین (۲) منافقین (۳) کافرین/اہل کتاب۔

(۱) دستہ پی وجہ یا دمل نہ کو لوپہ وجہ مومناتو زواج پہ ۳ آتیو نو کے ڈوبے حصہ (۱-۵۷) او پہ ۲ آتیو نو کے پآ کرے۔ ٹول ۵ زواج (رفہ) دی۔

(۲) منافق چوئی پو شا اوکوی مل شہ۔ چدے پشان د لستو زدی دمار دے زواج د کردی پہ ۶ آتیو نو کے ڈوبے او پہ ۱۷ آتیو نو کے دستو۔ ٹول ۲۳ زواج د کردی۔ (ٹولون زیات زواج مضافیتو دور کرے لگیں)

(۳) کافر/اہل کتاب۔ صریحہ ضدی اعمادی دے حکم کلاخ اڑوی دق نہ دے نہ زواج د کردی پہ ۱۲ آتیو نو کے ڈوبے او پہ ۹ آتیو نو کے دستو۔ ٹول ۲۱ زواج د کردی۔ (پدویم نمبر زیات زواج پوہہ غلطو/اصل کتابو/عالماتو دی)

(۲) امتیازات د صورت:

شمار	وجہ د امتیاز	شمار	وجہ د امتیاز
۱۔	سورۃ ممتاز دے پہ بیان د اصولو د معاشرے	۲۔	سورۃ ممتاز دے پہ سربراہی د سڑی
۳۔	سورۃ ممتاز دے پہ بیان د تقسیم د میراث د سڑی	۳۔	سورۃ ممتاز دے پہ حکم د حفاظت کولود مال د یتیم او دے وقوف
۵۔	سورۃ ممتاز دے پہ ورکولود مہر پہلو خصوصیت	۶۔	سورۃ ممتاز دے پہ بیان د ۱۴ محرماتو چدھنوی سرہ نکاح نہ لگی آیت ۲۳-۲۴
۷۔	سورۃ ممتاز دے خصوصیت پہ ادب ورکولود سرہ پدروپو طریقو آیت ۳۳	۸۔	سورۃ ممتاز دے پہ منع کولود نماز نہ پہر حالت دے ہوئی آیت ۴۳
۹۔	سورۃ ممتاز دے پہ بیان د قتل خطا اولیٰ عمد (قصدا) ۹۲-۹۳ او ۵ دفعات پہ قاتل	۱۰۔	سورۃ ممتاز دے پہ بیان د صلوة سفر آیت ۱۰۱
۱۱۔	سورۃ ممتاز دے پہ بیان د قتل پہ سابق آیات ۱۳۵-۱۳۶	۱۲۔	سورۃ ممتاز دے پہ بیج دوحی د محمدؐ سرہ آیت ۱۶۳
۱۳۔	سورۃ ممتاز دے پہ جرم مومناتو تہ پدروپو وارے چہ پکے نار نار نار ذکر دے آیت ۳۰/۱۳/۱۰	۱۳۔	سورۃ ممتاز دے پہ بیان چہ یوہ حصہ یوہ دخت کے یوہ نکاح کو لے شی۔
۱۵۔	سورۃ ممتاز دے دتدیر دکنز دے دشیطان (پہ مقابلہ اللہ) آیت ۷۶	۱۶۔	سورۃ ممتاز دے پہ بیان د تعداد د نکاح سڑی دپارہ یعنی ۴ پہ یوہ دخت سرہ
۱۷۔	سورۃ ممتاز دے پہ رد دھغو چوئی چہ مومنگ علیٰ قتل کرے دے آیات ۱۵۷-۱۵۸	۱۸۔	سورۃ ممتاز دے پہ خاص کولود ثلوثو قسمہ خلقو چہ اللہ بہترین کڑی دی۔ آیت ۶۹

نوم (نساء): اگر چہ سورۃ کے بیان دکنز دخلو لکھ یتیمانانو او دے قوفو ہم شہ مگر نوم نساء نے زک کہ کچھ دوچہ معاشرہ کے پہ ہفے دور کے زیات تر ظلم زنا ناسرہ کیدو۔ دبی دور نہ نکلے پہ ایران کے دودہ فلسفے تیرے وے۔ (۱) مژدک (۲) مانی: د مژدک فلسفے مطابق دنیا کے فساداتو جزا مال او حصہ دے نو دے فساداتو زکا وودو پارہ کیدو مگر طرہ حکومت نافذ کرے شو چدھنے مطابق پہ مال او حصہ کے ہر سڑے دے نہ مشترکہ فائدہ آہستہ آہستہ حصہ دچا ذاتی بی بی نشو گنر لے کیدی دے فلسفے سرہ انسانی رشتے ختم شوے۔ تقریباً ۳۰ سال بعد مژدک قتل کرے شو۔ اوکیو مزم ناکام شو۔ بیادویم فلسفی مانی راپاسیدو۔ دھغہ فلسفے مطابق دنیا کے فساداتو جزا مال او حصہ وہ نو دے نہ نجات حاصلو پارہ نے دہرہانیت فلسفہ نافذ کرے شو۔ مگر ۳۰ یا ۴۰ سال بعد انسانی کے محسوس کرے شو۔ او دافلسفہ ہم ناکام شو۔

بل خواہر عریو کے داحال دو۔ چہ چانتہ بہ دلور زیرے ورکڑے شو۔ ۵۸-۵۹... ظلم و جبر، مشورۃ... علیٰ ہون ائمہ یزید فی التراب... خ بہ توشو۔ ادوسوچ کے بہو چہ آ یا ہم دغہ در سوائے ژوند تیر کڑی یا کدے جیسے لرہ زکی کے ناباسی۔ سورۃ تکویر: واذا موءودۃ سکت پائی ذنب قتل: ترجمہ: او شو دخت چہ دژوندے فن کرے شوے جینی نہ چپوں اکڑی شہ چہ تہ کوہ گناہ قتل کرے شوے۔

حضرت ابوسفیانؓ تہ نبیؐ او فرما لیں چہ شو واقعہ دچیل دجہالت ددور بیان کرے۔ نو فرما لیں چہ شکار پسے ڈیرہ مودہ دکنز بہر دوم۔ چہ کورتہ را غم نو یوہ خکے ماشومہ جینی مہر کے اولیدہ... یوخوا دے چلہ واقعہ بیانوی۔ او بل خواہر نبیؐ دستر گوہار کونہ اوکھو دارے وگلے۔ ہم ددغہ دجہالت ددور خبرہ دہ چہ یووارے صصح ابن ناجیہ پہ لار روان دو۔ یوسڑی چلہ لورژوندے ٹولہ۔ دہ ورتہ او دے چہ دا جینی بہ پہ ٹو راکڑے۔ ہفہ ورتہ والی چہ پدو او خانو۔ دہ ورتہ دودہ او خان وکرزل۔ بیابہ چہ دچا ہم لور او شو۔ نو دے تہ تلل۔ او دچلہ لور پیکش بہ لے کو۔ او دا خانو مطالبہ بہ لے تے کو۔ چہ شو دخت دا صصح ابن ناجیہ وفات کیدو نو ۴۰ جینگی نے پہ کور کے ژوندے ساتلے وے۔ یہود چہ عالمان ددین بہ گنر لے کیدل حیض والا زنا نہ دے خچلہ کورہ ویستے... عرض داچہ معاشرہ کے دزنا ناود پارہ ہٹ زائے نہ و۔ ددوی حقوق مکمل پامال دو۔ نو قرآن کے دزنا ناو پو سورۃ نساء راغے۔ چہ زنا ناوتہ نے ددوی مناسب حقوق وکرزل۔ مگر زنا نہ چہ دقرآن نے خبرہ دی نو تیرے راغستے دی پہ چوک کے ولاڑے مطالبہ دمسادی حقوق کو۔ دوی جیل حیثیت او مقام او نہ پھوندو۔ نبیؐ تہ یوحنا بی راغے فرما لیں چہ پہ مازیات حق دچا دے نبیؐ ورتہ دے وارے دمور حق یاد کر وپہ ظور نمبرے ورتہ دپلا رتن یاد کر و۔ مگر نور و اتوا موپہ نقش قدم مسلمان قوم بہ ہمیشہ ذلیلہ او خوار ہو۔

سورة مائدہ مدنی (ترتیباً ۵ بعد از نساء نزولاً ۱۱۲ بعد از الفتح)

رابطہ سابق سرہ

نمبر	نساء	نمبر	مائدہ
۱۔	سورة شروع شویں دو پہ خطاب عام (یا ایہا الناس) سرہ	۱۔	داسورة شروع شو پہ خطاب خاص (یا ایہا الذین یؤمنوا) سرہ او خاص رودستو دعام نہ دی
۲۔	اصول داصلاح و معاشرے بیان شو	۲۔	دلنہ مسئلہ دحل و حرمت دہ (چٹوک دحرامو حلالو خیال نہ ساتی نومعاشرہ تباہ کیگی)
۳۔	چہرکلہ دعوامو او حکامو اصلاح اشوہ	۳۔	نودلنہ ردپہ شرک فعلی (نذر دغیر اللہ) کوی چہ داسلام داصلاح دپارہ ڈیر ضروری دے
۴۔	رد دشرک فی التصرف اوشو پہ بارہ و عیسیٰ کے ایت ۱۷۱	۴۔	نودلنہ پہ شروع دسورة کے رد دشرک فعلی (نذر دغیر اللہ پہ نوم) کوی
۵۔	ایت ۳۳۔ والذین عقدت ایمانکم (کہ چا چا سرہ وعدہ کڑے دی ہفہ دے برابر کڑی)	۵۔	پہ شروع دسورة کے اوٹو بالاعتقاد
۶۔	آخر دسورة کے۔ بین اللہ لکم ان تصلوا	۶۔	نودے سورة کے نور احکامات بیانوی چہ ہفہ حلال حرام دی
۷۔	زاد اجریم ہودوت و رکڑے شو	۷۔	ایت ۵۱ او ۵۷ کے دھغوی ددوستی نہ نئے منع او کڑہ
۸۔	طعام خبیثہ (مال دیتیم) بیان شو	۸۔	نودلنہ بل قسم طعام خبیثہ (نذر دغیر اللہ) بیان کیگی
۹۔	۱۷۴ او ویل چہ قرآن نور دے	۹۔	۱۵-۱۶ کے فرمائی (دبھدی پہ اللہ) صرف رنوا نہ بلکہ۔۔۔
۱۰۔	ایت ۱۷۱ لا تقولوا ملامہ	۱۰۔	ایت ۷۳ فتوہ دکفر لگوی پہ ہفہ چہ دوائی چہ بل اللہ شتہ
۱۱۔	۱۱۶/۴۸ کے ان اللہ لا یغفر ان یشرک بہ۔۔۔	۱۱۔	۷۲ فقہ حرم اللہ علیہ الجنتہ (ترقی دہ پہ ماسابق)

امتیازات دسورة

۱۔	سورة متار دے پہ بیان دسا نکوار بو (حل/حرمت وغیرہ) چہ نور دسورة نہ زیات پرتے دے	۲۔	پہ ترک دموالات و اہل کتاب او ذکر و ملتونو دھغوسرہ ددوستے
۳۔	بیان دماوندے پہ نصرناؤ	۳۔	بیان دکفارے قسم ایت ۸۹
۵۔	حکم دذکاریانو لکہ ذکاری پہے مارنہ	۶۔	بیان دذبوحو دزانانو اونکاح اہل کتابو خزو سرہ
۷۔	بیان دھغے واقعے چہ محمد باندے حملہ شویں وہ (ایت ۱۱ کے) او اللہ بچ کڑے دو	۸۔	بیان ددو زامنو آدم حاتیل اوقائیل
۹۔	بیان دحکم دسارق او سارے ایت ۳۸ چہ لاس ترے کٹ کڑے	۱۰۔	ایت ۱۱۶ تفصیلی جواب دعیسیٰ اللہ پہ قیامت کے
۱۱۔	نفی دعلم غیب دلو لوانہیا و نہ ایت ۱۰۹	۱۲۔	بیان دحکم پہ بارہ د ڈاکو ایت ۳۳
۱۳۔	بیان د تفصیل دوسیلے او پدے رد کوی		

تقسیم دسورة: سورة لس حصے دے

- ۱۔ ایت ۱-۵ : بیان دھغے مقصدی مسئلو کوی چہ دحل حرمت سرہ متعلق دی (تحریمات اللہ/عباد، نذر اللہ/عباد)
- ۲۔ ایت ۶-۱۱ : بیان دامورو مصلحاؤ کوی (تکلیف) (حکموالی دپارہ)
- ۳۔ ایت ۱۲-۱۹ : مثال دھغو چہ داللہ وعدہ لے برابر نہ کڑہ (یعنی ہغوی بیان دحق ندے کڑے)
- ۴۔ ایت ۲۰-۲۶ : انجام او حالت دمتکاسلیو (سستو) پہ اوامرو داللہ کے (یعنی ہغوی کار دحق ندے کڑے)
- ۵۔ ایت ۲۷-۴۰ : دظالم سزاؤ کر کوی چہ ہفہ داللہ رحمت بندوالے دے پدہ باندے
- ۶۔ ایت ۴۱-۵۰ : تسلی محمد اوقباؤ/خباثتو نہ بیانوی داهل کتابو
- ۷۔ ایت ۵۱-۵۸ : تھدید (زجر) و رکوی مومنانونو پہ موالاؤ (دوستے) داهل کتابو
- ۸۔ ایت ۵۹-۶۶ : تھدید (زجر) علمائے سوءتہ چہ خلیہ ہم مسئلہ نہ بیانوی او دمل مقابلہ ہم کوی
- ۹۔ ایت ۶۷-۸۶ : ترغیب فی التلیغ او طریقہ دتلیغ خانی
- ۱۰۔ ایت ۸۷-آخر : اعادہ دثلو رود مقصدی مسئلو (تحریمات اللہ/عباد، نذر اللہ/عباد)

مقصد سورۃ

بیان دھنٹے ٹلور و مسلوچہ متعلق دی دھرامو او حلالوسره (تحریمات اللہ/عباد نذور اللہ/عباد)

تحریمات اللہ: ہفتہ تیز ونہ چہ اللہ حرام کڑی دی دے حلالول گناہ دہ

تحریمات العباد: ہفتہ چہ اللہ حلال گرزولی دی مگر انسان پہ زان یا پہ بل حرام گرزولی دی دا گناہ دہ

نذور اللہ: ہفتہ نذرونہ چہ انسان لے دا اللہ پہ نوم اکڑی دقربت الہی دپارہ یا شکا کو لو دپارہ۔ دا جائز دی۔ دے حرام گنزل گناہ دہ

نذور العباد: دغیر اللہ پہ نوم نذر/منختہ کول۔ دا گناہ او کفر دے دا کول او دے حلال گنزل گناہ دہ

نودا دودہ جائز او دودہ ناجائز دی

تائیداد پہ دے ٹلور و مسلو او گورہ:

- (۱) تحریمات اللہ ۳ بار لکدایت ۱: ..... غیر محل الصید و اتم حرم ..... ایت ۹۰ ..... انما الخمر و المیسر ..... ایت ۹۶ ..... و حرم علیکم صید البر ما دمتم و ما ..... لکدایت ۱: ..... احلت لکم من بحیرۃ الانعام ..... ایت ۸۷ ..... لا تحرّموا ..... ایت ۹۶ ..... اهلکم صید البر ایت ۱۰۳ ..... ما جعل اللہ ..... لکدایت ۲: ..... الا الھدیہ ایت ۹۷ ..... و الھدیہ و قتلانہ ایت ۱۰۰ ..... غیبیث (نذور العباد) طیب (نذور اللہ)
- (۲) رد و تحریمات العباد ۴ بار لکدایت ۱: ..... احلت لکم من بحیرۃ الانعام ..... ایت ۸۷ ..... لا تحرّموا ..... ایت ۹۶ ..... اهلکم صید البر ایت ۱۰۳ ..... ما جعل اللہ ..... لکدایت ۲: ..... الا الھدیہ ایت ۹۷ ..... و الھدیہ و قتلانہ ایت ۱۰۰ ..... غیبیث (نذور العباد) طیب (نذور اللہ)
- (۳) نذور اللہ ۳ بار لکدایت ۱: ..... احلت لکم من بحیرۃ الانعام ..... ایت ۸۷ ..... لا تحرّموا ..... ایت ۹۶ ..... اهلکم صید البر ایت ۱۰۳ ..... ما جعل اللہ ..... لکدایت ۲: ..... الا الھدیہ ایت ۹۷ ..... و الھدیہ و قتلانہ ایت ۱۰۰ ..... غیبیث (نذور العباد) طیب (نذور اللہ)
- (۴) رد و نذور العباد ۴ بار لکدایت ۱: ..... احلت لکم من بحیرۃ الانعام ..... ایت ۸۷ ..... لا تحرّموا ..... ایت ۹۶ ..... اهلکم صید البر ایت ۱۰۳ ..... ما جعل اللہ ..... لکدایت ۲: ..... الا الھدیہ ایت ۹۷ ..... و الھدیہ و قتلانہ ایت ۱۰۰ ..... غیبیث (نذور العباد) طیب (نذور اللہ)

- نوٹ: (۱) تحریمات العباد کے عقیدہ غلطوی مگر شے نہ حرامیگی او نذور العباد کے عقیدہ ہم غلطوی او شے ہم حرام شو۔
- (۲) بعضے شیان ذاتی طور حرام وی لکد ہے، گیدڑ وغیرہ
- (۳) بعضے شیان حلال وی مگر دیوصفت دوجے حرام شی۔ لکد چیلے بغیر حلالید و مڑ شو یا دغیر اللہ پہ نوم ذبح کڑے شو۔
- (۴) بعض اوقات دوجے دیوکار د تعظیم دواجے حلال حرام شی لکد روڑے پہ وجہ حلال خوراک حرام شو۔ یا لکد موز کے وغیرہ
- (۵) لکد لکد دوجے د عزت دانسان نہ پوشے حرام شی لکد انسان اشرف المخلوقات دے نو دے بہ پناستہ خواک کوی پہ ولاڑہ خوراک زنا در کوی
- (۶) بعض اوقات یو حلال کار حرام شی د تعظیم دزائے مقام دوجے لکد بیت اللہ شریف کے شے وٹل یا شاخ ما تو ل

سورة النعام (مکی ۶ بعد از ماندہ ۵۵ بعد از حجر)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة ماندہ	شمار	سورة النعام
۱۔	رد و شرک فعلی	۱۔	رد و شرک فعلی او اعتقادی کیلگی پہ دے وجہ سے متصل راؤڑو
۲۔	نفی علم غیب اوشوہ د انبیاء نہ پرایت ۱۰۹ کے	۲۔	ایت ۵۰ کے دینی نہ خصوصاً نفی علم غیب کوئی چاہے پیغمبرہ چلہ ورتا اودا یہ چہرہ عالم الغیب نہ ہم
۳۔	ایضاً	۳۔	ایت ۵۹ کے خلاصہ راہی (وعندہ مفتاح الغیب)
۴۔	آخر سورة کے دعوہ و تحید (وللہ ملک السموات والارض۔۔)	۴۔	نوپہ دے سورة کے پہ دعوہ دلائل عقلیہ او نقلیہ ذکر کوئی
۵۔	وللہ ملک السموات والارض ہر شہ اللہ دی بل شک متصرف ختہ	۵۔	نودلہ سر کے الحمد للہ
۶۔	د خواہی ذکر اوشوہ نصاراء دپارہ	۶۔	نودلہ خلاصہ ذکر کوئی پرایت ۱۴ کے چہرہ لولہ خوراک و کوئی صرف نصاراء نہ
۷۔	ایت ۱۰۳ کے رد اوشوہ انعام حرماؤ چہ خلقو پہ زان حرام کڑے و۔	۷۔	ایت ۱۴۳ کے بیان کوئی د انعام محللاؤ
۸۔	عاجزی بیان شے وہ دیکھی پہ آخر سورة کے (ایت ۱۱ کے)	۸۔	نودلہ دنور و مقربینو انبیاء عاجزی بیان کیلگی
۹۔	رد و تحریمات العباد اوشوہ چہ مشرکانو پہ زان بند کو۔	۹۔	ایت ۱۴۰ کے دیوبل قسم تحریمات العباد ذکر کیلگی چہ ہمد زنا و دخیلہ دنہ بچے دے
۱۰۔	ایت ۱۱۰ کے عیسیٰ تہ جادوگر و نیلے و	۱۰۔	ایت ۷ کے قرآن تہ جادو و آئی نوپہ دے وجہ سے متصل راؤڑو

امتیازات سورة

- ۱۔ سورة ممتاز وے پہ تفصیلی رد و شرک
- ۲۔ پہ کثرت د دلائل عقلیہ (تقریباً ۲۵ دلائل دی)
- ۳۔ پہ بیان و عقبات ستہ
- ۴۔ پہ لثرت داعتر اضمون او جوابو (۲۳ اعتراضات پتال قالوا او یقولون سرہ ذکر کوئی او جوابوہ قل سرہ مطلب دا چہ دینی د نبوت عمر ۲۳ سال و داؤل عمر ۶۳ سال دو یعنی تول عمر پہ پتا اعتراض نہ کیلگی اوتہ پہ جوابوہ کوے
- ۵۔ د ثلور و واؤ اقسامو مشرکانو رد دے کپے (۱۔ مشرکین بالعباد الصالحین ۲۔ بالکواکب ۳۔ بالملک ۴۔ بالجن)
- ۶۔ سورة ممتاز دے پہ نزول د ثلور سورة پہ یوزلے چہ دومرہ لوے سورة بل پہ یوارے نہ دے نازل شے
- ۷۔ نزول د کثرت د ملک دوے سورة پہ تعظیم کے چہ ۷۰ ہزار فرشتے دے سرہ نازل شے وے
- ۸۔ بیان د تقریر دا براہی چہ ڈیر سخت تقریر یے کڑے و دخیل قوم او خاندان تہ چہ ۷ زلہ یے ہنوی تہ گمراہ ویلے دی ایت نمبر ۷۴ نہ.....
- ۹۔ بیان د مثالو د شرکانو لکھ ایت ۷۱ او گورہ
- ۱۰۔ زیات زواج مشرکانو تہ

مقصد سورة رد و شرک مکمل (۱) اعتقادی (۲) فعلی شرک شدے۔ (۱) واللہ صفت مخلوق نہ و رکول (۲) یا مخلوق صفت اللہ نہ و رکول

تقسیم سورة پہ اعتبار د مضامینو پہ دو حصو کے دے

- (۱) ایت ۱۱۷ پورے ڈوبے حصہ چہ رد و شرک اعتقادہ مکمل کوئی (۱۔ شرک فی العلم ۲۔ شرک فی التصرف ۳۔ شرک فی الدعا ۴۔ شرک فی العبادت)
- (۲) ایت ۱۱۸ نہ آخر سورة پورے رد و شرک فعلی (تحریمات اللہ تحریمات العباد نذور اللہ نذور العباد)

نفی و شرک فی العلم او گورے پہ ایت ۳، ۵۰، ۵۹، ۷۳ آخری سر، ۸۰،

نفی و شرک فی التصرف او گورہ پہ ایت ۳ کے (وہو اللہ فی السموات والارض) ۱۳، ۱۴، ۱۷، ۴۶، ۵۸، ۶۲

نفی و شرک فی الدعا او گورہ پہ ایت ۴۰-۴۱ کے ۶۳، ۷۱

نفی و شرک فی العبادت او گورہ پہ ایت ۵۶، ۱۰۲، ۱۶۲، ۱۶۳

الحمد لله - ويمسك الله بضر فلا كاشف له الا هو - قل انما هو اله واحد - والحمد لله رب العالمين - سجد وتلقى عما يصفون - لا اله الا هو - لا اله الا هو - ان لا تشركوا به شيئا
قل ان صلاتي ونسكي ومحياي ومماتي لله رب العالمين - لا اشريك له وبذلك امرت وانا اول المسلمين

داسے نے واپس تھیں اور تیرے جوڑ کرٹھ اوچے کلمہ تکلیف، بیماری، پرہ وغیرہ رہا نہ رازی نو دوا دے داکمل علان دے۔

پہلے مسئلہ دو حیدر لائیکل ہم ذکر کوئی پہ کثرت سرہ لکہ آیت نمبر اکے خلق السموات والارض آیت ۲ کے ہوالذی خلقکم من طین، ۳ کے فی السموات والارض، ۱۲، ۱۳ (فاطر السموات والارض....)، ۱۸، ۳۸، ۴۰، ۴۶، ۴۷، ۵۹، ۶۰، ۶۳، ۶۵، ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۵۹، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۲۹۳، ۲۹۴، ۲۹۵، ۲۹۶، ۲۹۷، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۴۷، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۷، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۴۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۵۲، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۶۸، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۷۳،

دارنگے پدے دعویٰ توحید دشمرکانوا اعتراضونہ ہم یہ کثرت سرہ دی چتقریباً ۲۳ دی او ۶۳ جوابونہ لکہ اوگورہ آیت ۷، ۸، ۲۳ (قالوا) ۲۵ (یقول الذین) ۲۹ (وقالوا) ۳۷ (دوہ وارے) ۵۳، ۲۳ اعتراضات دی دے سورۃ کے ۶۳ جوابونہ مطلب داجڑول عمر یہ تہا اعتراضونہ کیگی او جوابونہ نہ روکے۔

عاقباتِ سستہ: پدے سورۃ النعام کے عقباتِ سستہ (شگِ غنڈے/ڈیرے) دی چہ بیان داستانِ تاقویٰ چہ حق پرست مبلغِ باندے اوداھرہ عقبہ پہ لفظ کذا لک سرہ شروع کیگی ددے بیان پہ اصولو کے یہ نمبر د عنوان - رموزِ قرآن - لاندے شوعے دو۔ دلتہ نو نظر پرے ہاوا چوعے

عقبہ ۱: انعام ۵۳ والی پہ چودالے دافران یوازے تالہ درزی دانورملیان نہ پوہگی.... جواب الیس اللہ با علم الشکرین: زہ اللہ شکر گزار یمہ چیمے پانوی...

عقبہ ۲: بیابان منافقان راشی تاتہ بدوائی چہ داو لیا ئے کراموعا جز ی بار بار مہ پیا نوہ دوسے نہ داوڑہ نو انعام ۵۵: کو کذا لک تفصل الایات و التستین سبیل الحرمین، دوی بہ خاموشی

عقبہ ۳: شوخت پس بیا رانی تانہ بہ تپوس کوئی چہ: انعام ۱۰۵ دامسلکہ تادکوم استادنہ زدہ کڑے دہ نوپ دے مقام بہ ورتہ سہرتی دخیل استادنوم نہ اخلہ ورنہ کنزل بہ ورتہ اکثری۔ ورتہ وانیہ۔ چہ قرانہ

مذہبہ کٹرے دہ دزان نہ ہے و ایم اوئے زما استاد دزانہ مسئلہ کوئی جواب النعام ۱۰۶ کے اوگورہ اتیج اوچی الیک من ربک لا الہ الا اللہ...

عقبہ ۴: محکمے عقبے اسانے دے اوس گز زیاتہ مشککہ شوے اوس بہ غلق راجع کوی ستا خلاف بہ مشورے کوی چہ قتل یے جا ز دے۔ چہ دلارے نہ پوا رنج نیشی۔ اوددوہ یہ مرگ کے دسلو شہیدانہ ثواب دے۔

نوا انعام ۱۱۲ اللہ بہت ساساتی... فذر ہم... تہ خیل بیان جاری ساتہ۔

عقبہ: ۵: انعام ۱۲۳ (چنچلہ ہٹ اونہ کڑے شی نور پور ٹونہ بہ کوی) نو اللہ فرمائی چه
 وکذا لک جعلنا فی کل قریۃ لکم مخرجاً لکم وانیھا....

عقبہ: ۶: انعام: ۱۲۹: دہلی کی بدعاشا نوسرہ بنے یا رانشی او یو اتحادی لیگ بہ جو کڑی لکھ امریکہ مگر درودی و اتحاد ستاد پارہ و ایمان مضبوط و سبب بدوی کہ منہ اللہ کہ قرآن بیانوے

شیخ صاحب فرمائی کہ چنانچہ استاد داسورہ انعام چہ کلہ و نیلو نو چطالبان بہ کلہ ستوے شول نوھفہ بہ پوھشو نو موگت تہ بہ یے اوے چہ لاڑ شے چکراو لگوے پیارا زے۔ ہفہ بہ ڈچل زایے نہ نہ پاسیدو بلکہ ناست بہ دو کلہ کلہ بہ یے یہ ناستہ ستر گے ورغلے۔ یو وارے زہ ڈٹو لو طالبان نو ژو مے راوا پس شوم گورم چہ استاد ستر گے ہندی چہ ستر گے اوغر و لے نو ماتہ وائی چہ ور شاہد بہ راوڑہ چہ وضو اکرم۔ ما اوہ راوڑے ماتہ فرمائی چہ خوب مدالیدہ چہ قیامت دے ٹول خلق ہیبت کے دی زہ ہم ہیبت کے یم۔ نو ماتا او از او شو چہ حسین علی تہ و لے یہ ہیبت کے یے۔ تاخو سورۃ انعام صحیح طریقے او معنورہ ویلے دے اوچا چہ صحیح معنورہ داسورہ اووے نوھفہ باندے یہ قیامت کے ہیبت بہ نہ دی۔

شخص صاحب بہو نیل چہا دلا کڑے کا تڑے سورہ دے یا بہد شرک نہکمل پاکوی او یا بہدے درس نہتخوی (دو ملیزی ۱۲ بچی دو چا ترے تپوں اکڑو چہ سوزامن دوی....)

دے زائے نہ دقرآن دویمہ حصہ شروع وہ محلے دے تفصیل شوے دے مگر ہیا .....

کہ تانہ ٹوک تپس اکڑی چتر ان ثمرہ دخت کے ویٹلے شے وایہ چر یومنت کے۔ داغتنہ ممکن دی۔ واسے ممکن دی۔۔۔ قرآن یہ اعتبار فہمیرہ ثلور وحصو کے تقسیم دے.....

سورة انفال (مدنی نزولاً ۸۸ بعد از بقرہ ترتیباً ۸ بعد از اعراف)

رابط ماسبق سرہ

شمار	سورة اعراف	شمار	سورة انفال
۱۔	سورة انعام کے مسئلہ کو حید ثابت شوہ پہ دلائلو عقلیاً و سرہ او پہ اعراف کے نقلیاً و سرہ	۱۔	نودلتہ حکم دقتال دے مطلب داچہ پہ دلائلو سرہ او نہ شوہ نو اوس و سرہ جہاد او کڑہ و تورہ ورپے راواخلہ زکہ چہ بغیر جہاد نہ کیگی نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۲۔	مخلفے سورہ نوکے مقابلہ جہودہ	۲۔	نودے سورہ کے مقابلہ و تورہ دے نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۳۔	ایت ۷۲ کے ذکر و چہ دیکھو انوکفار و منڈم او و یستو	۳۔	ایت ۷ کے دے امت و کفار و منڈم و یستو حکم دے نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۴۔	ایت ۹۵ کے دیکھو انو امتو نو دھلاکت بیان دو و رستو دالبدارے نہ	۴۔	نوپہ دے سورہ ایت ۲۸ کے زبرد کوئی مومنانو نہ پہ بیند مال باندے
۵۔	ایت ۲۰۵ کے ذکر و چہ اللہ پہ عاجزے سرہ یا کڑے۔	۵۔	ایت ۲ کے دمو مونا نوخہ خانی چہ کلہ اللہ یا کڑے شی نو دے باندے یہ راشی او عاجزی کوئی اللہ نہ
۶۔	بیان داند او دوسوئی سرہ و طرف اللہ نہ وخت پہ وخت (پہ ۵ مرحلو کے دھنے ذکر او شو)	۶۔	ایت ۹ کے نبی سرہ داند او بیان دے نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۷۔	ایت ۱۹۹ کے دو چہ وائز بالعرف	۷۔	ہغہ درے او امر دلتہ دے سورہ کے ایت نمبر ۱ کے ذکر دے نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۸۔	واقعات دو دیکھو انو امتو او انبیاء	۸۔	نوپہ دے سورہ کے دینی واقعات بیان نوئی نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۹۔	ایت ۱۶۸ کے افتراق دینی اسرا کیلو بیان شو چہ جدا جاشوے دو۔	۹۔	نوپہ شروع دے سورہ کے واصلو ذات بینکم (یوبل سرہ یوزائے شے)
۱۰۔	ایت ۲۰۴ کے حکم پہ اوریدو وقران دو	۱۰۔	نودلتہ ایت ۲ کے ایمان والا و بیان دے چہ کلہ قران اوری نویریگی او ایمان یے نکار کیگی

انتیازات دسورة

۱۔	سورة ممتاز دے پہ او امر و ثلثا و باندے پہ اول دسورة کے ایت ۱	۲۔	سورة ممتاز دے پہ او صاف خمسہ دمو مونا نو باندے ایت ۲-۳
۳۔	سورة ممتاز دے پہ ہنے وعدے چہ اللہ لڑے وہ ایت ۷ کے اخذی المبتدین....	۴۔	سورة ممتاز دے پہ بیان دعواعد و میدان د جہاد ۶-۷ قاعدے میدان د جہاد او اوامہ قاعدہ و رستو جہاد نہ
۵۔	سورة ممتاز دے پہ بیان دفریب/چل وقل دینی ایت ۳۰	۶۔	سورة ممتاز دے پہ دوو امنو دینی زمانے ایت ۳۳ (ذات درسلو+استغفار)
۷۔	سورة ممتاز دے پہ بیان دمو مونا و مشرکانو ایت ۳۵	۸۔	سورة ممتاز دے پہ تقسیم دغلیتو ایت ۴۱
۹۔	سورة ممتاز دے پہ خوب دینی چہ اللہ ورتہ کافران کم نکارہ کزل ایت ۴۳	۱۰۔	سورة ممتاز دے پہ بیان و تقریر دینی ایت ۳۰

مقصد سورہ: القتال فی سبیل اللہ تعالیٰ (دے سورہ بل نو م سورہ القتال ہم دے) یعنی دیکے جہاد نہ علاوہ بلہ خبرہ فتنہ

مختصر خلاصہ دسورة

- (۱) پہ اول کے درے او امر ذکر کوئی ایت ۱ کے (۱) اتقوا اللہ جہاد کے پہ صرف اللہ نہ یہ کوئے بل چانہ نہ۔ (۲) واصلو ذات بینکم یعنی چل ملگری بہ نہ وجہ۔ (۳) واطیعوا اللہ واطیعوا الرسول
- (۲) بیان دینو او صاف دمو مونا نو ذکر کوئی ایت ۲+۳ کے انما المؤمنون الذین.... (۱) وملت قلوبهم (۲) زادھم ایمانا (نکارہ کوئی اثر ایمان) (۳) وعلی رھم یتوکلون (۴) یتقون الصلوۃ (۵) اتفاق فی سبیل اللہ تعالیٰ
- (۳) درے نہ و رستو واقعہ جنگ بدر ذکر کوئی بطور تمہید یعنی جہاد تہلی و رکوی چہ کہ لگ ہم یے نو مقابلہ نہ یہ کیگی او گورہ جنگ بدر کے لگ وے مایخ در کڑہ ایت ۵ نہ تر ۱۴ پورے دا بیان دے (۴) ایت ۱۵ نہ شگ قاعدے میدان جہاد ذکر کوئی او سرہ یوہ قاعدہ پہ یا لبھا الذین امنوا سرہ ذکر کوئے لشی۔
- قاعدہ نمبر ۱: ایت ۱۵ فلا تو لھم الا دبار قاعدہ یے لگو لے دہ دمو مونا نو ہنے پزو صفاتو کے نووسی صفت سرہ چہ اللہ نہ یہ کیگی نو وخلق نہ بہ نہ یہ کیگی جہاد کے بہ کافر تہ شا کوئے نہ۔
- قاعدہ نمبر ۲: ایت ۲۰: میدان د جہاد کے دقران او سنتو تابع ہے۔ دایے تفرق کڑہ پہ دویم صفت دمو مونا نو چہ ہغہ دو زادھم ایمانا (تفرق مطلب نتیجہ دینو عمل یا عقیدے دہ)
- قاعدہ نمبر ۳: ایت ۲۴: اتقوا اللہ واطیعوا الرسول.... دایے تفرق کیگی پہ دویم صفت دمو مونا نو۔ وعلی رھم یتوکلون۔ چہ امیر درتہ حکم او کڑی چہ ہنے محاذتہ ورزہ نو دامہ دایے چہ مونگ کم یو یا اسلحہ فتنہ
- قاعدہ نمبر ۴: ایت ۲۷: لا تقوا للہ واطیعوا الرسول... دایے تفرق دہ پہ ثلور صفت دمو مونا نو اقیم الصلوۃ چہ مونز کوئے۔ صحیح نوحیانت بہ نہ کوئے او صحیح مونز مونگ تہ قران خالی۔

قاعدہ نمبر ۵: ایت ۲۹: اِن تَتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ... کہ اللہ نہ پرہیز کرے تو اللہ نہ پرہیز کرے۔ دے تفریح کرو۔ پھر صفت دمو منانو چہ انفاق و دہ کہ انفاق کوے نو اللہ نہ پرہیز کرے اور اللہ نہ پرہیز کرے

قاعدہ نمبر ۶: ایت ۲۵: اِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاغْلِبُوا دَافِعُوا قَاعِدَہ کے پہلے چکے ۵ اور قاعدہ تفریح کر لے چہ پہلے دے قاعدہ کلک شہ ہرے قاعدہ سرہ فاشتوا اولگوہ داسے حکمت والا کتاب بہ بل چرتہ وی۔

قاعدہ نمبر ۷: ایت ۷۰: دَقِیْرًا یُّوَفِّیْہِمْ بَیِّنَاتٍ یُّبَیِّنُ لَہُمْ اَیْمَانُہُمْ وَرُکُوبَہُمْ۔ داسے پہلے دے ویلے چہ عرب دباؤ پرے واپس او سخت سخت جیونو کے واپس۔ داسے بل دین بہ چرتہ وی۔ چہ کافر دپارہ کے ہم امن دے۔

دشروع نہ ربط

(۱) سورۃ بقرہ کے ہم دجہاد بیان دو۔ ایت ۱۷۷ کے دجہاد بڑی نگ دو ۵ دے عقیدے سرہ او ۵ دے عمل متعلق۔ بیاد مجاہد دملک داصلاح دپارہ ۴ قوانین ذکر کر لے (۱) قصاص من الظالم (۲) تقسیم الاموال بالقانون شرعی (۳) حکم الصوم لارتجاع انفس (۴) نہی عن الرقہ اودے دجہاد دکر دپارہ ۱۸ قوانین ذکر کر لے۔

بقرہ ۲۴۷ کے دایم شرائط ہم ذکر دو (۱) اَصْلُہ رِبَہ (غورہ کڑے شوے) (۲) علم زمینان جنگ او علم دقاعدہ جنگ (۳) دجسم: حوصلہ (۲) نو ال عمران کے تنظیم جوڑو دپارہ ۵ قوانین ذکر کر لے زکہ چہ جہاد ہلہ کیدی شہیہ تنظیم دی دمسلمانانو قاعدہ (۱) ایت ۱۰۲ کے چہ عقیدہ دلوہ دپارہ دی (۲) ایت ۱۰۳ قانون بہ موقران وسنت دی (۳) ایت ۱۰۴ و لکن منکم ائمۃ یدعون الی الخیر (۴) ایت ۱۱۵ خیل مال بگلوے (۵) ایت ۱۱۸ غیر رازدار سرہ بہ راز نہ ساتے اوپہ دے پڑے قاعدہ باندے دوا واقعات ذکر کوی دجنگ بدر اود جنگ احد..... دامدایہ چہ مسئلہ نمہ کوہ چہ خلق ڈیرشی۔ نہ فتح بہ کثرت دہ او نہ شکست بہ قلت دے۔

(۳) نو سورۃ نساء کے دمعاشرے داصلاح دپارہ قوانین دو۔ دعوامو نہ ۱۸ قوانین اودامیر او معمر دینیز کے ۸ یا ۹ قوانین دو۔ اوبیان د در یوڈو و مطلب دا چہ دمو منوڈ لے سرہ ملگرے شہ او زان اُسامہ دمنافقو او کفارو دواڑو نہ۔

(۴) سورۃ مائدہ کے دل احرمت مسئلہ دہ۔ مطلب دا چہ جہاد ہفہ شوک کو لے شہیہ چہ بہ مسئلہ دل حرمت یے ایمان او عمل دواڑو نہ۔

(۵) سورۃ انعام کے دشرک اقسام دو او د میدان د تبلیغ ۶ قاعدے/غٹے ذکر دے دپارہ دوحید

(۶) سورۃ اعراف کے پہلے دے مسئلہ دوحید دلائل تھلیہ دو

(۷) سورۃ انفال: اوس میدان جہاد را شہ۔ جہاد او کڑہ ہفہ سرہ چہ دچکے مسئلہ نہ رخ اڑوی۔

سورة توبہ (مدنی نزولاً ۱۱۳ بعد از مائدہ ترتیباً ۹ بعد از انفال)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة انفال	شمار	سورة توبہ
۱۔	قاعدے ذکر و میدان جہاد	۱۔	نودلہ اعلان د جہاد دے نو بدے وجہے متصل راوڑو۔
۲۔	آیت ۶۰ کے لاء علم و حکم (رسول اود اصحابہ ٹول دا دشمنان نہ پڑنی)	۲۔	آیت ۱۰۱ کے لاء علم و حکم (اے رسول تے نہ پڑنے) مفر د صیغہ
۳۔	قاعدے میدان جہاد ذکر و	۳۔	نودلہ ہفتہ فرقی بیانوی چہ ہفتوی سرہ بہ جہاد کوے۔
۴۔	آیت ۴۱ کے تقسیم د غنیمت نو دو	۴۔	نودلہ آیت ۶۰ کے تقسیم د فرضی صدقا تو دے یعنی ۸ مصارف خالی
۵۔	آیت ۵۸ کے وائی چہ کہ دے کافر و بے لوطو نہیریگے نہ معاہدہ واپس کڑے۔ او جہاد و سرہ او کڑے۔	۵۔	آیت ۷ کے وائی چہ دشمنان کو بہ لوط وای۔ نو بدے وجہے متصل راوڑو۔
۶۔	پہر د سورة کے او دے چہ فاصلہ ذات بینکم (چیلو کے یوزائے شے)	۶۔	نوپہ سردے سورة کے وائی چہ برأت من اللہ (غیر د سرہ بانی کاٹ او کڑے)
۷۔	آیت ۶۰ کے او دے واعدو لہم ما استطعتم تیارے او کڑے۔	۷۔	آیت ۴۶ کے زجر ہفتو چہ تیارے نہ کوئی۔
۸۔	اوصاف د مومنانو ذکر و پ شروع د سورة کے ہم او پ آخر د سورة کے ہم	۸۔	اوصاف د منافقانو بیانوی۔ نو بدے وجہے متصل راوڑو۔
۹۔	واقعہ د جنگ بدر ذکر و	۹۔	نودلہ واقعہ د جنگ خنین او جنگ تبوک ذکر و
۱۰۔	آیت ۳۵ کے دشمنان کو موز بے فائدے دے۔	۱۰۔	آیت ۱۸ کے وائی چہ عبادات یے بے فائدے دی نو مسجد شرہ جوڑوی۔
۱۱۔	قاعدے میدان جہاد ذکر و شپک	۱۱۔	صفات د منافقانو چہ دوی چہ ہم پدے قاعدو عمل نہ کوئی

نومونہ د سورة: سورة آل عمران: ۱۰۰ (نکھ ۱) سورة توبہ: ۱۱۳ (نکھ ۱) سورة آل عمران: ۱۰۰ (نکھ ۱) سورة توبہ: ۱۱۳ (نکھ ۱) سورة آل عمران: ۱۰۰ (نکھ ۱) سورة توبہ: ۱۱۳ (نکھ ۱)

(۲) سورة برآءت: چہ اعلان د بانی کاٹ دے دشمنان کو سرہ

(۳) سورة مائیدہ: اوچتو کے: دشمنان کو نہ دی و دوڑے اوچتے کڑے دے

(۴) مائیدہ: سرول: منافقان او دشمنان کے سرولے دی

(۵) خافہ: کستو کے: د منافقانو ۶۳ گندونے را کستے دی۔ (داسے نورے ہم ڈیر نومونہ دے سورة دی۔)

امتیازات د سورة:

۱۔	سورة ممتاز دے پہ بیان د فرق اربعو (چہ کو سرہ بہ جہاد کوے)	۲۔	سورة ممتاز دے پہ بیان د تقسیم دشمنان چہ کو سرہ جہاد کوئی
۳۔	سورة ممتاز دے پہ تفصیلی بیان دا اوصاف د منافقینو چہ ۶۳ صفات دی	۴۔	سورة ممتاز دے پہ بیان د حکم دشمنان نو مسجد جوڑو لوچہ نہ دے جوڑوی۔ آیت ۱۸
۵۔	سورة ممتاز دے پہ بیان د غزوہ خنین او تبوک	۶۔	سورة ممتاز دے پہ آیت ۳۱ چہ خیل بجران او مولیان بہ پہ خدائے توبہ سرہ نہ بیسے
۷۔	سورة ممتاز دے پہ بیان د غار ثور آیت ۴۰	۸۔	سورة ممتاز دے پہ بیان د مصارف د فرضی صدقا تو آیت ۶۰
۹۔	سورة ممتاز دے پہ بیان د مسجد ضرار	۱۰۔	سورة ممتاز دے پہ دے چہ سر کے بسم اللہ ختہ
۱۱۔	سورة ممتاز دے پہ بیان د خیرات نو دشمنان کو آیت ۱۹	۱۲۔	سورة ممتاز دے پہ بیان د جنازے نہ کو لو د منافقو آیت ۸۴

مقصد د سورة: القتال فی سبیل اللہ تعالیٰ او بیان د فرق اربعو

(۱) دشمنان (دوی بیادے اقسام دی: یو معاہدین: چہ ساو سرہ معاہدہ شوے دہ۔ بل مخالفین: چہ ساو سرہ جہاد کوئی دریم: مخالفین چہ تاہ امن غواڑی)

(۲) اہل کتاب (دا دوہ قسمہ دی یو یہودیان بل نصرانی/عیسایان)

(۳) منافقان (دا ٹول یو قسم دی) (۴) مومنان (دوی درے اقسام دی د توبہ بیان شی)

تقسیم دسورہ:

سورہ ثلور حصہ کے تقسیم دے:

- (۱) ایت ۱-۲۸ پورے: پدیکے بیان دشترکانو دے او ددوی درے واڑہ اقسام ذکر کو لے شی۔ اودوی سرہ دجہاد کو لو وجوہات خالی۔
- (۲) ایت ۲۹-۳۷ پورے: پدے حصہ کے بیان داہل کتابو دے۔ یعنی یہود او نظری دھغوی پلینے ذکر کوئی اودھغوی سرہ دجہاد وجوہات ذکر کوئی۔
- (۳) ایت ۳۸-۹۰ پورے: پدے حصہ کے منافقان بیانوی۔ پدوی کے اقسام شتہ بلکہ ٹول یو قسم دی۔ نو ددوی ۶۳ صفات دلتہ بیانوی۔ (دنبی عمر ہم ۶۳ سال ووا اشارہ دہ یکے دیتہ چہ ٹول عمر بہ دے منافقانو باندے رد کوے۔)
- (۴) ایت ۹۱-آخر دسورہ پورے: پدے حصہ کے مومنان بیانوی۔ او ددوی درے اقسام: (۱) مجاہدین: چہ روخت جہاد لرہ تیار وی
- (۲) مہکاسلین داہم مجاہدین: دی مگر کلمہ دسستے نہ کاراخی۔ لکدلتہ چہ زنی ملگری لیٹ رازی۔
- (۳) مغدورین: کلک دی مگر کلمہ دسستہ ردوے عمل او نہ کڑے شی۔

وجہ چہ یہ شروع دسورہ کے بسم اللہ ولے نشتہ:

- (۱) حضرت عثمانؓ نہ حضرت ابن عباسؓ چپوس اکڑو چتا ددے سورہ سر کے بسم اللہ ولے زندہ لیکے۔ جواب ور کوئی چہ وجہ دا وہ چہ نبی باندے بہ چہ کلمہ ایتونہ نازلیدل۔ نو ماہ دغا ایتونہ لیکل۔ اوماتہ بہئے ویل چہ دا ایت دے دے سورہ کے دلتہ دلتہ اولگوہ۔ اودا سورہ دے سورہ پے اولگوہ۔ نو کلمہ بہ چہ نوے سورہ راغے نو نبی بہ دھغے سورہ یہ شروع کے بسم اللہ ویکل۔ مگر دلتہ نے زندہ ویلے نو ماہم او نہ لیکو۔
- (۲) بلہ وجہ چہ حضرت علیؓ خالی فرمائی چہ بسم اللہ چونکہ امان دے او پدے سورہ کے خوا مان نشتہ کافر ورہ (را دینہ ویتزہ سٹ ترے اوخہ قتل یے کڑہ)
- (۳) بعض صحابا و دے وجہ داخولے دہ چہ سورہ انفال او توبہ یو سورہ دے۔ پدے وجہ بسم اللہ نشتہ دے شروع کے۔
- ☆ آیا بسم اللہ دقران ایت دے یا نہ دے۔ نو سورہ نمٹل کے بہ راشی چہ دا قران ایت دے۔
- ☆ آیا دا بسم اللہ دھر سورہ جز دے نو امام ابوحنیفہؒ فرمائی چہ نہ دے نو داخے تہ ولے راوڑے دے۔ داد پارہ دبرکت۔ اود پارہ دجہاے دیو سورہ دہل سورہ نہ۔

سورة یونس کی (نزد اللہ تعالیٰ بعد از بنی اسرائیل ترتیباً ۱۰ بعد از توبہ)

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورة توبہ	شمار	سورة یونس
۱۔	ہر کلمہ چہ پآخرد سورة کے ایت ۱۲۸ کے صداقت در رسول اوشو۔	۱۔	نوپدے سورة کے دغا اثبات در رسول بار بار (تقریباً وارے) کیگی
۲۔	پہ آخرد سورة کے مسئلہ توحید ذکر شہدہ یہ لا الہ الا هو سرہ	۲۔	نودلتہ انجام ذکر کوی دسکرینو/مجالہینو ددغے مسئلہ توحید۔
۳۔	ہر کلمہ چہ نکلے سورة کے بیان اوشو جہاد بالسیف (تورے سرہ جہاد کول)	۳۔	نودے سورة کے بیان کیگی دجہاد بالسان چہ ہفہ بیان داصول اربعاودے۔
۴۔	نکلے سورة کے مسئلہ قتال ذکر شہدہ۔	۴۔	نودلتہ ہفہ مسئلہ ذکر کوی چہ کولے لہ بہ جہاد کولے (یعنی توحید)
۵۔	ہر کلمہ چہ پآخرد سورة کے ذکر شہدہ توحید مگر بغیر دلائلو	۵۔	نوپدے سورة کے پدغے مسئلہ دلائل پیش کوی نوپدے وجہ نکلے متصل راوڑو۔
۶۔	دعویہ توحید ذکر کولے پآخرد سورة کے	۶۔	نوپدے سورة کے پدغے دعویہ توحید شہدہ دشرکانو ذکر کوی بہ ایت ۱۸ کے
۷۔	آخری ایت کے (قل حبس اللہ) زما دپارہ اللہ کافی دے	۷۔	نودلتہ مثالات ددغے چہ او گورہ نوح، موسیٰ او نورول پیغمبرانورہ اللہ کافی دو۔ ۱۰۳
۸۔	ایت ۲۲ کے اووے چہ منافقان درویش دی۔	۸۔	نودلتہ ایت ۵۱ کے ذکر رختن خلق کوی اودھغوی درجہ ذکر کوی۔
۹۔	دلتہ بیان در فرق اربعاو وو چہ درے ڈلے یکے مخالفین دقران وے۔	۹۔	نودلتہ ترغیب الی القرآن کوی اوز جرور کوی مسکرینو دقران تہ۔
۱۰۔	دلتہ دآخری رسول دامت دتوبے بیان وو۔	۱۰۔	نودلتہ دیونس دوم دتوبے بیان دے۔
۱۱۔	بیان دبرآعت دشرکانو نذاشو	۱۱۔	نودلتہ ایت ۱۳+۱۴ کے پوروالفاظو سرہ بیان دہائی کاٹ کوی۔
۱۲۔	ایت ۱۹۹ کے اووے کوکومع الصادقین۔	۱۲۔	نودلتہ ایت ۲ کے وائی چہ رختن سرہ ملگرے شولے نو (ان لھم قذم صدق) دنیا او آخرت بہ دے داوڑہ خدشی۔

امتیازات دسورة:

۱۔	سورة ممتاز دے بہ بیان دھغے مشہورے شہدے دشرکانو چہ دابا باگان اللہ مقرر کڑے دی۔ ۱۸	۲۔	پہ بیان ددلائل عقلیاد مع تفریعات (نکلے دلائل ذکر کوی نوپارے مسئلہ توحید تفریع کوی)
۳۔	ممتاز دے بہ بیان دتوبے دوم یونس	۳۔	پہ بیان دمقاصد اربعاو (نورو کے ہم شہدہ گوردے سورة کے پہیل شان دی)
۵۔	ممتاز دے۔ پتوبے دفرعون چہ کولہ نشوہ پدوخت دعذاب کے ایت ۹۰	۶۔	پہ بیان دبددعائے چہ موسیٰ فرعون اودھغے قوم تہ کڑے وہ ایت ۸۸
۷۔	سورة ممتاز دے بہ بیان داو لیاو دتقریف اودھغود درجو اوکراماتو ایت ۶۲-۶۳	۸۔	سورة ممتاز دے بہ چیلچ دحضرت نوح چہیل قوم تہے در کڑے دو۔ چہ داوڑے میدان تہ۔
۹۔	سورة ممتاز دے بہ بیان دھغے خلق چہ وائی چہ قران پریدے اوبل کتاب را داغلے ایت ۱۵	۱۰۔	سورة ممتاز دے بہ ۵ ہائے بی صفاہد دسنت

دشرکانو دسنت

مقصد سورة: اثبات دمقاصد اربعاو مراراً (یعنی بار بار) اوانجام دسکرینو دے مسئلہ

تقسیم سورة: (دو حصے دے: ۱) ایت ۱-۷ پورے: اثبات دمقاصد اربعاو کوی بار بار پدلائلو سرہ اودفع دشہے کوی دشرکانو

(۲) ایت ۷-۱۷ آخرد سورة پورے: درے واقعات بیانوی بطور تفریع/نتیجہ پانکار ددغے نکلے مسئلہ چہ کومدوہے حصہ کے تیرہ شہدہ۔ چہاودنہ مسئلہ اوانجام بہے پے

شان دوم نوح اودوم فرعون شی اوکے چا اومتلہ اوانجام بہے دوم یونس شی۔ چہ اللہ ترے عذاب دفع کڑو۔

پہ مقاصد اربعاو کے ژوہے اگر چہ ژوے مقصد توحید دے مگر دلتہ قران نکلے کڑے دے۔ داوے؟ زکہ چہ قران تہ نہ یہ راغلے نو توحید پدندے شے نہ رسول نہ قران اوند آخرت۔

چہ قران تہ ناست نہ تہ نوہیت باندے بہ نہ پوہگے۔

سورة هود کی (ترتیباً ۱۱ بعد از یونس او نزولاً ۵۲ بعد از یونس - دواڑوں کا طوسرہ سورة یونس نہ بعد دے)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	یونس	بشار	هود
۱۔	اثبات دتو حید او شوپہ دلا کیلو عقلیا و سرہ	۱۔	نودلنہ اثبات دتو حید کیگی پہ دلا کیلو عقلیا و عقلیا و دواڑ و سرہ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۲۔	اثبات دتو حید او شوپہ دلا کیلو عقلیا و سرہ او دفع دشبہ دشرا کا نو او شوہ۔	۲۔	نودلنہ ترغیب فی التبلیغ و رکوی چہ شاپہ بدغم مسئلہ او سرہ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۳۔	واقعہ دنوح اجمالاً وہ	۳۔	نودلنہ تفصیلاً ذکر کو لے شی۔
۴۔	آخر کے افرامائل اتبع ما یوحی الیک	۴۔	نودلنہ ایت ۱۲ کے تسلی دہ پہ اتباع دما انزل چہ تکالیف بہ راڑی مگر زورہ نہ تنگوئے
۵۔	ایت ۴ کے الیہ مریم حکم جعیا	۵۔	ایت ۴ کے الی اللہ مریم حکم
۶۔	ایت ۴۲ کے: افاکت شمع الصم	۶۔	ایت ۲۰: ماکان یسطیعون لسمع
۷۔	انکار دشرا کی نو ذکر دے۔	۷۔	حالت دشرا کی نو ذکر کیگی۔
۸۔	ایت ۲ کے نبی تہ ساحرا و جادوگر و بطلے دی۔	۸۔	ایت ۷ کے قرآن تہ سحر و بطلے دے۔
۹۔	ایت ۳ کے دنیایا پید اکید و بیان شوے وو۔	۹۔	ایت ۷ کے زیادت کوئی یعنی دنیا پید اکیش علت خالی لیلو کم اکیم احسن عملا
۱۰۔	شروع پہ ترغیب الی القرآن او شوہ۔	۱۰۔	نودا سورۃ ہم پہ ترغیب الی القرآن سرہ شروع شو۔ (داسے سورۃ نہ چہ پہ ترغیب الی القرآن سرہ شروع کیگی ہفتہ تہ ذوات الراء و بیلے کیگی) نودا دواڑہ سورۃ نہ ذوات الراء نہ دی)
۱۱۔	ایت ۳۸ کے دشرا کی نو نہ مطالبہ دے دیو سورۃ راوڑو۔	۱۱۔	ایت ۱۳ کے دلنہ دوئی نہ مطالبہ کیگی دسو سورۃ نو نو۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔

اقتیاض سورۃ ۱۰: متنازدے چہ بیان و حساب کیو اور بھاؤ ۱۔ تونید ۲۔ نفی دشرا فی العلم (دادوہ دمقا سعد علما و نہ دی) ۳۔ ترغیب فی التبلیغ ۴۔ تسلی (دا آخرہ وہہ سدا / خمننا ذکر کو لے شی)

- ۲۔ سورۃ متنازدے پہ مطالبہ دسو سورۃ نو ۱۳ (اگر چہ نور سورۃ نو کے ہم مطالبہ جے مگر دسو سورۃ نو مطالبہ صرف دے سورۃ کے دہ)
- ۳۔ سورۃ متنازدے پہ تفصیلی واقعے دنوح باندے اگر چہ سورۃ نوح کے صرف دنوح بیان دے مگر ہلہ ہم دومرہ تفصیل دے ختہ۔
- ۴۔ متنازدے پہ طلب داستغفار او توبہ دواڑو ایت ۳
- ۵۔ متنازدے پہ ہفتہ ایت چہ انیس من اھلک
- ۶۔ متنازدے پہ ایت کان عرش علی الماء
- ۷۔ لا ترکوا الی الذین ظلموا فتمسکم النار (مطلب: ہائی کا تہ رے او کرہ)
- ۸۔ نوح تہ بن نو من من قومک
- ۹۔ نوح جیل زوی تہ: لاعاصم الیوم (نن در زو بچا و زائے ختہ)
- ۱۰۔ متنازدے پہ آخری ایت چہ سورۃ ثلور واڑہ مسئلے یے پکے راٹو لے کرے دی۔ کو م چہ سورۃ مقصد دے۔ روستو پرے بیان کیگی۔

مقصد سورۃ: بیان و ثلور و مسئلو: (۱) العباد اللہ وحدہ (عبادت بدیو اللہ کوے) (۲) نفی دشرا فی العلم (۳) ترغیب فی التبلیغ (۴) تسلی مبلغ اوس لگ شان تفصیل دے ثلور و مسئلو:

- (۱) العباد اللہ وحدہ (عبادت بدیو اللہ کوے) دامسلہ تقریباً ادوہ زلہ ذکر کو لے شی: ایت ۲ کے: الاتعبدوا الا اللہ ایت ۱۳ کے: وَاَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ایت ۲۶ کے: (نوح وائی) الاتعبدوا الا اللہ ایت ۵۰ کے (ہوہ فرمائی) یقوم عبد اللہ ایت ۶۱ کے (صالح فرمائی) یقوم عبد اللہ ایت ۸۳ کے (شعیب فرمائی) یقوم عبد اللہ ایت ۱۲۳ کے چہ آخری ایت کے فاعبدوہ (ادو گورہ ژوبے دعوہ بیان شوہ بیا پرے دلائیل نقلیہ بیان شول اخر کے ثمرہ فیصلہ دے درتہ وادوڑو چہ فاعبدوہ)

(۲) دومیہ مسئلہ نفی دشرک فی العلم: دہم یا یبایذ کر کو لے شی: ایت ۵ کے یلعلم مایسرون..... ایت ۶ کے: ویلعلم مستقر ہاؤ مستودعھا کل فی کتاب مبین
 ایت ۴۶ کے فلا تعلمن مایس لک پہ علم ایت ۴۷ ان اعمو ذبک ان الشک مایس پہ علم ایت ۵۷: ان ربی علی کل شیء حفیظ (بل ٹوک داسے نشہ)
 ایت ۱۶: ان ربی قریب الحیب (بل ٹوک داسے نشہ)

بیا پرے واقعہ راوی دابرہیم چاؤ گورہ دفرشتہ پہ حال خبر نہ دو۔ ایت ۶۹: جاء یحییٰ بن حنید (دریت کڑے سنے راورو) او ایت ۷۷ کے واقعہ دلوٹ چاؤ گورہ
 عالم الغیب نہ دو دابرہیم پشان دے ہم دفرشتہ پہ حال خبر نہ دو۔

ایت ۹۲ کے: ان ربی بما تعملون محیط (ہر شہ زما درب پہ علم کے دی) او آخر کے یا واللہ غیب السموات والارض (اؤ گورہ نوم واللہ نے مقدم کڑے دے پہ علم غیب باندے
 اشارہ دے کہے دیتہ چہ ایا ٹوک بل ہم شہ چہ علم غیب ورسرہ وی)

(۳) دیریہ مسئلہ ترغیب فی التلیخ: ہم بار بار: ایت ۱۲ انما انت نذیر ایت ۱۷: ان کان علی ہدیتہ... شاہد منہ (نو چہ ستاد اشان دے نو اوس بہ قلا رنہ کیئے تلیخ اؤ کڑہ)
 ایت ۲۸: ماسرہ واللہ کتاب دے چہ دار حمت دے نو دے تلیخ تاسو لے بدگنوںے)

ایت ۵۲ (ہو) ویلقوم اعبدوا اللہ (دابرہ راست تلیخ دے موگ تہ ترغیب تلیخ راوی) ایت ۶۳ کے (صالح) ویلقوم اعبدوا اللہ

ایت ۸۴ کے (شعیب) ویلقوم اعبدوا اللہ..... ایت ۸۵ کے: یلقوم اذ نو لکلیل ولیزان بالقسط تہم داسے تلیخ اؤ کڑہ

ایت ۱۱۰ کے ولقد اتینا الکتاب... تہم دکتا بدغے تلیخ اؤ کڑہ کنہ نکڑہ شہ ایت ۱۱۲ کے: محمد تہ او امتی تہ: فاستقم کما امرت ومن تاب معک...

داؤل پہ آخری ایت کے راٹولوی و توکل علی اللہ سرہ چہ تہ بدائے چہ تلیخ کے زما ملگری نشہ نو اللہ فرمائی چہ پہ بازان او پارہ

(۴) تسلی: ایت ۱۲ کے تسلی محمد تہ - چہ سینہ منہ تنگوہ ایت ۲۷: قالت... ایت ۳۲ کے قالوا... دغے بہ تاتہ ہم وائی۔

دغے ہوڈ سرہ نے ہم جگولے کڑی دی ایت ۵۲ اؤ گورہ: ما شکتا بہیتہ... تاتہ بہ ہم وائی چہ تہ خوٹلا نہ یہ نو لے وزان خبرے کو بے ورتہ او وایہ چہ ستاد مٹلا پہ شان دے ما اللہ نہ کڑی۔
 نو تہ بہ دھرت ہوڈ پشان مطمئن اوسے او ہمت بہ نہ نیلے۔

ایت ۶۲ حضرت صالح تہ: تانہ خوز موگ دا امید نہ دو زموگ خود اخیال دو چہ تہ بہ موگ تہ خوگے خوگے خبرے کوے قسے بہ کوے۔

ایت ۸۷: شعیب تہ: اصلو تک تا مرک... ایا تاتہ ستادین داخولے وی چہ تہ موگ دخیل زوڈ دین نہ وائوے۔ تاتہ بہ ہم وائی چہ لے زموگ دامشران اولیان نہ پوہگی

ایت ۱۱۵ کے واصبر (براہ راست تسلی دہ) ایت ۱۱۸ کے: (ستازہ بہ جنگ شی چہ دا خلق ایمان ولے نہ راوی) نو جواب: ولو شاء ربک... اللہ بہ خیل زور چلوے دو

پہ آخری ایت دے داؤل لے تسلی راغڈے کڑے پہ الیہ رجع الامر کلہ سرہ چہ تہ دے پہ انجام نہ پوہگی اللہ پرے پوہگی نہ چلہ مسئلہ جاری سراتہ۔

نوسورۃ کے خلوز مسئلے وی او پہ آخری ایت کے خلوز واڑہ مسئلہ راٹولے کڑے: لکھ:

ژوبے مسئلہ العباد اللہ وحدہ: نو دلہ آخری ایت کے فاعبدوہ یے اودے۔ دومیہ مسئلہ نفی دشرک فی العلم: نو دلہ واللہ غیب السموات والارض

دیریہ مسئلہ: ترغیب فی التلیخ (تلیخ کوہ اود بل چاؤ وادہ مساتہ نو دلیقوکل علی اللہ) انجام بہ دے خدی: والیہ رجع الامر کلہ (اللہ تہ واپس کیگی ٹولے فیصلے)

دے آخری ایت مثال پہ مثال دھنے جال دے چہ کہا نو دپارہ ہے پہ سند کے واپچی یا مژان نو دپارہ ہے پہ غم و پٹی کے واپچی او پورو روے راٹولوی آخر کے دغدہ خکار میان

یا مژان جال کے یوزانے تہ راٹول شی نو دلہ ہم آخری ایت کے خلوز واڑہ مسئلے یے یوزانے تہ راٹولے کڑے۔

نو مقصد سورۃ بیان دخلوزو مسکو دے او پدے مسکو واقعات دہنہ برانو ہم ہیانوی

پہ توحید باندے واقعات د نوح، ہوڈ، شعیب او آخری ایت کے: فاعبدوہ

پہ نفی دعلم غیب باندے واقعات د ابراہیم او لوط راوی پہ تفصیل سرہ

پہ ترغیب فی التلیخ او تسلی دواڑ باندے واقعہ موسیٰ راوی

اودا سورۃ ذوات الرء نہ دے اوداوات الرء ہغہ سورۃ نہ دنی چہ پہ شروع دھنے کے ترغیب الی القرآن بیانوی

یوسف (کی)

(نزل ۵۳ بعد از ہود ترتیباً ۱۲ بعد از ہود - دواڑوں کا طور سے سورۃ یوسف دوسرے ہود نہ درستو دے)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورۃ ہود	شمار	سورۃ یوسف
۱۔	نئی دُعا غیب اوشوہ پہ بیان دواتے دابر اہم اودلوٹ چہ پہ ظاہرہ فرشتے اوندہ پندہ	۱۔	نودانی دُعا غیب پہ واقعہ یعقوب چہ اودگورہ چہ حال دُچل زوی خبر نشو تر ۴۰ سال پورے اود نہ یوسف خبر و د حال دُچل پلارہ چہ حیات دے یادفات۔
۲۔	دعوہ دوجیدہ غایتہ کڑہ پہ واقعہ اودانیا و سرہ بطور دلیل نقلی	۲۔	نودانی دعوہ دوجیدہ غایتہ پہ واقعہ یوسف چہ پہ جیل کے فرما کی..... ایت ۳۹-۴۰
۳۔	آخر سورۃ کے افرما کی 'و توکل علیہ'	۳۔	نوموندہ توکل چہ اودگورہ یعقوب او یوسف شنگہ زان سپار لے دے اللہ ایت ۸۶: انما اشکو..
۴۔	آخر کے ایت ۱۲۰ کے اودے چہ (وکل نقص علیک من انباء الرسل ما نثبت بہ فو ادک)	۴۔	نودے سورۃ کے واقعہ یوسف دپارہ دثابت قدے راوڑی۔
۵۔	ایت ۷۱ کے: فبشر بها بائین... ومن وراء الحق یعقوب	۵۔	نودانی واقعہ حضرت یعقوب پہ تفصیل سرہ ذکر کوہ۔
۶۔	ایت ۶۹ او ۷۳ کے اودے چہ اللہ سلا تیار ستونہ اوبرکتونہ دے دی اے کور و اودا براہیم	۶۔	نودے سورۃ کے نمونہ دبرکت خانی چہ کڑی ورتیدہ یوسفی نہ اللہ یو درجن و رکڑل۔
۷۔	دوم لوٹ دبد عملے نمونہ بیان شوہ	۷۔	نودے سورۃ کے دیوے خزے دے حیاتہ بیان دے۔
۸۔	اللہ دہر شہ خبر دار دے - وللهامنی السموات والارض	۸۔	ایت ۳: (وان کنک من قبلہ لمن الغفلین) اے پیغمبرہ نہ دے داتے نہ خبر نہ دے۔
۹۔	ایت ۱۱۳ لا تزکوا الی الذین ظلموا میلان اوندہ کڑے مستوا و ظالماتہ۔	۹۔	د یوسف نمونہ چہ اودگورہ گناہ نہ یہ میلان نہ دے کڑے اگر چہ دعوت و رکڑے شوے دے دگناہ
۱۰۔	افتتاح دوسرے اوشوہ پہ صداقت دقران	۱۰۔	دے سورۃ ہم افتتاح کو لے شی پہ صداقت دقران
۱۱۔	سورۃ پہ نوم دپیغمبر حضرت ہود	۱۱۔	نودا سورۃ ہم پہ نوم دپیغمبر حضرت یوسف دے۔

ابتیازات دسورۃ:

- ۱۔ سورۃ ممتاز دے پہ تفصیلی واقعہ حضرت یوسف
- ۲۔ سورۃ ممتاز دے پہ گنزو خوبو لکھ خوب دیوسف، خوب دجلیانو، خوب دباشاہ دمر (دے خوبو یوسفی دے پکے)
- ۳۔ سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۲۸: ان کیدکن عظیم
- ۴۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان ددوہ قسمہ محبت باندے۔ یو جائز لکھ دپلا چل زوی سرہ بل ناجائز لکھ دپردی خزے پردی سرہی سرہ وغیرہ۔
- ۵۔ سورۃ ممتاز دے پہ تدبیر دروز و خلاف دچل یو رور۔
- ۶۔ سورۃ ممتاز دے پہ تقریر دیوسف پہ جیل کے۔
- ۷۔ سورۃ ممتاز دے پہ سیاسی سوچ بوجھ دیوسف باندے لکھ جیل پہ بہتر اودگورہ و لود گناہ نہ۔ بل داچہ جیل کے زان سرہ ملگری جوڑ کرل۔ بل دخلقو بچاؤ د راروان یو آفت نہ۔
- دائل کاروند سیاسی بصیرت نو نہ دی۔ دینہ اسلامی سیاست وائی۔ لفظ سیاست دسوس نہ دے معنی دے قوم خیر خواہی دے۔

مقصد دسورۃ: تسلی نبی تہ پہ واقعہ دیوسف (حاکم کمال یوسف)

- واقعہ دیوسف پہ شکوہ مرحلو کے بیانیگی: مرحلہ ۱: یوسف تہ روز و چل جوڑ کڑو زک چہ دپلا محبت دسرہ ڈیو۔ نو کنوی تہ پہ ورو زو زو۔
- مرحلہ ۲: قافلے والاؤ اوجت کڑو اومر کے خرث کڑو۔ مرحلہ ۳: جیل تہ اودریدو۔ مرحلہ ۴: وزارت ورتہ ملوشو
- مرحلہ ۵: چہ روزہ کے راغلل اودپلارے خبر شو۔ مرحلہ ۶: چہ خاندان دیوسف کمصرتہ را منتقل شو۔

مماثلت دواقعہ تہ مابین ددواڑ و پیغمبرانو:

- (۱) لکھ شنگہ چہ یوسف تہ دچلو روز و دلاسہ چل جوڑ شو۔ نو اے پیغمبرہ تانہ بہ ہم دچل قوم دلاسہ پہ چل جوڑی اودچل وطنہ بہ روک کڑے شے۔ سورۃ انفال ایت ۳۰ واز میکر بک الذین کفرو..... او یقتلواک او یخزجوک۔ نو حاکم کمال یوسف
- (۲) لکھ شنگہ چہ یوسف پہ کنوی کے درے درے تیرے کڑے دی۔ نو اے پیغمبرہ تہ بہ ہم پہ غار ثور کے درے درے تیرے دیوے۔ نو حاکم کمال یوسف

- (۳) لکہ شنگہ چہ یوسف پاند بخو کے مصر تہ روان کڑے شوے دے چہ پتہ نگی چہ مصر کے بہ زماشہ حال دی۔ نو دغسے تہ بہ ہم دغار ثور نہ پاند بخو کے روان گئے مدینے تہ پتہ بہ در تہ نہ وی چہ صلیبہ بہ ستاشہ حال دی۔ نو حالک کمال یوسف
- (۴) لکہ شنگہ چہ یوسف عزتمند شو بہ ژومینے در زہ مصر کے چہ وزیر و اخصو او چلے خزے تہ یہ اوے چہ دودہ استو گنہ خہ کڑہ فوتہ بہ ہم پڑمے در زہ مدینہ کے عزتمند کیگے۔ دنی استقبال تہ غلق ولاژوو۔ یو ویل چہ زما میلہ بہ وی۔ بل ویل زما میلہ بہ وی آخر زہ چہ نبی اوفر بائیل چہ زما اوخہ و چا د کور تہ کیناستہ۔ زہ یہ ہفتہ سرہ پاتے کیگم۔ نو حالک کمال یوسف
- (۵) لکہ شنگہ چہ یوسف باندے ہفتے کور والا و بدنامہ اوگولہ نوتا باندے اوستابی بی باندے بہ ہم مدینے تہ غلق بدنامہ لگوی۔ نو حالک کمال یوسف
- (۶) لکہ شنگہ چہ یوسف تہ اللہ خیل روزہ پتہ چو کے اوفر زول دفعہ شان ستا قوم بہ ہم اللہ ستا پتہ چو کے نور زوی۔ نو حالک کمال یوسف
- (۷) لکہ شنگہ چہ یوسف چلور دن زوتہ اوے چہ لاتسریب علیکم ایوم نو تہ بہ ہم دفع کے پور زو اوے چہ لاتسریب علیکم ایوم

سورة رعد (ترتیباً ۱۳ بعد از یوسف نزولاً ۹۶ بعد از محمد)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة یوسف	شمار	سورة رعد
۱۔	مسئلہ غائبہ کڑلہ پہ دلا کیلوسرہ	۱۔	نودائے وضاحت دمسئلے کوئی پہ مثالیوسرہ
۲۔	ایت ۱۰۵ کے اووے آیادی برہ اوخلتہ نہ گوری چہ داللد وحدانیت پرے اوگوری	۲۔	نودے سورة کے داللد کائینا تو، هغه چہ کوم برہ دی اوکوم خلتہ، دھنے تفصیلی ذکر کو لے شی۔
۳۔	دسورة یوسف اختتام او شوپہ ترغیب الی القرآن سرہ	۳۔	نودے سورة افتتاح کیگی پترغیب الی القرآن سرہ
۴۔	نفی دشرک فی العلم دانیا نہ اوشو۔	۴۔	نودائے نفی دشرک فی الدعاء کیگی (چہ عالم الغیب نہ دی نوہلم تدعوہم) دے رامد کوے
۵۔	ایت ۴۰ کے اووے چہ انے مشرکانو تاسوسرہ پہ دے شرک شد دلیل شتہ	۵۔	نودے سورة کے پتوحید گنزدلائیل ذکر کوئی۔
۶۔	دصبر دنیا دی مثال ووچہ یحقوق او یوسف صبر او کڑو انجام بے بہتر شو۔	۶۔	ایت ۲۰ کے دصبر دآخرت بیان کوئی۔
۷۔	ایت ۴۰ کے بیان دمسئلے پہ چیل کے ووچہ یوسف کڑے وو۔	۷۔	ایت ۳۶ کے اعلان دمسئلے کیگی پہ میدان کے دطرفہ نبی نہ۔
۸۔	ایت ۱۰۳ کے اووے (واما اکثر الناس بموءمین)	۸۔	ایت ۱ کے (ولکن اکثر الناس لا یؤمنون)
۹۔	ایت ۳۹ کے مسئلہ توحید ذکر شوہ۔	۹۔	نوایت ۱۶ کے تشریح او وضاحت کوئی۔ پہ من رب السملوت والارض سرہ
۱۰۔	ایت ۱۰۹ کے (واما ارسلنا من قبلك من الرسل الا رجالا....)	۱۰۔	ایت ۳۸ کے فرمائی چہ دے غے پیغمبرانو خزے او پچی صم وو۔

اختیارات و سورة

- ۱۔ سورة ممتاز دے بہ کثرت دتنبیہا تو باندے۔
- ۲۔ سورة ممتاز دے پہ مثال دشرکانو چہ شنگہ مشرکان بابائے اواز کوئی لکہ چہ یوسرے او بوتا اواز کوئی ایت ۱۴۔
- ۳۔ ممتاز دے پہ بیان دمثال دمسئلے چہ کلتہ مسئلہ بیان کڑے نو لکہ چہ باران اوشی۔ او دھنے باران سرہ خوڑو نہ ڈکشی۔ گندو نہ رابا ہرشی۔ ایت ۱۶
- ۴۔ ممتاز دے پہ علاج داطمینان قلب پہ ایت ۲۸ کے
- ۵۔ ممتاز دے پہ بیان دتنبیج درعدو نوے فرشتے۔
- ۶۔ ممتاز دے پہ بیان دمطالبے دشرکان نہ چہ دچلو الہانو نوموند واخلے۔

دعوہ دسورة: لدعوة الحق (ایت ۱۴)

مقصد و سورة: نفی دشرک فی الدعاء بالا دلیہ المتکون

تقسیم و سورة: سورة ۴ بالوندے۔

- باب ۱: ایت ۱-۱۴ پورے: پدے باب کے ۵ قسم دلائیل ذکر کوئی۔ او آخر کے پرے مسئلہ توحید تفریع کوئی۔ شروع کے ترغیب الی القرآن دے بیاییت ۲ کے ڈوبے قسم دلیل ذکر کوئی۔
- (۱) ڈوبے قسم دلیل پہ توحید: (الحاق کل شیء هو اللہ) ڈوبے دلیل پہ تخلیق ایت ۲ کے آسانو نہ چادی پیدا کڑے۔ مادی پیدا کڑے۔
- دویم دلیل پہ تخلیق ایت ۳ کے زمکہ چادہ غوڑو لے او چادہ پیدا کڑے۔ مادہ پیدا کڑے۔
- دریم دلیل پہ تخلیق ایت ۴ کے زمکہ کے چداٹو لے دی جتنے جتنے دا چادی پیدا کڑے۔ او داسوے دانے غلے چادی پیدا کڑے۔ مادی پیدا کڑے۔
- نوپتہ اولکیدہ چہ الحاق کل شیء هو اللہ ہر شہ اللہ دی پیدا کڑے۔
- (۲) دویم قسم دلیل ذکر دے ایت ۸ کے (العالم کل شیء هو اللہ) دریم قسم دلیل ذکر دے ایت ۱۱ کے (الحاق کل شیء هو اللہ)
- (۳) ثلوم قسم دلیل ذکر دے ایت ۱۲ (متصرف فی کل شیء هو اللہ) (۵) پزوم قسم دلیل ذکر دے ایت ۱۳ کے تسبیح درعدو نوے فرشتے نوپتہ اولکیدہ چہ ٹول مابتہ دختاج۔
- نوایت ۱۴ کے دعوہ پرے تفریع کوئی (لدعوة الحق) خاص دے اللہ رہہ چہ دہ لایق۔
- نو اوگورہ داتفران چہ دے رالیگے۔ اللہ دے رالیگے نو لدعوة الحق۔ آسانو نہ چادی پیدا کڑے۔ اللہ فرمائی مادی پیدا کڑے نو لدعوة الحق زمکہ چادہ غوڑو لے۔ خاص اللہ دہ غوڑو لے۔ نو لدعوة الحق (دعے یو یو نعمت داللد ذکر کڑہ او دعوہ (لدعوة الحق) پرے تفریع کڑہ چہ ملگر ووضاحت اوشی۔)
- نو لکہ چہ دعوہ پرے تفریع کڑی نو بیا یو مثال پیش کوئی۔ چہ اوس ہم ٹوک داللد نہ بغیر بل چاہتہ اواز کوئی نو دھنے مثال ایت ۱۴ کے: والذین یدعون من دونہ... شنگہ چہ او بہ ددہ پہ اواز دے غلے نہشی رارسیدے دھنے غیر اللہ دے تاءادد پارہ نہشی رارسیدے۔ شنگہ چہ داو بو غوگوند ستر گے چہ لاسونہ شتہ دھنے مژدی ہم ہشتہ۔ اعراف ۱۹۵... اوگورہ۔

باب ۲: ایت ۱۵ - ۲۵ پورے : دیکھے فرمائی چٹول اللہ دی ساجد۔ اوصرف اللہ دے مجھ نو لدعوۃ الحق (مخلیو ۵ دلا کیلوسرہ دا دلیل شکم شو پیدوہ و توحید)

نوایت ۱۶ کے پرے بل قسم دلیل دے چہ زہ یہ رب اوٹول ماتہ دی مربوب نو لدعوۃ الحق

ایت ۱۷ کے یو مثال بیان کوی چہ کلمہ مسئلہ لدعوۃ الحق پہ صحیح طریقہ سرہ بیان کڑے نوڈوڑے نہ اوخیوی دھنے زائے نہ کدہ چہ باران اوٹی نوہرہ کندہ کے دھنے کندے مناسب سیلاب راشی
وڑو کے ملا بہ نچل وں مطابق ستا خلاف کوی اوغٹ ملا بہ نچل وں مطابق ستا خلاف کوی۔ دے بیان سرہ بہ گندونہ ٹول را باہرشی کدہ دغوڑ پستان مگردا بہ لگ وخت پورے دی بیابہ

سپنے پاکے او بہ اوینے یعنی ستا حق بیان بہ پاتے شے او دے باطل پرستو پر دیکھنڈے بہ ختم شی۔

ایت ۱۸: مستحیمن ددے مسئلے او غیر مستحیمن ددے مسئلے او دواڑوا نجا خائی۔ ایت ۱۹ کے فرمائی چہ دواڑہ برابر نہ دی۔

ایت ۲۲ پورے ددے مستحیمنو ۸ صفات بیانوی او دوی بدلہ خائی۔

باب ۳ ایت ۲۶ - ۳۲ بل قسم دلیل ایت ۲۶ کے فرمائی چہ زہ یہ رازق ٹول ماتہ دی مرزوق - نو لدعوۃ الحق ایت ۲۷ کے غیر مستحیمن او ۲۹ کے مستحیمن او دھغوی بدلہ ذکر کیگی۔

ایت ۳۰ کے ترغیب الی القرآن ایت ۳۱ کے حال دضدیا نوعنادیا نو او انجام دھغوی ایت ۳۲ کے تسلی مبلغ تہ چہ زہ متنگوہ۔

باب ۴ ایت ۳۳ آخر دسورہ پورے ایت ۳۳ کے زجر مشرکیونہ ۳۵ کے بشارت مومنینو ۳۶ او ۳۷ کے ترغیب الی القرآن ایت ۴۰ کے تخویف ۱۴ - ۳۴ کے بیاتلی۔

سورة ابراهيم (کی نزول ۲۷ بعد از لوح ترتیباً ۱۴)

رابط ماسبق سرہ

شمار	سورة رعد	شمار	سورة ابراهيم
۱۔	اہم مسئلہ بیان شوہ (لہدعوة الحق - لا الہ الاہو)	۱۔	نودلتہ ترغیب فی التبلیغ و رکوی چہ شاہد مسئلہ بہ اوس رسوے خلقتو تہ۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو
۲۔	ردد شرک فی الدعا و شوہ۔	۲۔	ایت ۱۸ کے مثال پیش کوی دشکر دمل چہ لکھ ہواراشی ادایرے الوزوی۔
۳۔	مثال دسبلے بیان شواہت ۷۱ کچہ کلہ مسئلہ بیان کڑے نو لکھ چہ باران ادشی اوخوڑاشی...	۳۔	مثال بیانوی دکلے دتو حید پے ایت ۲۴-۲۵ کے نوپدے وجہے متصل راوڑو
۴۔	ایت ۱۱ کے ان اللہ لا یغیر بالقوم حتی یغیر ما بفسھم	۴۔	ایت ۲۸ کے دھنے مثال ذکر کوی چہ اوگورہ اللہ نعمت کڑے دوپہ فرعون مگر انکار یے اوکڑو...
۵۔	ایت ۳۸ کے اعتراض دشکر کا نو چہ دانشگہ پیغمبر دے چہ خزہ او بچی ۷۱ دی	۵۔	ایت ۳۵ کے مثال داہر اہیم پیش کوی چہ اولاد او بی بی یے وہ۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو
۶۔	مسئلہ ذکر شوہ دتو حید	۶۔	ایت ۶ او نورو ایتونو کے تذکیر بایم اللہ دے (یعنی دمنوگو انجام اونہ منوگو انجام شہ شوہ۔)
۷۔	ایت ۲۳ کے فرشتے بہ دتلیگی پدے جنیا نو باندے او سلامونہ بہ وائی۔	۷۔	ترقی دہ۔ چہ داسے بٹول عمر کیگی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو
۸۔	ایت ۳۲ کے حالات ذکر شول و پیغمبرانو چہ ہغو پورے ٹوٹے کڑے شوے دے	۸۔	نودے سورة کے دھنے تفصیل و وچہ چاٹوٹے کڑے دے دھغوی انجام شہ شوہ۔
۹۔	ایت ۳ کے او دے چہ ہرش زہ پیدا کوم	۹۔	ایت ۳۲ کے تفصیل ددغے خلقت چہ باران راوڑو دھنے سرہ ہرش راوڑو بام۔
۱۰۔	ایت ۲ کے فرمائی چہ ہرشے چیلے نیٹے تہ روان دی۔	۱۰۔	ایت ۳۳ کے فرمائی چہ ہمیشہ بہ داہر شروان وی ترٹو چہ نیا ابادہ دی۔
۱۱۔	ایت ۱۴ کے دشکر چھنے تے گراہی او ویلہ	۱۱۔	ایت ۳ کے فرمائی چہ دیو گراہان دی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو

انتیازات دسورة:

- ۱۔ سورة ممتاز دے بیان دمثال و کلہ توحید ایت ۲۴۔
- ۲۔ سورة ممتاز دے بیان دے چہ ہاہر قوم تہ دھغوی ایت ۲۴۔
- ۳۔ سورة ممتاز دے پے ایت ۳۵-۳۶ چہ ابراہیم چیل بچے اولی بی بہ بیان کے پریدی۔
- ۴۔ سورة ممتاز دے پے ایت ۳۵-۳۶ چہ ابراہیم چیل بچے اولی بی بہ بیان کے پریدی۔
- ۵۔ سورة ممتاز دے ایت ۴۰ باندے چہ اللہ فرمائی چہ پیغمبر تکلیف رائے دے داسے چہ ہر سرہ غروند او جزو لے شوگر دایغیر ان ورسرہ اونہ جزو قیدل۔
- ۶۔ سورة ممتاز دے پے تقریر دشطان چہ جہنم کے ایت ۲۳۔
- ۷۔ سورة ممتاز دے پے ترغیب فی التبلیغ او دشکر سینا او بلغیو حالا تو بیا نو لو باندے۔

مقصد دسورة: ترغیب فی التبلیغ او تذکیر پائام اللہ (فند و رکول پے نعمتو اللہ او عذابو اللہ)

خلاصہ مختصر: (۱) دوسرے ترغیب و رکوی قرآن تہ او بیا ترغیب فی التبلیغ

- (۲) بیایات ۹ نہ لفظ اَلَمْ سرہ دا بیانوی چہ مسئلہ بیان کڑہ نو ہغہ سرہ بہ خلق جگہ کوی۔ ایت ۱۸ پورے دا بیان جاری دے۔
- (۳) ایت ۱۹ نہ لفظ اَلَمْ سرہ دا ذکر کوی چہ دشکر کیں بہ قیامت کے چہو کے بہ جگہ وی۔ ایت ۲۳ پورے دا بیان جاری دے۔
- (۴) ایت ۲۴ نہ لفظ اَلَمْ سرہ مثالو نہ ددو دشکر کا نو دشکر مثال او دموحد نیو دکلے دتو حید مثال پیش کوی۔ ترایت ۲۷ پورے
- (۵) ایت ۲۸ کے لفظ اَلَمْ سرہ زجر، تخویف او دلائل او واقعہ ذکر کوی داہر اہیم دپارہ ترغیب فی التبلیغ

سورة الحجر

(کی ترتیباً ۱۵ بعد اربعی ابراہیم نزولاً ۵۴ بعد از یوسف)

رابط ماسبق سرہ

شمار	سورة ابراہیم	شمار	سورة الحجر
۱۔	سورة ابراہیم کے ترغیب فی التبلیغ دقران وو۔	۱۔	نودلتہ انجاء دھغو خلقو خانی چوریتہ تبلیغ او شوگر مسئلہ اوندہ منلہ۔ نوپدے وجہیے متصل راوڑو۔
۲۔	حالت دشرکانو پیروانو اودھغوی دمریدانو چہ قیامت کے بہ جگلوے کوئی ایت ۲۱-۲۲	۲۔	افسوسند دشرکانو چہ ہائے چہ مونگ قران نہ ناست وے۔ نوپدے وجہیے متصل راوڑو۔
۳۔	دسورة خاتمہ پدے اوشوہ چہ یہ درکڑہ پتر آں سرہ	۳۔	ایت ۹۶ چہ پدے قران یہ درکڑے شوہ مگر ہدایت نے چیل نہ کڑو نو انجام ے نہ شو۔
۴۔	بیان ددو فر تو اوشو۔ منوکی او منکرین	۴۔	نودلتہ انجام ددو راوڑو لو خانی۔ نوپدے وجہیے متصل راوڑو۔
۵۔	ایت ۴۶ وندکر وکرہم	۵۔	نمونے دھغے مکرو نو اوانجام دھغے مکارو خانی چہ رنگ سزا درکڑے شوہ۔
۶۔	دسورة افتتاح اوشوہ چہ حکمت دزول دقران سرہ	۶۔	نودا سورة ہم شروع لگیں پصدافت دقران سرہ۔ نوپدے وجہیے متصل راوڑو۔

امتیازات دسورة

- ۱۔ سورة ممتاز دے پہ آرزو گانود مجرمانو پہ مختلفو اوقا تو کے ایت ۲ لوکانو مسلمین (درگ پہ وخت کے، پہ قبر کے اویہ قیامت کے)
- ۲۔ سورة ممتاز دے پہ بیان د حفاظت دقران کریم ایت ۹
- ۳۔ سورة ممتاز دے پہ بیان د ابوالحسن او ابوالانس د پیدا کیدو چہ شہید اکڑے شوے دی۔
- ۴۔ سورة ممتاز دے پہ بابونو د جہنم ایت ۴۴ لھاسبہ ابواب
- ۵۔ سورة ممتاز دے پہ امر/ حکم د اللہ نبی تہ چہ ترمرگہ پورے عبادت کوہ آخری ایت
- ۶۔ سورة ممتاز دے پہ بیان دھغے فتوے چہ ٹوک د اللہ درحمت نہ ناامیدش۔ ایت ۵۶

مقصد دسورة: بیان د احوال د منکرینو او انجام د منکرینو

تقسیم دسورة: درے حصے دے: (۱) ایت ۱-۱۵ پورے: اول ترغیب الی القرآن، زبرد منکرینو دقران، تخویف او صداقت دقران کریم

(۲) ایت ۱۶-۲۵ پورے: عقلی دلائل دی

(۳) ایت ۲۶-آخر دسورة پورے: حالات د اقوام دھلکاؤ

خلاصہ دسورة: داسورة بطور تنہہ دھغے سورة ابراہیم دہ۔ دھغے کے دودھ ڈلے ذکر شوے وے نو دے سورة کے دھغوی انجام ذکر کوئی۔

سورة النحل (مکی ترتیباً ۱۶ بعد از الحجر نزولاً ۷۰ بعد از کهف)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الحجر	شمار	سورة النحل
۱	ہر کلمہ چہ سورة الحجر کے عذاب د سابقینو ذکر شو۔	۱	نودع سورة النحل کے عذاب د موجودہ خلقو (مکے والو) بیانیگی پہ شروع ددع سورة کے
۲	سورة ابراہیم کے ترغیب فی التبلیغ وو نو حجر کے نمونے د عذاب و۔	۲	نودع سورة کے ہنہ اصل مسئلہ د توحید بیانیوی چہ د ہنہ نہ پہ انکار عذاب رازی۔
۳	ایت ۲۸ کے د انسانانو د نیکئہ د پیدائش ذکر او شو چہ د خٹے نہ پیدا وو۔	۳	ایت ۴ کے د عامو انسانانو د پیدائش ذکر کیگی چہ د نطفے نہ پیدا دی۔
۴	اللہ بیان او کزو چہ ٹول ما دی پیدا کڑے۔	۴	ایت ۲۱ کے د مخلوقاتو د عجز ذکر کوی چہ ٹول مائہ دی محتاج
۵	ایت ۴۶ کے بشارت وو د جنت جنتیانو تہ	۵	ایت ۳۲ کے ترقی دہ پہ ما سبق باندے۔
۶	حالات بیانیدو د مفسدینو او مٹوحدینو	۶	نو ایت ۳۶ کے د ہنہ خلاصہ راو باسی۔ چہ د چا ٹہ انجام شو۔
۷	د انسان پیدائش ذکر وو۔	۷	ایت ۷۰ کے انقلاب د انسان ذکر کوی۔ چہ ددٹہ پہ ژوند کے ٹنگہ انقلاب رازی۔ بُڈا شی...
۸	ایت ۵۰-۴۹ کے (يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ شَدِيْدٌ عَذَابُهُ ۝۵۰ وَالَّذِيْنَ هُمْ يُوعَدُوْنَ ۝۴۹)	۸	۱۱۲ کے ددغے عذاب مثال بیانیوی چہ اللہ پرے قحط مسلط کزو پہ مکے والو باندے
۹	آخر کے اووے چہ ٹٹہ تر مرگہ پورے عبادت کوہ	۹	خپل احسانات ذکر کوی چہ تر مرگہ پورے زما احسانات دی نوز کہ تر مرگہ پورے بہ عبادت کوہ۔

امتیازات د سورة

- ۱) سورة ممتاز دے پہ بیان درانگا رنگ دلائیلو عقلیاتو پہ توحید باندے۔
- ۲) سورة ممتاز دے پہ تفصیلی فائدو د چار پیا نو باندے
- ۳) سورة ممتاز دے پہ بیان د بعضو قواعدو د دریاب باندے
- ۴) سورة ممتاز دے پہ بیان د ہنہ کلمے د کفر چہ پہ وخت د اکراہ کے ویلے کیگی ایت ۱۰۶
- ۵) سورة ممتاز دے پہ حکم د مجے د طرفہ د اللہ نہ ایت ۶۸
- ۶) سورة ممتاز دے پہ فائدو د شاتو باندے فی شفاء للناس
- ۷) پہ بیان د ہنہ خزع چہ خپل طاقت بہ ٹے خپلہ تباہ کوو۔
- ۸) پہ بیان د اجماع ایت باندے ایت ۹۰ چہ ٹول اوامر و نواہی پکے راجع دی۔
- ۹) پہ بیان د ہنہ قحط چہ پہ مکہ باندے راغلے ووچہ دے کافرو بہ خپل بول خوژل ایت ۱۱۲

مقصد د سورة: اثبات د توحید بالادلة المتشوّع (رنگا رنگ عقلی دلائیلو سرہ)

تقسیم د سورة: شپک بابونہ دی : (۱) ایت ۱-۲۳: دیکے توحید باندے دلائیل دی متنوعہ (رنگا رنگ)

- (۲) ایت ۲۴-۳۵: زجر ہغو تہ چہ آوڑی د توحید نہ نو ہغوی تہ د ہغوی پہ قول او فعل دواژو زجر ورکوی۔
  - (۳) ایت ۳۶-۴۷: دلیل نقلی او نفی د تصرف د غیر اللہ نہ
  - (۴) ایت ۴۸-۶۴: دلائیل عقلیہ پہ دے باندے چہ ٹول مخلوق اللہ تہ دی محتاج او تابعدار۔
  - (۵) ایت ۶۵-۸۱: دیکے دلائیل عقلیہ بہ دے چہ نعمتونہ ٹول ما دی پیدا کڑے
  - (۶) ایت ۸۲-آخر: تسلی محمد تہ او ہر مبلغ تہ، تخویف منکرینو تہ او احوال د مشرکانو پہ قیامت کے او ترغیب ورکوی
- قران تہ او واقعہ د ابراہیم

سورۃ بنی اسرائیل (ترتیباً ۱۷ بعد از سورۃ النحل - نزولاً ۵۰ بعد از سورۃ القصص)

رابطہ مابقی سورہ

شمار	سورۃ النحل	شمار	سورۃ بنی اسرائیل
۱۔	ایت ۱۲۵ کے (ادع الی سبیل ربک....) نوچکھ تیرا بے۔ نو تکلیف بہ ضرور در کو لے شی	۱۔	بچہ تکلیف و برداشت کرو۔ نوراشہ چہ اوس در باندے دے پانعام کے سبیل داسمانو نو اوکرم نو پدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۲۔	ھرکھ چوے سورۃ النحل کے اعلان د عذاب دو (ای امر اللہ۔۔۔)	۲۔	نودے سورۃ کے وجوہات د عذاب ذکر کوئی ثلور۔ نو پدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۳۔	ترغیب الی الھجرت دو۔ کہ مسئلے تہ دے نہ پریدی نو ملک پریدہ۔	۳۔	حالات دانیاؤ ذکر کوئی چہ مسئلے د پارہ نے ہجرت کڑے دو۔
۴۔	ایت ۹۹ کے اوے چہ دشیطان زور پہ ہغو چلیگی چہ ہغو ددہ دوستان وی یا مشرکان وی۔	۴۔	ایت ۶۴ کے دشیطان ہٹکنڈے / طریقے دگراہ کو نو ذکر کوئی۔ نو پدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۵۔	ایت ۱۲۴ کے اوے چہ یوم السبت پہ چامقرر شوے دو۔	۵۔	نودے سورۃ کے تفصیلی بیان داھل السبت کوئی۔ نو پدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۶۔	ایت ۱۲۷ کے اوے چہ زورہ مرتگوہ۔ صبر اجر بہ ضرور در کو دو۔	۶۔	ایت ۱۰۳ کے دے صبر مثال ذکر کوئی۔
۷۔	مسئلہ وحید نے ثابت کڑلہ پہ دلائلو عقلیاؤ سرہ۔	۷۔	نودے سورۃ کے حالات د ہغو ذکر کوئی چہ مسئلے نے اونہ منلہ اوشرک پے کڑے دے۔
۸۔	حالت دھارو بیان شول پہ ایت ۴۰ کے او ۱۱۰ کے۔	۸۔	ایت ۷۶ کے انجام د ہغو بیانی چہ مہاجر نے پے ہجرت مجبور کڑے دو۔
۹۔	ایت ۸۸ کے اوے چہ زیات بہ کڑو ددوی دا عذاب	۹۔	ایت ۹۷ کے داخانی چہ شگہ بہ درلہ دا عذاب زیاتو۔
۱۰۔	ایت ۳۲ کے اوے چہ مسئلہ بیان کڑہ نو فرشتے بہ درتہ زیری در کوئی۔	۱۰۔	چہ چاقق پرستو پورے تو قے اوکڑے نو دہغو ی انجام بہ بشوئی۔

اختیارات د سورۃ:

- ۱۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان د علت د عذابو باندے یعنی وجوہات د عذاب بیانی۔
- ۲۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان د اضرأ باندے۔ چہ نئی نے بیت المقدس تہ دے شے پے بوتلے دو۔ او بیان نے برہ آسمانو نو تہ او جت کڑے دو۔
- ۳۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان د ۲۵ اوامرو او نواھی باندے۔
- ۴۔ سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۷۰ باندے چہ کرامت د بنی آدم بیانی۔ ولقد کرمنا بنی آدم۔۔۔
- ۵۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان د تہجد باندے۔
- ۶۔ سورۃ ممتاز دے پہ ہغو ایت ۸۸ باندے چہ اللہ فرمائی چاہے انسانانو او جنا تو، چہ تاسو منکر د قرآن نے۔ راجع شے او دے قرآن پہ شان یو قرآن راوڑے۔
- ۷۔ سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۹۵ چہ علت خانی چہ انسانان و لے پیغمبران را لیکے دی او فرشتے م و لے ندی را لیکے دے انسانانو بہ بطور پیغمبر۔

مقصود سورۃ: بیان د ہغو ثلور و اعمالو چہ د ہغو پہ کولوسرہ عامل د عذاب مستحق کیگی۔

- ۱۔ شرک مستنصرہ (چہ پہ شرک باندے ہمیشہ گری اوکڑی او تو بہ او نہ باسی نو اللہ نے معذب کوئی۔)
- ۲۔ ہنگ د شعائر اللہ سبب لکڑل عذاب (بے عزتی د شعائر اللہ سبب د عذاب گری)
- ۳۔ اخراج الرسل سبب لکڑل عذاب (دانیاؤ اذحق پرستو و تل د عذاب سبب گری)
- ۴۔ استھزا الرسل سبب لکڑل عذاب (درسولانو پورے ٹو قے سبب د عذاب گری۔)

تقسیم د سورۃ: سورۃ تقسیم دے پے ثلور و حصو باندے۔

- (۱) ایت ۱-۵۸ پورے: پدے کیکے دوسے سبب د عذاب (شرک مستنصرہ) تفصیل سرہ ذکر کوئی۔ او پدے واقعہ بنی اسرائیلو ذکر کوئی چہ ہمیشہ یے شرک کو نو اللہ پرے دے دے وارے عذابو نہ راو لیکل یو دارے د جنت نصر اوبل وارے در دنیا نو طرف نہ۔ او دریمہ وارے دینی معنی لکڑل کڑوسرہ مترعیا مہ پورے۔
- (۲) ایت ۵۹-۷۵ پورے: ہنگ د شعائر اللہ او پدے واقعہ د قوم صالح ذکر کوئی۔ چہ داو نے بے عزتی یے اوکڑہ نو د عذاب مستحق شول۔
- (۳) ایت ۷۶-۱۰۰ پورے: اخراج الرسل سبب لکڑل عذاب پدے واقعہ بنی ذکر کوئی چہ ہرکھ کے دالو رسول گرہ دے نہ او ویستونو دا کے والا معذب شول۔ اللہ پرے عذاب راو ستو۔
- (۴) ایت ۱۰۱-۱۰۸ پورے: استھزا الرسل سبب لکڑل عذاب پدے واقعہ فرعون او د ہغو قوم پہ کھ یے مٹی پورے ٹو قے اوکڑے نو اللہ دوی لہ نہاہ لکڑل۔

واقعہ د معراج مختصر

ایت ۱: پہ دے ایت کے اشارہ دے د نیی معراج تہ۔ معراج سرہ دوه سفرونہ د نیی متعلق دی یو د بیت اللہ شریف نہ تر بیت المقدس پورے داچ ژومے سفر دے سورۃ ایت نمبر ۱ نہ ثابت دے۔ دے سفر منکر د قران منکر دے۔ دا سفر تے کئے دے پہ براق۔ براق د خر نہ لے او اس نہ رکوئے وی۔ بعضو کمبختو دے براق لہ تصویر کے سر د خرے جوڑ کئے وی۔ دا د نیی بے عزتی دے۔ ددے بیت المقدس نہ برہ بیا اللہ خپل رسول لہ پہ خپل خاص لفت ذریعے سرہ خپڑولے دے۔ چہ د دے سفر ذکر بیا احادیثو کے دے۔ او سورۃ نجم کے ورثہ ہم اشارہ شوے دے۔

آیا دا سفر پہ یوہ شبہ کے بدنی وو۔ یا روحانی نو د قران دے ایت نہ دا ثابتگی چہ بدنی وو۔ زکہ چہ عبدہ تے ویلے دی او روح عبدہ تے نہ دے ویلے۔

جبرائیل ورسرہ پہ براق وو۔ تر بیت المقدس پورے۔ بیا اسمانونو کے ہم ورسرہ وو۔ چہ ژومے آسمان تہ اوختلو نو د نیی ملاقات آدم سرہ اوشو۔ فرمائی چہ آدم برہ اوکتل نو خوش تالہ شواز کہ چہ د خپل اولاد روحونہ تے پہ علیین کے اولیدل۔ او کلہ چہ تے لاندے اوکتل نو خپہ شو۔ او پہ زڑہ شو۔ زکہ چہ د خپل تہ اولاد روحونہ پہ پہ سجن کے الیدل۔ پہ دویم آسمان کے ملاقات د یوسف سرہ اوشو۔ پہ سلام اچولو سرہ او پہ جواب د سلام۔

پہ دریم آسمان کے ملاقات د یحییٰ او عیسیٰ سرہ اوشو۔ پہ ثلورم آسمان کے ادریس سرہ پترم آسمان کے ہارون سرہ شیگم آسمان کے ملاقات د موسیٰ سرہ اوشو۔ او اووم آسمان کے ملاقات د ابراہیم سرہ اوشو بیت المعمور سرہ۔ او خپل امت پہ ہم اولیدل چہ تہ بہترین درجے والا وو۔ او تہ کمے درجے والا وو۔

دے پیغمبرانوسرہ د نیی ملاقات تنگہ اوشوز کہ چہ ددوی بدنونہ خوزمکہ کے قبرونو کے پراتہ دے؟ جواب اللہ ورثہ ددوی ہنہ روحونہ متشکل کڑی وو۔

دا واقعہ معراج کلہ شوے وہ۔ دے د تاریخ بہتہ نشتہ۔ دومرہ دے چہ د ہجرت نہ مخکے وہ۔ او دے واقعہ تصدیق د زڑہ نہ کول نخہ د ایمان دے۔ پہ دے اتفاق دے چہ اللہ نیی سرہ اسمانونو کے خپے کئے دی۔ مگر دے تصدیق نشتہ چہ آیا نیی اللہ تے لیدلے دے یا نہ۔ دیکے اختلاف دے۔

نیی ہم دے شبہ کے واپس راغلے دے خپلے بسترے تہ۔ نو پہ صبا چہ نیی دا واقعہ د معراج خلقت بیانولہ نو تہ کافران پکے ہم ناست وو۔ مگر ابو بکر نہ وو۔ یو کافر منڈہ کئے دی او ابو بکر تہ وائی چہ ستا ہنہ یار خون بل بل تہ وائی۔ ہنہ ترے تپوس کوی چہ آیا تہ خپلہ د ہنہ د خلی نہ اوریدلی دی۔ ہنہ وائی چہ او۔ نو دا کافر ابو بکر تہ وائی چہ آیا تہ دا خبرہ منے۔ ہنہ ورثہ وائی چہ بالکل زچہ دے خپرہ ایمان دے۔ ککھ تنگہ چہ زما ایمان د ہنہ پہ دے خبرو دے چہ وائی چہ جبرائیل راغے او دا دا وحی تے رلوڑلہ۔ دے واقعہ د تصدیق نہ پس د ابو بکر لقب صدیق شو۔

سورة الکھف (کی نزولاً ۶۹ بعد از غاشیہ ترتیباً ۱۸ بعد از بنی اسرائیل)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة بنی اسرائیل	شمار	سورة الکھف
۱۔	افتتاح سورۃ شوق دہ پہ سبحان الذی سرہ	۱۔	نود سورۃ شروع کی گئی یہ الحمد للہ سرہ (چڑھ ڈھوپاک شوق اوس حمد و نود اید اللہ)
۲۔	سورۃ ختم شوق الحمد للہ سرہ (حمد و نہ زک و اید چہ اللہ بغير ناسبا نودے)	۲۔	شروع شوق الحمد للہ سرہ (حمد و نہ زک و اید چہ قرآن کے رابگلے دے)
۳۔	ایت ۷۶ اودے چکھ صفا بیان دین کو دے نطق بہ ۷ پھرت مجبور اکوی۔	۳۔	نودے سورۃ کے دھنے جو انود ذکر دے چنچلہ دین دپارہ ہجرت کڑے دو۔ زک چہ درد مکرے نشو کو لے۔ نوپ دے وجہ متصل راؤ ژو۔
۴۔	ایت ۱۴ کے اودے چہ غل و خچلہ اولولہ۔ اقراء کتبک	۴۔	ایت ۴۹ کے وائی چہ افسوس نہ بہ کوی۔ ی ویلنا مال ہذا کلب لا یغادر صغیرۃ ولا کبیرۃ۔۔۔
۵۔	ایت ۴۶ کے اودے چہ قرآن او توحید نہ مکر بہ یہ شا اوڑی پے نفرت سرہ۔	۵۔	ایت ۵۷ کے ترقی دہ پہ مابین باندے چہ داغٹ ظالمان دی۔
۶۔	معجزہ دمعراج ذکر وہ۔	۶۔	نودے سورۃ کے نور شہادت دشرکانو ذکر کوی۔ نوپ دے وجہ متصل راؤ ژو۔
۷۔	آخر سورۃ کے کلم متخذ و ولد راؤ ژو یعنی رد دشرکے اوکڑو۔	۷۔	ایت ۴ کے یوہ در کوی ہفتہ چہ اللہ سرہ ناسبا نگر زوی۔
۸۔	بیان دھنے ثلور و امور واد خباثتو نواد شوق دھنے یہ کولوسرہ کونکے دھنے مستحق دعداب گری۔	۸۔	دو غنے ثلور و نہ در و می عمل یوشاخ / خباثت ذکر کوی چہ ہفتہ شرک فی العلم دے۔ یعنی ٹوک چہ بل لرہ علم غیب ثابوتی نو معذب کی گئی۔ نوپ دے وجہ متصل راؤ ژو۔
۹۔	قرآن یہ اعتبار دہم ثلور حصے دے۔ (۱) فاتحہ نہ ماندے آخر پورے۔ الخالق لکل شیء ہواللہ (۲) انعام نہ بنی اسرائیل پورے۔ الربی لکل شیء ہواللہ	۹۔	نودے سورۃ نہ در یمہ حصہ شروع دہ تر سورۃ احزاب پورے ادر یمہ مسئلہ بیانوی۔ المبارک فی کل شیء ہواللہ۔ نوپ دے وجہ متصل راؤ ژو۔
۱۰۔	مالدار ہمیشہ اتھراء کوی دحق پرستو پورے۔	۱۰۔	خباثت یعنی سپک والے ددنیا بیانوی بالوجوہ الثلاثہ یہ در یو اسبابوسرہ۔

اقتیازات سورۃ

۲۔ سورۃ ممتاز دے یہ بیان دھنے دو روز و چہ یوہ پہ مال فخر کو داہل پہ ایمان

۳۔ سورۃ ممتاز دے یہ تفصیلی واقعہ حضرت حضر اوسوی

۱۔ سورۃ ممتاز دے یہ تفصیلی واقعہ اصحاب کھف

۳۔ سورۃ ممتاز دے یہ بیان دختاٹ یعنی سپک والی ددنیا بالوجوہ الثلاثہ

۵۔ سورۃ ممتاز دے یہ تفصیلی واقعہ ذوققرنین

مقصد سورۃ: (۱) نفی دعلم غیب بالواقعة اربعہ۔

(۲) خباثت ددنیا بالوجوہ الثلاثہ (اشارہ دہ کپے دینیۃ چہ ٹوک علم غیب بل لرہ ثابوتی نودہ کے دنیاوی محبت راغلے دے۔ نود دے پہ

وجہ در دنیا سپک والے بیانوی یہ درے اسبابوسرہ۔

خلاصہ سورۃ: سورۃ کے ثلور واقعات بیانوی یہ مسئلہ دعلم غیب باندے۔

(۱) اول واقعہ اصحاب کھف بیانوی چہ اوگورہ دے اولیاء دی مگر خیل زانہ خبر نہ دی۔ ۳۰۹ کالہ تے تیر کڑل پہ غار کے ایت ۱۹ کے فرمائی چہ قال قائل منکم کم لہستم قالوا لہما یوماً او بعض یوم

اوگورہ اودہ دی۔ مڑہ نہ دی مگر بیاہم خبر نہ دی بقرہ ۲۵۹ کے دحضرت عزیز واقعہ چہ پیغمبرو۔ سل کالہ مڑہ پروت دو۔ ثلور سوہ موسونہ پرے راغلل لاؤل مگردان دحالہ خبر نہ دو۔ حلتہ ہم دو۔ قال کم لہستم قال لہستم یوماً او بعض یوم حاصل داشو چہ نہ پیغمبر خردے نہ اولیا کرام خبر دی۔ صرف یواللہ خبر دے۔

(۲) دومہ واقعہ نبی پنی دعلم غیب چہ ڈولوا انبیاء سردار دے مگر پنے ورتختہ چہ صابہ کی گئی۔ ایت ۲۳ اوگورہ: ولا تقولن لشیء انی فاعل ذالک غدا نوچہ پیغمبر تے پنے تختہ نوبل بہ ٹوک وی چہ عالم الغیب ہشی۔

(۳) در یمہ واقعہ موسیٰ او حضرت حضر چہ اوگورہ دواڑہ یوزائے رواں دی مگر موسیٰ تے دحضرت حضر اودھند در یوکار و نود حقیقت پنے تختہ یو کشتی ماتول بل ہلک وذل بل دیوال جوڑ دل۔ او

سرہ دے چہ حضرت حضر موسیٰ نہ وعدہ ہم آستے وہ۔ چہ اعتراض بہ نہ کوے۔ مگر چلہ وعدہ تے حیرگی ادا کر کے ورتہ حقیقت خانی چہ ایت ۸۲ و ما فعلت عن امری (داکار و نہ مادزانہ

نہ وکڑے بلکہ اللہ ماتہ حکم کڑے دو۔ نود دواڑہ دیوبل حقیقت نہ خبر نہ دی۔

(۴) ثلورمہ واقعہ پیشی دلم غیب ذکر کوئی حضرت ذوالقرنین۔ دیکے اختلاف دے چہ ایادے پیغمبر و۔ یادی مگر ولی خضر ورو۔ نواد گورہ دیو قوم پہ ژہ نہ پوہیگی۔ نوچہ پہ ظاہر و خیر و یوبل نہ پوہیگی
نو عالم الغیب بہشتی۔ عالم الغیب خوهنہ دی چہ پہ زڑہ دانسان خبروی۔ اودا صفت صرف داللدہے۔

نودا ثلور واقعے دے دپارہ ذکر کوئی۔ چہ عالم الغیب صرف یواللدہے اولیاء نہ دہ پیغمبران نہ دی نودعا ہم صرف دیواللدہے غواڑہ۔

کلمہ چڑوہیہ دودہ واقعے ذکر شی۔ نو بیاحتشاش ددنیا ذکر کوئی۔ د دو روز و واقعے سرہ پیر یو دجو ہوسرہ:

(۱) کہ تہ علم غیب زان لہ یا پیر لہ ثابتوے نو شہ مقصد لہ داسے کوے دنیا لہ نودے واقعے کے فرمائی دنیا بہ در نہ و احسنے شی لکہ شنگہ چہ ہفے باغ والاند و احسنے شوہ۔ ایت ۴۲ اوگورہ

(۲) دریمہ وجہ (وَقَمَّتْ قَلِيلٌ) وخت دے لگ دے لکہ فصل چہ برابری ناگہانہ پر پے آفت راشی او فصل تباہشی ایت ۴۵-۴۶ اوگورہ۔

(۳) دریمہ وجہ (لَدُنْیَا تَكُونُ وَبَالٌ عَلَيْكَ) داد دنیا بہ پتا و بال شی ایت ۴۹ آخر کے بہ پیدا وائے چہ یو یلتنا مال و طہال کتب۔۔۔

نودا دسورہ حاصل دو۔

سورة مريم کی (نزول ۴۴ بعد از فاطر ترتیباً ۱۹ بعد از کھف)

رابط ماسبق سرہ

شمار	سورة کھف	شمار	سورة مريم
۱۔	نفی دلم غیب اوشوہ پیداقعا تو از بعاو سرہ۔ (اصحاب کھف، نبی، موسیٰ + حضر او ذوقرین)	۱۔	نفی دتصرف کیگی دینیمبر انواو ملائیکو نہ۔
۲۔	ایت ۴ کے اووے چہ دوی اویوہ ددے نہ چہ وائی چہ اللہ نامہان دی۔	۲۔	ایت ۸۸-۸۹ کے وائی چہ داڈیرہ سخہ خبرہ کوی۔
۳۔	ایت ۱۳ کے اووے چہ اصحاب کھف چکوش اوکڑو نو توفیق م درتہ درکڑو۔	۳۔	ایت ۷۶ کے وائی چہ صرف اصحاب کھف نہ ہر چا چکوش اوکڑو دمسکے دیانولو نو توفیق درکوم
۴۔	ایت ۳۴ کے بیان دھنے باغ والا وچہ دھنے مالک وکیل چہ زہ ستانہ پہ مال او اولاد سرہ زیات یم	۴۔	ایت ۷۷ کے دبل ظالم خبرہ بیانوی چہ ماتہ بہ اللہ قیامت کے ڈیر مال او اولاد را کڑی۔
۵۔	آخر دسورة کے اووے چہ انما الہکم اللہ واحد	۵۔	نودے سورة کے رد بہ ہودے چہ غوی وائی چہ عیسیٰ اوی بی مریم حاجت روادی۔
۶۔	عجز اولیاء او انبیاء ذکر شو چہ انسانانو کے دا وچت مخلوق دو۔	۶۔	ایت ۶۳ کے عجز دلائیکو ہم ذکر کوی۔ چہ جبرائیل ہم عاجز دے۔ چہل اختیار شہ چلو لے۔
۷۔	عجز موسیٰ او حضر بیان شو۔	۷۔	نودلہ نور و انبیاء عجز بیانگی لکہ زکریا سکلی وغیرہ۔
۸۔	ایت ۱۵ کے اصحاب کھف رد دو پہ چہل قوم باندے	۸۔	ایت ۴۲ کے ترقی دہ۔ چہ ابراہیم پہ چہل پلار رد کوی۔
۹۔	ایت ۱۶ کے بانی کاٹ داصحاب کھف و دخیل قوم نہ	۹۔	ایت ۴۸ کے دابراہیم دہائی کاٹ اعلان دے۔
۱۰۔	ایت ۴۸ کے اووے (لقد جئتمونا کما خلقکم اول مرة - بر بند او ناسنتہ بہ ماتہ راشے)	۱۰۔	ایت ۸۰ کے ترقی پہ ماسبق باندے چہ ہر شہ برے واخلم او راشی مونگ تیش تور۔

مقصود سورة: عجز المصطفین (عاجزی و چنوکڑے شوی مخلوق تو چہ داٹول عاجزہ دی او تصرف نہ دی)

تقسیم سورة: دہ حصے دے: (۱) ایت ۱ - ۶۳ پورے: پہ دیکے عجز دانبیاء او اولیاء بیانوی چہ داٹول زینی مخلوق دے عاجزہ دی اللہ تہ
(۲) ایت ۶۳ - آخر پورے: پہ دیکے عجز دلائیکو بیانوی چہ اسمائی مخلوق دے او خاص طور دجبرائیل چہ دلائیکو سر دار دے۔
او خلاصہ راو باسی پہ ایت ۶۵ کے چہ: رب اسملوت ولا رض و ما یتھمنا فاعبدوہ و اصطبر لعیادتہ۔۔۔۔۔

امتیازات سورة

- (۱) سورة ممتاز دے پہ راتکو دحضرت جبرائیل پہ شکل دسری بی بی مریم تہ ایت ۱۷
- (۲) سورة ممتاز دے پہ فکر دانبیاء چہ زان نہ دوستوئے فکر کڑے دے دمسکے، بیانولو چہ دخلق و اصلاح اوشی ہر دور کے ایت ۵
- (۳) سورة ممتاز دے پہ کرامت دبی بی مریم چہ کھورے ورتہ راغور زیدے او چہ نہ درتہ جاری شوہ۔ ایت ۲۵
- (۴) سورة ممتاز دے پہ خبر دعیسیٰ بہ ماشوم والی کے ایت ۳۰
- (۵) سورة ممتاز دے پہ حالت دیحییٰ ایت ۱۲
- (۶) سورة ممتاز دے پہ بیان دادریس چہ پدر جو سرہ اللہ او چت کڑو۔ ایت ۵۷ (ورفعہ مکانا علیا)

سورة طہ (کی)

(نزل ۴۵ بعد از مریم ترتیباً ۲۰ بعد از مریم دواڑوں کا طوسرہ مریم نہ روستودے)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة مریم	شمار	سورة طہ
۱۔	سورة الکہف کے نفی علم غیب اوشوہ۔ پرمیم کے پواقعات اور بعاو سرہ عجز المصطفین بیان شو دزمینی اواسانی دواڑوں مخلوقاتو۔	۱۔	نودے سورة کے ترقی دہ چہ عالم الغیب اومتصرف یے شکوے چہ ابتلو بالمصائب دو۔ یعنی تکلیفونہ پرے راغلے دو۔ او زان نہ تکلیفونہ نشورے کو لے۔ نوپدے وجہ متصل راوڑو
۲۔	- ایضاً -	۲۔	نودے سورة کے تشبیح فی التبلیغ چہ شاہدہ مسئلہ بیان کڑہ چہ بہادرے سرہ۔
۳۔	حالات دموئی بیان دو اجمالاً	۳۔	نودے سورة کے تفصیل دے۔ نوپدے وجہ متصل راوڑو۔
۴۔	ایت ۴۳ کے دابر اہم بیان کے رد الہان باطلہ پی نفی دصفا تو دالوہیت سرہ اوشو۔	۴۔	نودلہ ایت ۸۹ کے یومثال ددغے الہان باطلہ پیش کوئی چہ ہفتہ دسامری جوڑ کڑے شوے یو شے دے چہ نہ اداری اونہ دینی۔ نوپدے وجہ متصل راوڑو۔
۵۔	ایت ۵۱ کے دموئی صفت بیان شوے دو مخلصاً	۵۔	ایت ۱۳ کے انا البخر تک مانے غورہ کڑے۔ مطلب ست داصفت (مخلصاً) زماہربانی دہ۔
۶۔	ایت ۵۳ کے اووے چہ رد ہارون م درلہ پیغمبر کڑو۔	۶۔	ایت ۳۱ کے دا ذکر کوئی چہ موئی دخیل رد پیغمبرے دپارہ دعاغوتے دہ۔
۷۔	آخر سورة کے اووے چہ کوئم خلق ہلاک شول دھغوی شکش نہ اورے۔ اونہ دے دینے	۷۔	نودے سورة کے ددغے ہلاک شوو یومثال ذکر کوئی چہ یوترے فرعونیان دو۔
۸۔	ایت ۹۷ کے ترغیب و کڑو قرآن نہ	۸۔	ایت ۱۲۴ کے زجرا و تخویف دنیاوی / اخروی و رکوی ہفتو نہ چہ قرآن سرہ تعلق نہ ساتی۔
۹۔	ایت ۹۷ کے ترغیب الی القرآن دوچہ قرآن م اسان کڑے دے۔	۹۔	ایت ۲ کے تسلی دہ چہ بیان کڑہ دقرآن مگر کہ ٹوک نہ منی نو نہ زڑہ متنگوہ۔
۱۰۔	ایت ۲ کے ترغیب الی القرآن دو۔	۱۰۔	ایت ۱۱۴ کے اداب دقرآن دی۔ چہ بیانیگی نو خاموش ورتہ کینہ اوتہ ورسرہ مدوایہ۔
۱۱۔	ایت ۹۷ کے اووے چہ قرآن م اسان کڑے دے۔	۱۱۔	ایت ۱۱۴ کے فرمائی چہ اللہ نہ ورسرہ ورسرہ سوال ہم کوہ وقل رب زدنی علما
۱۲۔	ایت ۶۵ کے اووے چہ اللہ پی عبادت کلک شہ	۱۲۔	ایت ۱۳۲ کے وائی چہ خیل اہل و عیال تہ ہم دے حکم و رکڑہ۔
۱۳۔	ایت ۸۷ کے اووے چہ دمتوحدہ بیونہ بغیر بہ دچا شفاعت نفی کیدے۔	۱۳۔	ایت ۱۰۹ کے فرمائی چہ چانہ اللہ راضی شو۔ نو دھغہ شفاعت بہ کیگی۔

مقصد سورة (۱) ابتلاء علی الانبیاء بالمصائب (دیکھئے سورتو نو نہ پترقے دے چہ علم غیب اومتصرف یے شکوے چہ مشکلات پرے راغلے دو۔)

پدے حقلہ واقعہ دموئی پی تفصیل سرہ ذکر کوئی۔

(۲) تشبیح فی التبلیغ چہ شاہدہ دیکھئے مسئلہ بیان کڑہ خاموش مہ کینہ۔

انتیازات سورة:

(۱) سورة ممتاز دے پی واقعہ دموئی چہ اللہ ورتہ او فرما کیل چہ انی انا اللہ لا الہ الا انفا عبدنی ایت ۱۳

(۲) سورة ممتاز دے پی دعا دموئی رب اشرح لی صدری... ایت ۲۵-۲۹

(۳) سورة ممتاز دے پی ہفتہ وعدے دمنظرے دموئی چہ کڑے دہ د یوم الزیمہ متعلق۔ ایت ۵۹

(۴) سورة ممتاز دے پی بیان د سوز و دھغی تخی چہ جوڑ کڑے دو سامری ایت ۹۷

(۵) سورة ممتاز دے پی دے چہ اللہ ویلے وادتم نہ چہ تہ بہ بہ جنت کے نہ اوگے کیگے او نہ برہنڈ کیگے۔ ایت ۱۱۸

(۶) سورة ممتاز دے پی بیان دسامری چہ وکیل بہئے لاماس لاماس پکن شوے دو۔ ایت ۹۷

(۷) سورة ممتاز دے پی لفظ طہ سرہ۔

سورة الانبياء کی (ترتیباً ۲۱ بعد از طہ نزولاً ۳ بعد از ابراہیم)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة طہ	شمار	سورة الانبياء
۱۔	آیت ۱۳۵ کے اوپر سے کل متر بس ہر پوائنٹ پر کوئی دے چیل انجام۔	۱۔	نوپہ شروع دے سورة کے اقتراب للناس حساسیم یعنی دغا انتظار ڈیر لوے ندے۔
۲۔	آیت ۱۲۴ کے اوپر سے چٹوک قرآن نہ رخ داڑوی نوژند بہ درلہ نگ کرم	۲۔	آیت ۲ کے اوپر سے چرخ شگہ اڑوی الا استمعوه و ہم یلعون اوری مگر عمل نہ کوی۔
۳۔	رد شرک اعتقاد فی العلم اونی التصرف اوشو۔	۳۔	آیت ۹۰ کے دو غے خلاصہ را دہا سی چہ ۱۷ پیغمبران ذکر کزی انہم یلعون فی الخیرات ویدعوننا رغبا ورہبا چا وگورہ ٹول انبیاء ہم عاجزہ وواللہ۔
۴۔	عجز دموئی بیان شو۔	۴۔	نودلہ عجز دنورہ ۱۷ انبیاء بیانگی۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۵۔	آیت ۱۳۲ کے اوپر سے نحن نرہم	۵۔	نودلہ پرے یومثال بیانگی چا وگورہ یونس دے دمی پہ خید کے ژوندے ساتلے وو۔
۶۔	آیت ۱۲۸ کے اوپر سے چا یادوی نہ گوری چٹومرہ ڈیرا توام م تباہ کڑے دی۔	۶۔	آیت ۱۱ کے علت دو غے تباہے خانی چہ زکرم تباہ کڑل چہ ظالمان وو۔
۷۔	کھف کے نفی شرک فی العلم، مریم کے تصرف طہ کے عجز او ابتلاء علی الانبیاء بیان شو۔	۷۔	نودے سورة کے نفی شرک فی الدعادہ چہ کھف عالم الغیب نہ دی۔ متصرف نہ دی او چیل زانہ مصیبت ہم نشی لرے کولے نودے درتہ ولے اواز کولے۔
۸۔	ابتلاء دانیاء بیان شو۔	۸۔	نودلہ اکرام دانیاء بعد البتلاء بیانگی۔ چہ دا انبیاء عزت مند کڑل۔
۹۔	آیت ۱۳۲ کے حکمت ارسال الرسل بیان شو۔	۹۔	نودلہ آیت ۲۵ کے دانی چہ ہمیشہ بدے مسئلہ و تو حیدم پیغمبران را یگلے دی۔
۱۰۔	آیت ۹۷ کے اوپر سے چٹومرہ سچے اوسوزو اود شرک اڈہ پیہ ختم کڑل۔	۱۰۔	آیت ۵۸ کے فرمائی چا ابراہیم ذیل قوم بتان مات کڑل اود شرک اڈہ پیہ ختم کڑل۔
۱۱۔	آیت ۱۲۴ کے اوپر سے ومن اعرض عن ذکری.....	۱۱۔	ذکر شدے دے۔ آیت ۵۰ کے فرمائی ہذا ذکر مبرک انزلہ

نقصہ دسورة انبی درک فی الدعا باحوال الانبیاء (انبی درک فی الدعا دسورة رعد ہم مقصد وو۔ مگر ہلہ پیدلایا مستوعا باندے وو۔ نودلہ پہ حالو دانیاء سرہ انبی درک فی الدعا کوی۔ چہ اوگورہ پہ ہفوی باندے نکالیف راغلی دی نو صرف یواللہ تے اواز کڑے دے بل چا نہ۔)

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ ہفہ واقعہ ابراہیم چہ بتان یے مات کڑے وو۔ (۲) سورة ممتاز دے پہ آیت ۱۰۷ واما الرسلک الارحمت للعالمین (۳) سورة ممتاز دے پہ ہفہ آیت چہ قلنا یا ناز کوئی بردا و سلاما علی ابراہیم (۴) سورة ممتاز دے پہ دعادایوٹ باندے آیت ۸۳ (۵) سورة ممتاز دے پہ عجز پیغمبران نوپہ یو زل آیت ۹۰ (۶) سورة ممتاز دے پہ دعادیونس باندے آیت ۸۷ (۷) سورة ممتاز دے پہ ہفہ آیت چہ و ما جعلنا من قبلک الخلد آیت ۳۳ (۸) سورة ممتاز دے پہ ہفہ آیت چہ زکرمہ ادا سامان تحت وو۔ نو جداجدا کڑل۔ آیت ۳۰ (۹) سورة ممتاز دے پہ واقعہ فیصلہ حضرت داوود او سلیمان چہ متعلق وہ دیو گڈ بہ او یوزمینداسرہ آیت ۷۸

تقسیم دسورة: سورة شپک بابونہ دے:

- ۱۔ آیت ۱-۱۵: اثبات دقیامت، رسالت کوی او زبرد کوی منکرینو دقیامت تہ اور رسالت او قرآن تہ
۲۔ ۱۶-۲۹: دلائل عقلیہ، نقلیہ پدعوہ و توحید باندے۔
۳۔ ۳۰-۴۷: دلائل عقلیہ او مقاصد اربعہ عابہ، تسلی او تخویف
۴۔ ۴۸-۹۵: تنویر پہ ماسبق پہ واقعاتو دانیاء سرہ (دسورة مقصد باندے رزوا اپوی پہ ذریعہ دواقاتو دے ۱۷ انبیاء۔)
۵۔ ۹۶-۱۰۴: زبرد و تخویف مشرکانو تہ او بشارت مومنانو تہ۔
۶۔ ۱۰۵-آخر: بشارت دنیاوی او اصل مقصد سورة بیانگی۔

سورة الحج مدنی (ترتیباً ۲۲ بعد از انبیاء - نزولاً ۱۰۳ بعد از سورة النور)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة الانبیاء	شمار	سورة الحج
۱۔	پہ شروع کے اووے چہ اقتراب للناس حسہم (قیامت راز دے شو)	۱۔	پہ شروع ددے سورة کے نشانی ددے قیامت خانی ان نزلتہ الساعۃ شیء عظیم
۲۔	رد د شرک اعتقادی او شو۔	۲۔	نودے سورة کے رد د شرک فعلی لگی۔ نوپہ دے وجہیے متصل رادو۔
۳۔	ایت ۲ کے اووے دوی رخ اڑوی دقران نہ۔	۳۔	ایت ۷ کے ترقی دہ۔ چہ صرف رخ نہ بلکہ تندے تریو شی پیمان دقران سرہ۔
۴۔	ایت ۳۳ کے اووے چہ دوی دا مددگار ان امدادی کو لے دوی۔	۴۔	ایت ۱۳ کے وائی چہ امداد شرکوے چہ دوی دا اواز نقصان باعث دے
۵۔	ایت ۳۵ کے اووے عباد مکر مون	۵۔	ایت ۷ کے وائی چہ دومرہ عاجزہ دی چہ یوچ ہم نشی جوڑولے
۶۔	ایت ۲۹ کے مقربینو تابعداری نئے ذکر کڑے وہ۔	۶۔	ایت ۱۸ کے ذکر کوئی چٹول م تابعداری کہ مقرب دی او کہ غیر مقرب پزبان حال سرہ۔
۷۔	ایت ۳۰ کے اووے آسمان او زمکہ بندو۔ ماکو کو کڑل۔	۷۔	ایت ۵ کے داخانی چہ شنگہ م کو کو کڑل۔
۸۔	نفی د شرک اعتقادی او شوہ	۸۔	اعلان د جہاد دے چہ دے مسئلہ د پارہ بہ جہاد ہم کو لخواڑی۔
۹۔	ایت ۲۵ کے اووے چہ پیغمبر تو حید بیان کڑے دے	۹۔	ایت ۵۲ کے وائی چہ پیغمبر سرہ مقابلہ ہم شوے دہ د شیطان طرف نہ۔ او خلق نئے لمسو لے دی
۱۰۔	ایت ۱۱۰ کے اووے چہ اللہ ستا سو پھر حال باندے پوھ دے۔	۱۰۔	نو شروع ددے سورة کے وائی چہ ددے اللہ نہ ادیریکہ خلاف نئے مہ کوہ۔
۱۱۔	ایت ۵۱ ولقد اتینا ابراہیم رشدہ	۱۱۔	ایت ۲۶ ولقد یوآ نالا براہیم مکان البیت
۱۲۔	ایت ۲۲ کم قصصنا من قریہ ثومرہ ذیکل م تباہ کڑل	۱۲۔	ذکر ددے تباہ شوو خلقو قوم نورج، هوو، ہاد، مدین
۱۳۔	دقیامت نہ انکار باندے د شرکا نو جگواہ ایت ۱ کے	۱۳۔	دو حید نہ پانکار باندے د شرکا نو جگوا

مقصود سورة: رد د شرک فعلی او وضاحت ددے ثنور و مسئلو چہ دے شرک فعلی سرہ متعلق دی۔ (۱) ترمیمات اللہ (۲) ترمیمات العباد (۳) نذور اللہ (۴) نذور العباد۔

امتیازات د سورة: (۱) سورة ممتاز دے پہ اعلان دج دطر فدا براہیم ایت ۲۷

(۲) سورة ممتاز دے پہ ہفتے اوامرو چہ حاجیا نو تہ ور کڑے شوے دی۔ ایت ۲۹

(۳) سورة ممتاز دے پہ مثال د شرک چہ لکھ دمر دارے او غور زگی ایت ۳۱

(۴) سورة ممتاز دے پہ ہفتے ایت چہ شیطان دانیا و بیان کے دوسوے غور زو لے خلقوتہ ایت ۵۲

(۵) سورة ممتاز دے پہ ہفتے ایت چہ قران بیانو لے شی نو ددے منکرینو تندے تریو شی۔ ایت ۷

(۶) سورة ممتاز دے پہ ہفتے ایت چہ قران بیانو لے شی نو ددے منکرینو تندے تریو شی۔ ایت ۷

(۷) سورة ممتاز دے پہ دلیل عقلی دانسان د پیدا آس اوپہ ہفتے ۵ تفریعات

(۸) سورة ممتاز دے پہ علاج د شرک باندے ایت ۱۵

(۹) سورة ممتاز دے پہ علت د جہاد باندے ایت ۳۰

تقسیم د سورة: سورة ۵ بابوندے: (۱) ایت ۱-۱۰ تخویف اخروی، زجر شرکا نو تہ، اشد قیامت

(۲) ۱۱-۲۵ بیان د شرک، تخویف اخروی، دلائل عقلیہ او ذکر ددو ڈلو لھذا ان خصمان او بشارت

(۳) ۲۶-۳۸ بیان د شرک کیا تو اربعاؤ

(۴) ۳۹-۶۶ حکم القتال، او امور مصلحہ او بیان د در یو ڈلو

(۵) ۶۷-آخر دیکے دعوہ د سورة، زجر بالشرک، ترغیب فی التبلیغ او مثال د شرکا نو ذکر کو لے شی۔

سورة المومنون کی (ترتیباً ۲۳ بعد از حج نزولاً ۷ بعد از الانبیاء)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة الحج	شمار	سورة المومنون
۱۔	تخلی ذکرشہ یعنی زان نہ بد صفات لرے کول / زان خالی کول دبدو صفاتونہ	۱۔	نودے سورة کے تخلی ذکر کیگی چیزان متخلل / حلال کرہ پہ دے خد صفاتوسرہ۔
۲۔	رد و شرک فعلی اوشو۔	۲۔	بیان توحید بالاولیہ (دلیل عقلی، نقلی، وحی) کیگی۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۳۔	ایت ۷۲ کے اووے۔ چہ اللہ کتاب سرہ ددہ بخ روانیگی۔	۳۔	ایت ۱۰۴ کے وائی چہ آخرت کے بدورلہ پادردہ جنم کے داخ روان کرم۔
۴۔	ایت ۲۸ کے دیکھو انوتاہ شے کلو بیان اکڑو۔	۴۔	ایت ۵۵ کے دے امت بیان دے چہ کہ مہلت مدور کرے دے نودا مہلت شد و خیر باعث ندے۔ دوی بہ ہم تباہ کرم۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۵۔	ایت ۵ انسان دپیدائش تفصیل بیان کرڈو۔	۵۔	نودلہ ایت ۱۲-۱۳ کے پرے ترقی دہ۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۶۔	آخر سورة کے دیکھو کارونو ترغیب در کرڈو۔ چتا سو کامیاب شے۔	۶۔	نوپہ سر دے سورة کے دیکھو نور کارونہ بیانوی۔
۷۔	ایت ۷۲ کے بیان دھنے سڑی اوشو چہ قران سرہ دھنے رخ روانیدو۔	۷۔	نوپہ سر دے سورة کے اوصاف دھنے خلعتو چہ قران پرے خدگی۔
۸۔	تخلی سورقونو کے بیان دعقائیدو اوشو۔	۸۔	نودے سورة کے بیان داعمالو کیگی۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۹۔	ایت ۱۹ کے بیان مثالونو دجنگونو اوشو۔ طہران خصمان	۹۔	نودلہ ایت ۲۳ نہ روستو نور مثالونو دجنگونو بیان کیگی۔ دو مونو چو بیخیر انوسرہ۔
۱۰۔	ایت ۷۳ کے اووے چہ ٹوک غیر اللہ تہ اواز کوئی نو دوی خوچ مٹھنم نشی پیدا کولے۔	۱۰۔	ایت ۱۱ دغیر اللہ نہ پہ غوستو باندے دوی سرہ شدہ دلیل ہم نشی۔
۱۱۔	تخلی فی التبلیغ چہ شابر د شرک اوکرہ چہ کامیاب شے۔	۱۱۔	قدال المومنون دغے سڑے کامیاب شے۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۱۲۔	چاچو توحید نہ رخ واڑو اوپہ توحید سرہ غصہ شے۔	۱۲۔	ایت ۱۱ اندلاخل الکافرون دغے کافر نشی کامیابیدے۔

مقصد سورة: اثبات توحید بالاولیہ (عقلی، نقلی، وحی) اور رد شرک اعتقادی و فعلی دواڑو۔

- انتیازات و سورة: (۱) سورة متازدے پہ اول کے پادصافو دمو منانو باندے پہ کثرت کے۔ (۲) سورة متازدے پہ بیان دجنت فردوس ایت ۱۱
- (۳) سورة متازدے پہ بیان دفاکدو دزیون باندے ایت ۲۰
- (۴) سورة متازدے پہ بیان دھنے چہ کہ شرک تباہی نو اللہ اووایہ ایت ۲۸
- (۵) سورة متازدے پہ تخلیق انسان باندے مفصل ایت ۱۲-۱۳
- (۶) سورة متازدے پہ بیان دھنے زائے چکوم زائے عیسیٰ پیداو۔ ایت ۵۰
- (۷) سورة متازدے پہ تلخ الوجہ باندے چہ تونہ بدورہ او پر سوم ایت ۱۰۴
- (۸) سورة متازدے پہ بیان دھنے اوے چہ دطور سینا پیر کیگی۔
- (۹) سورة متازدے پہ ہدایت باندے چہ کہ حق پرست تابع دباطل پرستوشہ یعنی رد دیکر پریدی نو اللہ بہ دنیا تباہ کڑی۔ ایت ۷
- (۱۰) سورة متازدے پہ اٹھو فیہا چہ جنم کے کورے شے سپو۔

خلاصہ و سورة: سورة ۵ حصے: (۱) ۱-۱۱ اوصاف دمو منانو

(۲) ۱۲-۲۲ دلائل عقلیہ پہ توحید باندے

(۳) ۲۳-۴۹ اولہ نقلیہ دطر فہ بیخیر انونہ پہ مسئلہ توحید او در سرہ تخیفات ذکر کولے شے

(۴) ۵۰-۷۷ زواجر او تخیفات اور ترغیب الی القرآن

(۵) ۷۸-آخر دلائل عقلیہ، اثبات دقیامت اور جرمنکرینوتہ۔

سورة النور کی (ترتیباً ۲۴) بعد از مومنون - نزولاً ۱۰۲ بعد از حشر

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورة مومنون	شمار	سورة النور
۱۔	دلہ ہفتہ صفات بیان شول چہ ہنے سرہ انسان خائستہ کیگی۔ (تخلی وہ)	۱۔	نودے سورة کے دھنے اعمالو ذکر دے چہ انسان سرہ بدگی۔ چہ ہر کلہ زان دے مزین کڑو پخو صفاتو نودا بدو صفاتو نہ زان آساتہ۔ نوپے دے وجہے متصل راوڑو۔ (تخلی وہ)
۲۔	مسئلہ دو حید ثابت شوہ بالادہ ثلاثہ (عقلی نقلی وحی)	۲۔	نودے سورة کے پدغہ مسئلہ وضاحت کوئی پویشال سرہ (اللہ نور السموات والارض۔۔۔)
۳۔	پیرسولانو اعتراضونہ دو چدے خوزموگ ٹوندے بندہ دے۔۔۔۔۔	۳۔	نودے سورة کے دنی پے بی بی بدنامہ او دھنے صفائی کیگی۔
۴۔	ایت ۱۱۰ کے دباطل پرستو خدا گانے دق پرستو پورے۔	۴۔	نودے سورة کے الزامونہ او بدنامے دی۔ ددے امت وخلقو پورے وخلقو۔
۵۔	دوئو بی بی دتا ہے بیان اوئو۔ (چہ ہفتہ تا فرمانہ دخیل خاندوہ)	۵۔	نودے سورة کے دنی دبی بی دصفائے بیان دے (چہ ہفتہ تا بعد ارہ دخیل خاندوہ)
۶۔	ایت ۵ کے دمو منا و صفات لغزوہم یحافظون	۶۔	ایت ۲۷ او نورو ابتونو کے دحفاظت طریقے خائی۔
۷۔	ایت ۱۱۵ کے فرمائی چہتہ مبعث نہ پیداکڑے۔	۷۔	پیرسردے سورة کے فرمائی چہ پتہ تام شہ احکامات فرض کڑے دی۔ سورة انزلہ و فرضہ۔۔۔
۸۔	ایت ۵۱ کے فرمائی چہ حلال خورے اے تا بعد او د رسولانو	۸۔	ایت ۶۱ کے آداب د طعام خائی۔
۹۔	مومن ہفتہ دے چہ زنا نہ زان فحک کوئی۔	۹۔	ظالم زنا کوئی۔
۱۰۔	مشک سرہ پشک ہٹ دلیل نہ دی۔ ایت ۱۱۷ لا برہان لہ	۱۰۔	مشکو نہ دشرکانو لکہ ایت ۳۹ ۴۰

(۲) سورة ممتاز دے پے بیان دمرتے اوصفائے حضرت عائشہ ام المومنین

انتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے پے بیان د دفع فحشاء/ بے حیائے

(۳) سورة ممتاز دے پے سزا دہمت پے باکد امنو باندے۔ چہ ۸۰ کوڑے دی۔

(۵) سورة ممتاز دے پے سزا گہ نود بدلو باندے

(۷) سورة ممتاز دے پے بیان د درے اوقا تو د پردے۔

(۹) سورة ممتاز دے پے تعلیم دسلام ددہ کیدو کورتہ۔

(۱۰) سورة ممتاز دے پے بیان د ۲۵ قسمہ ہفتہ چلو انو چد زنا نہ ترے پردہ خستہ۔

مقصد دسورة: دفع فحشاء/ بے حیائے اودے مقصد دپارہ ۴ اصول او ۷ آداب

فلور اصول دادی: (۱) ایت ۲ لاتاخذکم بھمارافہ چہ پے مجرم جرم ثابت شی نو بیا پرے رحم نہ کوہ پے مجرم رحم کول پے مارا لزم رحم کول دی۔ اگر کدو یروے خاندانہ ولے نہ دی۔

(۲) ایت ۳ الزانی لا ینکح الا زانیہ دبدکارو دمحلس نہ رہے شے۔ ورنہ داخو نہ دھوے صفائی کوے۔ ورنہ دماشاہرے لہ ناصورہ بشی۔

(۳) ایت ۴ ولذین یرمون الحصنات چاہے نیک خلق بدنام کڑل نو ۸۰ دُرے او دے۔ زکے چد حق پرستو بدنامی دق بدنامی دہ۔

(۴) ایت ۶-۹ الذین یرمون ازواجہم۔۔۔ دلعان مسئلہ چہ سڑے او خڑو دیوہل نہ جدا کڑے۔ مطلب داکہ یوغلط جماعت کے شامل یے نو اوس ترے جدہا۔

اووہ آداب دپارہ رد و فحشاء دادی:

(۱) ایت ۲۷ پردی کورتہ بغیر اجازت نہ زہ۔

(۳) ایت ۳۱ خڑو پردی سڑی نہ نہ گوری۔

(۵) ایت ۳۲ چلوئو انو (ھلکانو/ جینکو) نہ وادہ او کڑے۔

(۷) جینکی پے حیائے مہ مجبورے۔ ایت ۳۳

واقعہ داک پے بی بی عائشہ اودھنے صفائی: دنی طریقہ دادہ۔ چہ کلہ پے پویم تو نوھس/ قرعہ بے دا جو یوہ بی بی بے ضرور زان سرہ بوتلہ۔ چہ کلہ غزوہ بنومضرب تلو نو بی بی عائشہ زان سرہ

بوتلہ پے پے پے کہ پے یو مقام باندے پڑاؤ داچو د شے تیریدو دپارہ۔ نبی د معمول مطابق دفعہ سحر ہم دخی پاسیدو اولمگری نے ہم دخی پاسول چہ موزا کڑی او روان شی۔ بی بی عائشہ خچل حاجت دپارہ

لہے تلو وہ۔ چہ واپس رات لہ نو دغاڑے ہائے او شاید وہ۔ ہفتہ دھنے د مشکو و/ مرو راٹو لو باندے شود۔ پند واپس راٹو دہ نو قافلہ تلو دہ۔ اوس دا سوال پیداکر گئی چہ قافلہ بغیر دے نہ شنگہ لاڑہ۔ نو حقیقت

دادے چہ بی بی عائشہ جسم لحاظ سرہ ڈیرہ پکے وہ۔ اودھے ورزو کے پردے حکم ہم راٹو دہ۔ نو بی بی عائشہ داوخ دپاسہ پے کجادہ/ ڈو لے کے بسورہ تلو۔ نوچہ صحابادو کجادہ اوچو تلو نو دوی تہ دومرہ پتہ نہ دہ

لکھ دے چہ کیے بی بی عائشہ موجودہ یا نہ۔ اوگورہ نہ نبی عالم الغیب دے نہ صحاباء چہ دنیا غٹ اولیاء دی۔ چہ نبی پہ پل پڑاؤ ارام تہ قافلہ کیٹولہ نوچہ اوئے کتل نوکجاوہ کے بی بی عائشہ تختہ۔ پریشان خوشو مگر مطمئن ہم دوہ زک کہ چہ دنی طریقہ بد اوہ چہ قافلہ پے بہے روستو یوحابی رارادان کڑے دو۔ اوہغہ نہ دقاقلے پاتے شوے ساما نوہ رادوئل۔ پدغے موقع یے حضرت صفوان ابن معطلؓ پوے ہم لگو لے دو۔ نو نبی مطمئن زک وہ چہ حضرت صفوان صحابی ادا متی دے رسول دے ادا متی در رسول ہم وی نو نبی خبر بی بی دے ادا متی مورہم وی نو مورہم زوی سرہ کہ پہ سفر زی نوذ کی نہ حرج دے۔ نوچہ بی بی عائشہ چہل مقام دارام تہ راغلے وہ نوگوری چہ قافلہ تلے دہ۔ مگر ڈیرہ ہوشیارہ وہ در تہ پتہ وہ چہ زمونگ دقاقلے یوتن روستو رادان دے ہغہ سرہ بہ لاڑہ شہہ مخکے قافلہ پے بہم اورسوی۔ ثادر نے اوٹسے دے اولاستہ دہ چہ حضرت صفوان ابن معطلؓ رادرسید نوچہ شنگہ کے پہ بی بی عائشہ نظر پر یوتنوا نالہ وانا الیہ راجعون نے اووکیل۔ اوچل اوخے بی بی عائشہ سرہ نزدے کیناؤ داسورہ شوہ او دہ داوخ رسے مخکے نیو لے دہ اوقاقلے پے روان شو۔

دانیہ منافقا نوچہ نبی گویا نے شروع کڑے۔ چا اوئے کتل چہ بی بی عائشہ حضرت صفوانؓ پہ اوخ سورہ راغلہ نوذوی اووے چہ اوگورہ داخبرہ دہ۔ زک کہ چہ منافق خود موقع تلاش کے دی۔ منافق ہمیشہ پہ چہلہ مورہم بدنامہ لگوی۔ نو دے منافقا اووے چہ اوگورہ کہہ دابی بی عائشہ دے صحابی تہ لارہ کے لیٹ وہ کہہ۔ بعضے خدہ صحابہ ہم پدے معاملہ کے دمنافقا خبرے تسلیم کڑے۔ زک کہ چہ پردیکینہ چہل یواثر لری۔ لکہ حضرت مسدح او حضرت حذہ۔ نبی یومیاشت پریشانہ وہ یاد دے سورۃ دا الیونہ ۱۱، ۱۲، وغیرہ چہ راغلل نو حقیقت ورنہ اللہ کو کو کڑو۔ صفائی اللہ دام المؤمنین چہل کتاب کے اوکڑہ۔

سورة الفرقان

کئی (ترتیباً ۲۵ بعد از نور - نزولاً ۴۲ بعد از یس)

رابطہ ماسبق سرہ:

شمار	سورة النور	شمار	سورة الفرقان
۱۔	چہر کلہ سورة النور کے اصلاح دعمل اوشوہ	۱۔	نو سورة الفرقان کے اصلاح و عقیدے کی گئی یہ ایت ۵/۲ وغیرہ کے (یعنی عمل بدے ہلہ پہکار شہی چہ عقیدہ دے درست وی۔ نوپدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۲۔	احوال دمنافقینو بیان شول۔ چہ دعوہ کوئی دقران اوستو مگر عمل نہ کوئی۔	۲۔	نودے سورة کے احوال دشرکیونو بیانیگی۔ نوپدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۳۔	آخر سورة کے ادوے الا ان للہ ما فی السموات ولاارض... (بیان د توحید دو)	۳۔	نودلہ ایت ۲ کے ترقی دہ پہ ماسبق۔ (رد دشرک دے) نوپدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۴۔	فشاء دعمل بیان شول۔	۴۔	فشاء دعقیدے بیانیگی۔ چہ ہخہ یہ قران اوستو باندے اعتراضونہ دمنکرینودی۔
۵۔	اول کے ادوے مادا سورة راہیگے دے اوفرض کڑے م دے۔	۵۔	ایت ۳۰ کے دہی شکایت چہ مادے امت دا فرض قران پر تنخے دو۔
۶۔	دمومننا توصفات نے بیان کڑل پہ ایت ۶۲ وغیرہ کے۔	۶۔	ایت ۶۳ کے نور او صاف دمومننا نو بیانیگی۔
۷۔	اول او میمز سورة کے ترغیب الی القران و رکڑو۔ بار بار	۷۔	ایت ۵۲ کے فرمائی و جادہم بہ جہاد کیہرا (یعنی دقران بیانولوتے لہوے جہادو نیلے دے۔
۸۔	ادوہ آداب بیان شول۔	۸۔	ادوہ وارے لفظ ضلال نے راوڑو چہ دے یو یوسکے نہ ٹوک رخ اڑوی نو گراہ دے۔
۹۔	ایت ۴۰/۳۹ کے ادوے چہ کفار اوستو منافقین تباہ دی۔	۹۔	نوایت ۲۷ کے فرمائی چہ پہ لاسونو بہ چکونہ لگوئی۔
۱۰۔	ایت ۵۴ کے ادوے الطیو اللہ و الطیو العوا الرسول۔۔۔	۱۰۔	نوایت ۲۷ کے فرمائی چہ چاد رسول اطاعت اونہ کڑو نو قیامت کے پہ لاسونو چکونہ لگوئی۔
۱۱۔	ایت ۳۹ کے ادوے چہ دے مشرک اعمال کسر اپ (پہ شان و نظر دھو کے دی)	۱۱۔	نودلہ ایت ۲۳ کے فرمائی چہ اعمال بہ نے گردوغبار کڑو۔ فجعلنہ ہباء منثورا
۱۲۔	لفی دعلم غیب اوشوہ مخلوق نہ چہ نبی دخیلے بی بی پہ حال خبر نہ دو۔	۱۲۔	لفی دشرک فی البرکات کیگی۔ یہ ایت ۱ کے پہ تبارک الذی نزل الفرقان علی عبدہ سرہ۔
۱۳۔	ایت ۱ (سورة انزلکما...) ایت ۴۶ (لقد انزلنا ایت مہینت...) مطلب داچہ قران ما دے نازل کڑے	۱۳۔	ایت ۳۰ وقال الرسول یرب...

مقصد سورة: اثبات دمقاصدے اربعو او دفع دشہا تو دشترکیونو۔

امتیازات سورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ اعتراض و دشترکانو او جو ابونو پہ نوے انداز کے۔
- (۲) سورة ممتاز دے پہ بیان دا و صاف و عباد الرحمن باندے ایت ۶۳ نہ روستو۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۵۲ چہ دقران بیان تہ نے جہاد کیہر و نیلے دے۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۳ باندے چہ دشترکانو اعمال تہ نے (ہباء منثورا) و نیلے دی۔
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۰ و قال الرسول یرب...
- (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۷ کے فرمائی چہ پہ لاسونو بہ چکونہ لگوئی۔
- (۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۷ کے فرمائی چہ چاد رسول اطاعت اونہ کڑو نو قیامت کے پہ لاسونو چکونہ لگوئی۔
- (۸) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۷ کے فرمائی چہ پہ لاسونو بہ چکونہ لگوئی۔
- (۹) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۷ کے فرمائی چہ پہ لاسونو بہ چکونہ لگوئی۔
- (۱۰) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۷ کے فرمائی چہ پہ لاسونو بہ چکونہ لگوئی۔
- (۱۱) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۷ کے فرمائی چہ پہ لاسونو بہ چکونہ لگوئی۔
- (۱۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۷ کے فرمائی چہ پہ لاسونو بہ چکونہ لگوئی۔
- (۱۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۷ کے فرمائی چہ پہ لاسونو بہ چکونہ لگوئی۔

سورة الشعراء کی (ترتیباً) بعد از فرقان - نزولاً ۴۷ بعد از واقعه

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الفرقان	شمار	سورة الشعراء
۱۔	شروع کے ترغیب الی القرآن دو۔	۱۔	نودلنہم شروع کے ترغیب الی القرآن دے۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۲۔	ایت ۸ الزام پہ نبیؐ چہ جادو گردے۔	۲۔	ایت ۳۴ الزام پہ موسیٰؑ چہ جادو گردے۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۳۔	ایت ۵۷ نبیؐ تہ حکم دو۔ چہ قل لا اسئلكم علیہ من اجر	۳۔	نودے سورة کے ۵ بار نور رسولان فرمائی چہ نہ خواڑو پدے مسئلہ شیکس/مزدوری
۴۔	ایت ۷۷ مشرکینو کے تہ: فقد کذبتم	۴۔	اودہ واقعات دہخو انوا قوامو پہ فقد کذبتم باندے بیانیگی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۴۔	ایت ۶۸ مسئلہ ذکر شوہ چہ فلان دعویٰ اللہ لہ اخر (یعنی شرک مکوے۔)	۵۔	نودے سورة کے دھغے خلقو حال ذکر کوئی چہ شرک نے کڑے دو۔
۶۔	نفی دشرک فی البرکات اشوہ درے وارے۔	۶۔	ایت ۲۱۳ کے نفی دشرک فی الدعا کیگی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۷۔	ایت ۱۷ کے خطاب ذکر دے حق پرستو اولیاء/بیرانو تہ اتم اظلمتم عبادی	۷۔	ایت ۹۷: چہلہ بہ بحرمان پہ چہل زان دکنر فتوہ اولگوئی۔
۸۔	اودہ وارے نے لفظ ضلال راوڑو۔	۸۔	اودہ واقعات دہخو انوا دھغوی دشمنانو ذکر کولے شی۔
۹۔	ایت ۴: اعتراض دو۔ چہ داتران د چہلہ زانہ جوڑوی دا رسول۔	۹۔	ایت ۱۹۳ کے فرمائی چہ داتران روح الامین راوڑی۔
۱۰۔	اتھڑاء د مشرکانو نبیؐ پورے	۱۰۔	نودلنہ تسلی دہ۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۱۱۔	اخر دسورة کے: فسوف یلقونہ لزاما (دعذاب بہ دوی پورے پیوستہ شی۔	۱۱۔	اودہ مثالون ددغے عذاب ذکر کوئی۔ چہ منکرینو پورے پیوستہ شو۔
۱۲۔	ایت ۷۰ کے اودے چہ چا توبہ او دینے او ایمان نے راوڑو۔ نو تو فیک بہ دیکو کولو درکرم۔	۱۲۔	ایت ۴۶ مثال چہ سارو توبہ او دینے نو او گورہ شکہ پہ نیکو ملک شو۔ چہ درمگ نہ ہم نہ یرگی۔
۱۳۔	ایت ۷۱ کے مکالمہ دیکو نو پیرانو او مشرکانو ذکر دہ	۱۳۔	ایت ۹۶-۹۷ کے مکالمہ دشرکانو پیرانو او مشرکانو مریدا نو ذکر دہ۔
۱۴۔	ایت ۳ کے رد دو۔ ددے امت پہ مشرکانو باندے۔	۱۴۔	ایت ۶۹ کے رد دیے دابر اہیم پہ چہل پلار او قوم باندے
۱۵۔	ایت ۱ کے اودے چہشی داتران/رسول مخلوقا تو لہ یرہ و رکو کے۔	۱۵۔	ایت ۲۱۴ کے درتہ چل خائی چہ دایرہ درکولڈ و سبے ڈپل کور نہ شروع اکڑہ۔

مقصد دسورة: تسلی نبیؐ تہ او ہر مبلغ تہ پہ واقعاتو داقواموسہ یقینو اودھغوی دانہیاؤ

خلاصہ دسورة: وضاحت دو مسئلو (۱) نجات لموء منین (۲) ہلاکت الظالمین اوپدے اودہ واقعات ذکر کوئی۔ او گورہ چہ چا دمسئلہ منلے دہغوی تہ نجات ملو شو لکہ ملگری دنوٹ، دھوڑا دشیعیت دصالح وغیرہ۔ اونحالفین نے تباہ شول۔

پدے سورة کے یو دودہ الفاظ بار بار راوڑی و ان ربک لھو العزیز الرحیم چہ کلہ یو واقعہ خلاصہ کڑی نو دا دودہ الفاظ آخر کے بیانیوی۔ مطلب دا چہ او گورہ ستار پہ دشمنانو غالب دے اوبل خواہ مومنانو رحم کوئے دے۔

انتیازات دسورة: (۱) سورة متنازدے پہ بیان او اقسام دشرع اچہ شہودی اوشہ بد۔ خہغدی چہ دین خدمت کوئی۔ بدھغدی چہ دروغ دانی۔

(۲) سورة متنازدے پہ مناظرے دفرعون او موسیٰ باندے پہ جدانشان سرہ یعنی فرعون اعتراضونہ کوئی او موسیٰ جوابونہ در کوئی۔

(۳) سورة متنازدے پہ دعا دابر اہیم و اذ امرضت فھو یثقیل

(۴) سورة متنازدے پہ بیان دشرع اچہ باندے۔ اوپہ بیان ددے چہ شعراء ہر کندہ کے پرانتہ وی۔ ایت ۲۲۵

(۵) سورة متنازدے پہ بیان ددے چہ بیان شروع کڑہ د چہلہ کورہ۔ ایت ۲۱۴

سورة النمل کی (ترتیباً ۲۷ بعد از شعراء - نزولاً ۳۸ بعد از شعراء - دواؤ ولحاظ سرہ شعراء نہ رستودے)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة اشعراء	شمار	سورة النمل
۱-	افتتاح پر ترغیب الی القرآن سرہ اوشوہ۔	۱-	نودے سورة افتتاح ہم پر ترغیب الی القرآن سرہ کیگی۔
۲-	ایت ۲۱۴ وانذر عشیرتک القربین	۲-	نوپدے دودہ مثالونہ دجوانا تو میگی او ہدہد چہ ذیل قوم خیرے غوستے دو۔
۳-	آخر سورة کے ایت ۲۱۳ کے نفی دشرک فی الدعا اوشوہ۔	۳-	نفی دلم غیب او نفی دتصرف کیگی (یعنی پدے لحاظ سرہ دا سورة پر ترقے دے)
۴-	آخر کے اودے چہ ظالمان بہ پوہشی پچیل انجام۔	۴-	انجام دظالمانو ذکر کوئی پدے سورة کے۔
۵-	د اود پیغمبرانو واقعات نے ذکر کول پدے سورة کے	۵-	نودلند دودہ نور پیغمبران ذکر کوئی۔ داؤد او سلیمان
۶-	تسلی دودے سورة کے نبی تہ اوہر ملن تہ۔	۶-	زہ عالم الغیب یم او منصرم ہم (زہ تہ تنگوہ زہ پدے بچ کووم)
۷-	زہ نجات و رکوم اوزہ ہلاک کووم۔	۷-	زکہ چہ زہ خبر یم پہ ہرچا او پہ ہر شہ۔
۸-	فرعون ساحران مقابلے دموئی تہ راجع کزل	۸-	ملکہ بلقیس پچیل وزیران خط دسلیمان تہ راجع کزل۔
۹-	داللہ حکم موسیٰ او ہارون تہ ایت ۱۵ کے فاؤہا الی فرعون لاؤشی دواؤ فرعون تہ	۹-	دسلیمان حکم ہدہد تہ ایت ۲۸ کے اذہب بکتابی
۱۰-	ایت ۱۹۳ داقران جبرائیل راؤڑے دی	۱۰-	ایت ۹۲ کے ان اتلو القرآن
۱۱-	کفار م تہا کزل او مومنان م بچ کزل۔	۱۱-	ایت ۵۹ قل الحمد للہ وسلم علی عبادہ الذین اصطفی

انتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے پہ بیان دیگی چہ ذیل قوم خیر غوازی ایت ۱۸ دغیرہ کے۔ (۲) سورة ممتاز دے پہ واقعہ دہد ہد باندے ایت ۲۲ دغیرہ کے۔

(۳) سورة ممتاز دے پہ تفصیلی واقعہ دملکت دملکہ بلقیس باندے۔ (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۰ باندے چہ پدے سورة کے دنہ تسمیہ بسم اللہ دہ۔

(۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۴۴ باندے چہ انقلاب راشی نہ عزتمند شاق بے عزتمندی او بے عزتہ عزتمندی۔

(۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۶ باندے چہ دکفار و سیاست مونگ تہ خالی چہ ہمیشہ مسلمانان پہ مال دھوکہ کوئی۔

(۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۸-۳۹ باندے چہ دصالح دمرگ بند و بست نے کڑے دو نہو کسانو۔

(۸) سورة ممتاز دے پہ یو نوے طریقہ تبلیغ باندے چہ کور کے تبلیغ شکہ کوے ایت ۶۰ نہ راخلة تر ۶۴ پورے۔

(۹) سورة ممتاز دے پہ ایت ۸۲ باندے چہ کچے ذکر کیگی د آیت الارض چہ ذہ کئے نہ ہر ادازی۔ (۱۰) سورة ممتاز دے پہ تبسم او خدا دحضرت سلیمان باندے۔

(۱۱) سورة ممتاز دے پہ بیان دیگی او ہدہد باندے (۱۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۹۲ ان اتلو القرآن (۱۳) سورة ممتاز دے پہ ہار غالد مع اللہ سرہ

مقصد دسورة: (۱) نفی دلم غیب د مخلوق نہ (۲) نفی دتصرف د مخلوق نہ

مختصر خلاصہ: (۱) ایت ۱-۶ بطور تمہید دے۔ چہ ترغیب الی القرآن، بشارت مومنانوتہ، او تخویف نہ منوگوئے او تسلی منوگوئے دغیرہ بیان کیگی۔

(۲) ایت ۷-۱۴ نفی دلم غیب باندے واقعہ دموئی ذکر کوئی چہ اود گورہ موسیٰ دچیل لائے پہ حال خبر نشو نوبل ٹوک بہ یہ علم غیب نہ خبر شی۔

(۳) ایت ۱۵-۲۴ واقعہ دسلیمان چہ بادشاہ ہم دے او پیغمبر ہم دے مگر اود گورہ عالم الغیب نہ دے۔ دملکت دملکہ بلقیس نہ خبر نہ دے بلکہ ہدہد ورتہ پہ ڈاگہ دوائی۔ ایت ۲۲: فقال اعطت بما لم تحط بہ

دے دواؤ و واقعات خلاصہ راو باسی ہ ایت ۶۵ کے قل لا اعلم من فی السملوت والارض الغیب الا اللہ.....

اوس پہ دویم مسئلہ چہ متصرف زہ بیمہ او بچاؤ زہ و رکوم او مخلوق کے ٹوک متصرف نہ دے دودہ واقعات ہم بیان نوی۔

(۴) ایت ۳۵-۵۳ چہ صالح مانچ کڑو ذیل قوم دظالمانو نہ

(۵) ایت ۵۴-۵۸ واقعہ دلوٹ راؤڑی چہ اود گورہ ذیل قوم ظالمانو بے عزتہ کوونو مانچ کڑو۔

دے دواؤ و واقعات خلاصہ راو باسی۔ پہ ایت ۵۹ کے قل الحمد للہ وسلم علی عبادہ الذین اصطفی اللہ خیر الاما لشرکون

دے دواؤ و واقعات دوو مسکنو نہ رستود لا نیل شرع کوئی پہ الوہیت د اللہ باندے۔

سورة القصص (کی)

(ترتیباً ۲۸ بعد از نمل - نزولاً ۴۹ بعد از نمل، پیداوار و لفظی طور سے نمل نہ پس دے)

رابطہ مابقی سورہ

شمار	سورة النمل	شمار	سورة القصص
۱۔	خاتمہ سورة اوشہ پہ امرث ان اتلوا القرآن	۱۔	شروع پہ ترغیب الی القرآن تک ایت القرآن المبین پیدے وجہ متصل راوڑو۔
۲۔	- ایضاً -	۲۔	نودے سورة کے تسلی دہ چہر کلہ قرآن بیانوے نو خلق بہ درتہ بدے رے دانی زڑہ بہ نہ تنگوے۔
۳۔	انبیاء تہ سلا تیا و کرڑے وہ لکھ موسیٰ ہارون لوط وغیرہ۔	۳۔	دودی امتونورہ ہم مابچاؤ او سلا تیا و کرڑے وہ لکھ بنی اسرائیل۔
۴۔	نفی د علم غیب و مخلوق نہ پہ واقعات و دو پیغمبرانو	۴۔	ایت ۴۴ کے دنیٰ نفی د علم غیب کوئی۔ پیدے وجہ متصل راوڑو۔
۵۔	خاتمہ پہ الحمد للہ باندے اوشہ۔	۵۔	علت الحمد للہ خانی چہ ہفتہ تباہی و ظالمانو دہ۔
۶۔	ایت ۶ کے اووے چہ د قرآن تاتہ در کوئی لشی د اللہ طرف نہ۔	۶۔	ایت ۸۶ اووے چہ کلہ تہ د قرآن بیانوے نو خلق بہ دشوری۔ خود شرکا نو ملگر تیا و نہ کرڑے۔
۷۔	ایت ۶۰-۶۳ کے ۵ دلائل و دو پارہ اثبات د الوہیت د اللہ او رد د شرک	۷۔	ایت ۷۱-۷۲ کے اثبات د الوہیت او رد د شرک کوئی۔ پیدے وجہ متصل راوڑو۔
۸۔	ایت ۸۳ کے اووے چٹول بہ جمع کرم صف در صف	۸۔	ایت ۷۵ کے دانی چہ دشوران بہ ترے ٹکے راو باسم
۹۔	عالم الغیب اونچ کولو والا زہیم	۹۔	بلہ نمونہ د بیچ کولو چہ موسیٰ او بنی اسرائیل مانچ کرڑل د فرعون نہ۔
۱۰۔	دلائل عقلیہ نہ بعد ایت ۶۴ کے مشرکینو تہ چلیچ چہ ہاتو برہا کم	۱۰۔	نودا تہ ایت ۷۵ کے چلیچ مشرکینو تہ ہاتو برہا کم پیدے وجہ متصل راوڑو۔
۱۱۔	نفی د شرک فی العلم پہ واقعات و موسیٰ او سلیمان او خلاصہ پہ ایت ۶۵ / ۷۴ کے دہ چہ صرف یو اللہ پوہ دے پھر شہ۔	۱۱۔	ایت ۸۸ کے نفی د شرک فی الدعا کوئی۔ پیدے وجہ متصل راوڑو۔
۱۲۔	خاتمہ سورة پہ توحید کوئی	۱۲۔	نودا سورة ہم پہ توحید سورہ تمگی۔ پیدے وجہ متصل راوڑو۔

انتیازات سورة

- ۱۔ سورة ممتاز دے پایت ۱۲ باندے چہ حرمان علیہ مرضع (پہ موسیٰ) مونگ و نور و خرد و بچی بند کرڑے دو۔
- ۲۔ سورة ممتاز دے پہ واقعہ قتل قبطی چہ موسیٰ یوے موکے/ٹوک سرہ مرشہ۔
- ۳۔ سورة ممتاز دے پایت ۹ باندے چہ د فرعون خزے اووے چہ قرت عین لی و لک لاقتلوہ
- ۴۔ سورة ممتاز دے پہ صفحہ واقعہ چہ موسیٰ د حضرت شعیب د لوٹو گڈو تہ ادبہ ورنکو لے دے۔ فقی لہما
- ۵۔ سورة ممتاز دے پہ واقعہ د تباہے د قارون ایت ۷۶ وغیرہ۔
- ۶۔ سورة ممتاز دے پہ ایت ۸۵ چہ قرآن دے در باندے فرض کرڑے دے۔
- ۷۔ سورة ممتاز دے پہ تفصیلی واقعہ موسیٰ د پیدائش، پہ دریاب کے د غور زردلو، د فرعون کور کے پدینو او لوے دو اودین تہ پہلو باندے۔
- ۸۔ سورة ممتاز دے پہ مزدورے کولو موسیٰ حضرت شعیب سرہ لس کالا
- ۹۔ سورة ممتاز دے پہ بیان د خزانہ د قارون
- ۱۰۔ سورة ممتاز دے دنا پوہ خلقو پہ ارمان باندے د پارہ د خزانہ واثبات باث د قارون

مقصد سورة: تسلی محمدؐ تہ پہ واقعہ موسیٰؑ حالک کمال موسیٰؑ

تقسیم سورة: سورة دوہ حصے دے: (۱) ایت ۱-۴۳: دیکے اول ۶ ایتونہ بطور براءت استحال دی۔ براءت استحال د مطلب چہ سپوگئی نہکارہ کیدل۔ شکہ چہ سپوگئی د اولے روزے ذی کو خلقو تہ پہ نظر رازی۔ دغ رنگ براءت استحال کے یو مفصل واقعہ / خبرہ پہ مختصر الفاظو کے موجودی مگر ذریعہ خلق پرے پوہیگی۔ سپوگئی بیارد روٹگی نودے / ثلور روزے پس ہر چاہتہ پہ نظر رازی۔ دغ رنگ ایت ۷ کے یکامل تفصیل شروع کوئی نو پہ دے تفصیلی واقعہ موسیٰؑ کے تسلی دہ محمدؐ پارہ۔

(۲) ایت ۴۴ - آخر سورة پورے پدیکے بیان د مسعود اربعہ، زبر سنگینو تہ او ترہید من ادنیٰ ذکر کیگی۔

سورة العنكبوت (مکی) (ترتیباً ۲۹ بعد از قصص - نزولاً ۸۵ بعد از روم)

رابطہ مابقی سرہ

شمار	سورة القصص	سورة العنكبوت
۱-	ابتلاء علی موسیٰ ذکر شود۔	۱- نودلتہ ابتلاء و عامو مومنانو ذکر کو لے شی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۲-	تسلی وہ محمدؐ	۲- تسلی وہ عامو مومنانو۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۳-	نفی دشکر فی الدعا وہ دے سورة کے پآخری ایت ۸۸ کے۔	۳- نودلتہ ترغیب فی التبلیغ ذکر کو لے شی چہ شایہ دا مسئلہ بیان کر ۱۰ خلقوت۔
۴-	دفعون اوقارون و حالاً تو ذکر او شو۔	۴- نو دے سورة کے دورو اوقارو مھلکا و حالات بیان کیگی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۵-	شبہات دشکرینو ذکر شول۔	۵- تباہی دشکرینو ذکر کو لے شی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۶-	ایت ۱۵ کے قطعی عمل تے دے شیطن عمل او دے۔	۶- ایت ۳۸ کے دورو دشکرینو اعمالو تے اعمال شیطن و پہلے دی۔
۷-	بیان دوپسر سورة کے مستضعفین/کمزورے اوچتو مہ ایت ۵	۷- نو دے سورة کے سبب داوچتو لو خائی۔
۸-	ایت ۸۵ کے (ان الذی فرض علیک القرآن لراک الی معاد) کے ترغیب الی ہجرت دو۔	۸- ایت ۵۶ کے ہم ترغیب الی ہجرت دے۔ (ان ارضی واسعة فایای فاعبدون)
۹-	پہ بنی اسرائیلو امتحان دفعون طرف نہ	۹- پہ مومنانو امتحان نفس طرف نہ/دوالدینو طرف نہ/دنا کارہ ملیا نو او پیرا نو طرف نہ۔
۱۰-	ایت ۷ کے اللہ موسیٰ موربی بی تہ او دے لامتحانی ولا تحزنی	۱۰- فرشتے لو طو تہ ایت ۳۳ کے فرمائی لا تحزن ولا تحزن

اختیارات دوسرہ

- ۱- سورة ممتاز دے پہ بیان مدت تبلیغ دُور باندے (ایت ۱۴) چہ ۹۵۰ سال تے تبلیغ کڑے دو۔
- ۲- سورة ممتاز دے پہ بیان دھنہ مثال چہ دشکر کا نو دشکر مثال یے دشکوت او دھنہ جا لے سرہ لگو لے دے۔
- ۳- سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۵ باندے (ان الصلوة تشیی عن خفاء وامنک ر)
- ۴- سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۸ باندے چہ اے پیغمبرؐ ندے لیکل کو لے شول او نہ پڑھا وول بلکہ امی دے۔ شوری ۵۲ کے ہم دغے شتہ مگر پہیل شان۔
- ۵- سورة ممتاز دے پہ ہنہ نہو و سوسو شیطن چہ ہنہ سرہ سستی پیدا کو ی پانسان کے۔ ایت ۵۶ او روستو نورو ایتو نو کے۔
- ۶- سورة ممتاز دے پہ ایت ۶۹ باندے (والذین جاہدو فینا لنھدھنھم سہلنا)۔
- ۷- سورة ممتاز دے پہ بیان دا ابتلاء او دھنہ پہ منازلو او مراتبو۔
- ۸- سورة ممتاز دے پہ بیان دتلو و قسمہ عذابو نو پہ یوا ایت کے ایت ۴۰
- ۹- سورة ممتاز دے پہ بیان دشکوت او دھنہ دکر ایت ۴۱ (ان اوھن البیوت لی بیت العنکبوت)
- ۱۰- سورة ممتاز دے پہ ایت ۵۶ (لیجادی الذین امنوا ان ارضی واسعة فایای فاعبدون) چہ وطن پریدہ مگر چہ مسئلہ پرے نہ دے۔

مقصد سورة : الابتلاء علی المؤمنین و تسلیہ لھم (امتحان پہ مومنانو تسلی مومنانو تہ)

خلاصہ سورة سورة کے دا ابتلاء/دا امتحان منازل او مراتب ذکر دی۔ یعنی امتحان بد چا طرف نہ رازی، ثورہ زمانہ بہوی۔ او پہ کوم کیفیت بہوی۔

- ۱- منازل دا امتحان درے دی: (۱) ڈوبے امتحان نفس طرف نہ بہوی ایت ۶۔ مگر زان بہ کلک دے۔ ڈوبے پہ دے قرآن نہ منع کو ی دا ڈیر گران کتاب دے۔ دا خواو ش شروع شو پہ شتہ چہ کلک بہ ختمیگی۔ او کہ زہد کڑے دا قرآن نو بہا بہ دیبان تہ نفس نہ پریدی چہ زان لہرہ جگلوے مگر وہ۔ خیل قبر کے بہ سہلی او خیل قبر کے بہ سہلم۔ نو ڈوبے از مائش نفس طرف نہ بہوی۔
- (۲) دویمہ ابتلاء دوالدینو طرف نہ ایت ۸۔ ہنوی بہے بیان تہ نہ پریدی۔ وائی بہ چو لے مونگ خولیاں نہ یو۔ فی الحال دا ستا دکا ج او نو کرے دخت دے۔ مگر درین مقابلہ کے بہ دور او پلا رہ نہے۔

(۳) چہ دمور پلار دین مقابلہ کے اونہ سنو نو دوی بہ لاڑشی ملا عکبوت بہ درپے مناظرے دپارہ راوی۔ دے ملاتہ بہ ستاپہ ٹنگے والی چہ اھلک راتہ چارواں کڑے دے۔ نو دے بہ درتہ والی چہ اختلائی مسئلہ مہ چیزہ۔ کہ تہ درتہ او دے چہ مولوی ضاحب کہ چرے زہ بیان اونہ کڑم نو اللہ بہے اوئسی۔ گناہگار بہ شہ۔ نو دے بہ درتہ والی چہ گناہ دے زما بہ غاڑہ۔ اے زما او منہ ولے زہ درتہ نا پوہہ حکارم شہ۔ ولے ماوکہ دا نو پاؤڑے دیکھے دی شہ۔ ایت ۱۲ درتہ دے سورہ پڑھاؤ کڑہ۔ دے سرہ بہ دالملا او تختی بیا بہ پستانہ گوری۔ او تہ پدا مقابلہ او گئے۔

نورے منازل شو د امتحان: (۱) نفس طف نہ (۲) دنا پوہہ والدین طرف نہ (۳) دنا کارہ ملیا نو/بیرا نو طرف نہ

اوس دے نہ پس مراتب امتحان نو۔ (۱) چہ ٹومرہ زمانہ بہ د امتحان وی۔ کال دوہ درے۔۔۔۔۔ نو دے دپارہ واقعہ نوٹے راوڑلہ۔ چہ کہ عمر د نوٹے ہومرہ ولے نشی نو امتحانات بہ خلاص نشی۔ ٹول عمر دے مقابلہ دہ۔ داتر دے او بڑے پورے نہ دہ بلکہ داتر دے اوتر میرے پورے دہ۔ (ہفہ واقعہ زمیندار/گیڈی/اودہفہ دخرے)

(۲) د امتحان بہ دی ٹومرہ سخت۔ نو واقعہ دابر اہم۔ راوڑلہ۔ ایت ۱۵ نہ بعد چہ اور کے بہ او غور ولے شے ایت ۲۴: قالوا حقوہ او اقلوہ

نورہ مراتب شو۔ (۱) ٹومرہ مدہ بہ دی۔ ٹول عمر (۲) ٹومرہ سخت بہ دی۔ لکہ چہ اور کے او غور ولے شے۔

ایت ۵۶ نہ روستوہفہ نہ/۹ دوسے دفع کوی۔ (۱) شیطان بہ درتہ والی۔ چہ ملک یا جماعت نہ بہ دے او شوی۔ نو جواب ان ارضی واسعہ

(۲) ٹوک بہ دے مڑ کڑی۔ جواب ایت ۵۷ کے دکل نفس ذائقۃ الموت

(۳) دلندے کور دے دا بہ در نہ پاتے شے۔ جواب ایت ۵۸ کے جنت کے مے درتہ مانڑے یارے کڑے دی۔

(۴) دلندے کاروبار دے تجارت/نو کڑی دہ۔ جواب ایت ۶۰ کے ہیٹ جانداران باندے چل رزق نہ دے بار کڑے۔

(۵) دلندے خلق تا بعد اوری ستا مسئلے بیا نو لوسرہ بہ د خلق ستا مخالف شے۔ جواب ایت ۶۱ کے چہ اللہ بہ درتہ دمر او سپو گئے پشان غٹ

غٹ خلق تا بعد اری۔

(۶) او بہ بہ در باندے بند کڑی فصل بہ دے اوچ شے۔ جواب ایت ۶۳ کے باران بہ در باندے او کڑم پٹے بہ درتہ اباد کڑم۔

(۷) دلندے نو دند دے مزے دی۔ خلق درتہ تھے راوڑی۔ جواب ایت ۶۴ کے اصل ژوند آخرت دے۔

(۸) یہ ٹیک نہ لاڑ بہ شہ۔ دے زائے نہ مگر وارل تھہ۔ جواب ۶۵ کے کشت/گاڑی مے ڈیہ پیرا کڑے دی۔

(۹) یہ ہفہ بل زائے بہ شہ۔ وی۔ ہے نہ چہ ہفہ خلق مایا زما بچی مڑہ کڑی۔ جواب ایت ۶۷ شہ چہ اللہ حرم تہ امن در کڑے دے دے

بہ تاتہ ہم امن در کڑم

آخر کے بیا ترغیب فی التبلیغ دے۔ والذین جاهدو فی اللہ و فیہم سلنا ایت ۶۹ دے سرہ سورہ ختم شو۔

سورة البروم (کی)

(ترتیباً ۳۰ بعد از عنکبوت - نزولاً ۸۴ بعد از انشقاق)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة العنکبوت	شمار	سورة البروم
۱۔	مصائب و مومنانو بیان شول۔ اولی نبی تہ پہ بیان دھکے پیغمبرانو۔	۱۔	نوبشارت دے مومنانو تہ (مصائب برداشت کرہ نواللہ بدرباندے خوشحالی رادلی) لکھنک چواللہ پارہ ۳۰ کے فرمائی۔ ان مع لعر لیرا
۲۔	مصائب او امتحان پہ مومنانو بیان شو۔	۲۔	نودن ہفہ اصل مسئلہ میانوی چہ دھنے پہ ہجہ امتحان رازی۔ او بل تشجج بالتبلیغ۔ فاصبران وعد اللہ حق پہ ایت ۶۰ کے
۳۔	آخر کے اووے ان اللہ لمح الحسین	۳۔	ایت ۴ کے ددغہ خصوصی امداد مثال چہ بدربینو سرہ اللہ کرے وو۔ نو دغے نور و مومنانو سرہ ہم کوئی۔
۴۔	مسئلہ دو حید ذکر شوہ۔	۴۔	نودے سورة کے عقلی دلائل پہ کثرت سرہ ذکر کو لے شی
۵۔	ایت ۱۴-۱۵ کے او فرماں چہ نوح ملگری مے خلاص کرل۔	۵۔	ایت ۴۷ کے قانون ذکر کوئی۔ چہ پیغمبرانو مومنانو پچا و زما قانون دے ہمیشہ ہفوی پنج کو دم۔
۶۔	ایت ۹ کے اووے چہ چا مسئلہ او ملہ او بیان لے او کر نو نیکا نو خلقو کے بہ شے شمار کرل۔	۶۔	ایت ۱۵ کے پہ ہفے زیادت کوئی چہ دنیا خوش۔ چہ آخرت کے بہ لے پہ ہانچو کے ددہ کرل۔
۷۔	ایت ۶۵ کے اووے چہ کشتی کے چہ تکلیف راشی۔ نو صرف اللہ تہ ادا کر کوئی۔	۷۔	ایت ۳۳ کے پرے ترقی دہ۔ چہ صرف کشتی کے نہ بلکہ ہر تکلیف کے یا اللہ یا اللہ فریاد کوئی۔
۸۔	دے سورة کے داقوام سابقہ دھلا کتو نو بیان او شو۔	۸۔	نفع دے سورة گیا ایت ۴۱ فرمائی چہ عذاب چہ ٹومرہ رازی۔ کہ پاد چہ وی یا پالوندہ۔ دا دچلو اعمالو دوجے رازی۔
۹۔	شروع او خاتمہ دواڑہ پہ ترغیب الی الجہاد سرہ او شوہ۔	۹۔	خوشخبری دفتے مومنانو تہ
۱۰۔	دجولگی مثال پہ دفع دشرک ذکر شو۔	۱۰۔	نودے سورة کے دمالک او غلام مثال پہ دفع دشرک ذکر کو لے شی یہ ایت ۲۸ کے۔
۱۱۔	چہ یہ مصائب برداشت دے او کر و۔	۱۱۔	ایت ۱۵ کے فہم فی روضۃ صحبرون

انتیازات دسورة ۱۰۔ سورة متازدے پہ واقعہ درو میان نو د شکست وقتی طور او رستو پہا پہ فتنے دھفوی۔

۲۔ سورة متازدے پہ ایت ۷۔ چہ بدینہ پہ دنیا خہ پوہگی لیکن پہ آخرت/دین نہ پوہگی۔

۳۔ سورة متازدے پہ ایت ۳۰ باندے چہ ٹولہ دنیا اللہ تعالیٰ یہ توحید/دین فطرت پیدا کرے دہ۔

۴۔ سورة متازدے پہ ایت ۱۴ باندے چہ کہ فساد پاد چہ رازی او کہ یہ لوندہ۔ دا پہ سبب د اعمالو رازی۔

۵۔ سورة متازدے پہ بیان دفرق صحیح خیرات او غلط خیرات ایت ۳۹

۶۔ سورة متازدے پہ دو دھفوا الفاظو چہ ایت ۲۱ کے فرمایلی دی۔ مودہ و رحمتہ۔ چہ د میان بیوی پہ مینز کے مے مینہ اچو لے دہ۔

۷۔ سورة متازدے پہ ایت ۵۴ خلقکم من ضعف چہ انسان دکر درے نشی نہ پیدا دے۔

۸۔ سورة متازدے پہ ایت ۲۸ چہ انسان چیل زان سرہ شرک نہ خوشی نو اللہ بہ زان سرہ شکہ شرک خوش کرل۔

۹۔ سورة متازدے پہ یوے ورزے دو دو تھو سرہ قیصر (روم) پہ کسری (ایران) باندے او جنگ بدر

۱۰۔ سورة متازدے پہ ایت ۲۷ چہ بعث بعد الموت اللہ تہ ڈیراسان دے۔ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَیْهِ

مقصود سورة: بیان ددو خبرو (۱) البشارة للموءمنین (نبیؐ او مومنانو تہ بشارت)

(۲) ادلۃ العقلیہ بالتوحید و بعث بعد الموت (پہ توحید او دوبارہ ژوند باندے عقلی دلائل)

(خلاصہ سورة بلج نہ او گورہ)

خلاصہ سورۃ:

درسالت دینی پیرم یا شہنشاہ کال دے پدغہ زمانہ کے دقصر (بادشاہ دروم) او کسری (ہاشاہ ایران) جنگ شوی دے کسری ایران بادشاہ تہ بے وکیل۔ او قیصر بے دیورپ بادشاہ تہ وکیل لکہ شکہ چہ الیزبتھون نو دا انگلیز بادشاہانو تہ بے وکیل۔ اگر چہ دروی خیل نو نمونہ بہ نور۔ نو دے جنگ کے رومیانو/قیصر بادشاہ شکست اوخوڑو۔ چونکہ رومیان اہل کتاب یعنی عیسیان وو۔ او کسری/ایرانیان آتش پرست وو۔ مشرکان وو۔ نو دے مشرکانو پدے فتح باندے۔ کئے مشرکان خوشحال شول۔ جشن ے مناو کڑو۔ اونہی او صحاباوتہ بے اشارہ کولہ چہ مونگ بہ ہم دوی تہ شکست درکوو۔ یعنی دے کئے والود ایرانیانو دے فتح قیاس پہ خیل زان اوکڑو۔ او رومیانو مغلوب کیدو قیاس بے پہ مومنانو اوکڑو۔ نوبل طرف تہ نبی او صحابانہ وو۔ اگر چہ رومیان ہم مشرکان وو۔ مگر بیا ہم اہل کتاب وو۔ او مسلمانانو سرہ لگ شان مشترک وو۔ چہ آسمانی کتاب ورسرہ کم از کم خودو۔ نو دغیرتی سڑی کا دے۔

نو دیکے دا ژدھی ایٹوندا رخلل۔ نو چہ شکہ ابوبکر ڈایتونہ وادریل نو فوری دینی دچوس کولونہ بغیر منڈہ کڑے دی۔ او کافر ویتہ وائی چہہ خوشحال لیکے درے کالہ کے تاسو ملگری بہ شکست خوری۔ اگورہ داسے کلک یقین پہ قرآن و صحابا وو۔ نو ابی ابن خلف (چہ رسول پہ جنگ کے روستو بیا قتل کڑے وو) ہفتہ اووے چہ دا دروغ دی۔ ہفتے ورز کے شرط للاحرام نہ وو۔ یا دساتے چہ شرط جوری دہ۔ مگر ہفتے ورز کے لا حرمت حکم نہ وورا غلے۔ نو کہ درے کالہ بعد رومیان غالب شولس اوخان بہ ابی ابن خلف ابوبکر تہ ورکوی اوکے غالب نشی نو ابوبکر بہ ابی بن خلف تہ ورکوی۔ ابوبکر محمد ﷺ تہ رانے چہ ماداسے اکڑل۔ نبی ورتہ اووے چہ دلفظ بضع اطلاق صرف پہ در یونہ بلکہ در یونہ تر نہو پورے کیگی نو دوبارہ ورشہ اودا وخت در یونہ نہ کالہ کڑہ او شرط ورسرہ دسو اوخانو نہ سل اوخان کڑہ۔ ابی ابن خلف پدے شرط نور ہم خوشحال شو۔ پدے دوران کے دوی خیل زامن یویل تہ پہ ضمانت کے مخارج کڑل کہ چہ مرگ راشی یا ہجرت اوشی نو ددغے مردہ یا مہاجر زوے بہ دغہ شرط ادا کوئی۔

پہ کومہ ورز چہ جنگ بد لڑاوشو۔ او مسلمانان فاتح شول نو ہم بہ دغہ ورز رومیان ہم غالب شول پہ ایرانیانو باندے۔ نو دے رومیانو دے فتح اسباب شوو۔ شیخ القرآن وکیل چہ رومیانو نہ ایرانیانو فوج چاہیرہ پروت دوہ رومیان ڈیرنگ شول۔ آخر کے ایرانیانو تہ دسلے درخواست اوکڑو۔ ایرانیانو اووے چہ ٹیک دہ صلحہ بہ اکڑو مگر تاسو بہ مونگ تہ ۴۰۰ اوخان ڈک دسونے را کوے۔ رومیانو اووے چہ ٹیک دہ۔ در بہ کڑو۔ مگر دلہ مونگ سرہ ہختہ بلکہ ز مونگ دملک پہ مختلفوزا اینو کے دین کڑے دہ۔ ہفتہ بہ راو باسو۔ اوتا سو تہ بہ ۴۰۰ اوخان ڈک دسونے برابر کڑو۔ ایرانیان راضی شول۔

رومیانو ۸۰۰۰ صندوقہ جو کڑل اوپہ ہراوخنے دودہ صندوقہ بار کڑل اوہ صندوق کے دودہ دودہ فوجیان سرہ د اصلے بند کڑل۔ او یو یوسرے/فوجی اوخ سرہ روان شو۔ نو دغے یو یو اوخ سرہ ۵، ۵ سڑی شول ٹول ۲۰۰۰ فوجیان شول۔ اوپہ طرف ایران روان شول چہ ہر کدہ دھاصرے نہ او دتل۔ نو فوجیان د صندوقہ نو نہ راو دتل۔ اولاول د کسری بہ دارالخلافت ے حملہ اوکڑل۔ اوہر شے لوٹ کڑل۔ زک چہ دھغی ٹول فوج خود لہ پہ روم کے مصروف وو۔ نو دلہ کسری او دھغے فوج تہ ے خبر ورکڑو۔ چہ راشہ دملک د حال خبر دے داخلہ۔ پہ روم د ایرانیانو محاصرہ ختم شوہ۔ رومان غالب شول۔ اوچہ ہر کدہ ایرانیان دروم نہ واپس پہ طرف خیل وطن زی۔ نو د ایران طرف نہ ورتہ ہفتہ ۲۰۰۰ فوج را تہا ج کیگی او دے روم طرف نہ ورتہ نور رومیان د شطرف نہ کیگی او دہ سم یے دل دول کوئی۔ چہ بیائے چہ ے ہم پہ روم د حملے ہمت نہ دے کڑے شوے۔

نو اشارہ دہ پکے دے تہ چہ کنن تاسو لگے او کمزورے ے نوسبا بہ اللہ تاسو غالب کڑی نو سورۃ کے تسلی دہ۔

سورة القمان کی (ترتیباً ۳۱ بعد از روم - نزولاً ۵۷ بعد از سورة القف)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الروم	شمار	سورة القمان
۱۔	اثبات وتوحید بالادلۃ عقلیہ اوشو۔	۱۔	تو دلۃ اثبات وتوحید بالادلۃ ثلاثہ (یعنی عقلی نفی او وحی درے واڑوسرہ کیگی)
۲۔	آخر کے نئے اور فرمائیل فاصبران وعد اللہ حق	۲۔	ایت ۱۷ کے فرمائی واصبر علی ماصابک ان زاک من عزم الامور (یعنی داپہ تکلیف کے کلکیدل دزوانا نو خلقو کار دے) نو پدے وجہ متصل راوڑو۔
۳۔	ایت ۳۵ کے اووے آیادے مشرکانو سرہ پشک شد دلیل شتہ۔ یعنی شتہ	۳۔	ایت ۱۱ کے فرمائی چہ فارونی ما ذخلق الذین من دونہ نو پدے وجہ متصل راوڑو۔
۴۔	ایت ۳۱ کے اووے چہ لاکون من المشرکین (یعنی رد شرک نہ کول شرک سرہ پشک کے امداد دے)	۴۔	ایت ۱۳ کے فرمائی چہ ان الشرک لظلم عظیم نو پدے وجہ متصل راوڑو۔
۵۔	ایت ۲۷ کے اووے ولد المثل الاعلی (اللہ درہ صفات دی ادچت ادچت پاسا نوو کے ہم ادچہ زمکہ ہم)	۵۔	ایت ۲۷ فرمائی چہ اللہ دومرہ صفات دی چہ کدائل سندونہ سیاحی شی۔ او دوسرہ اووہ نور شی اودائل اووے قلمونشی نود اللہ صفات بہ خلاص نشی۔
۶۔	دلۃ بشارت دو مومنانو تہ فتنے	۶۔	نودے سورة کے بیان دھنے مسئلے (توحید) چہ فتنے سبب جوڑیگی۔
۷۔	شروع کے بشارت مومنانو تہ	۷۔	نودلۃ اوصاف دمو منانو ذکر کولشی۔ نو پدے وجہ متصل راوڑو۔
۸۔	ایت ۵۸ کے اووے ولکن جہنم بابۃ (کہ چرے تہ دریتہ مجزہ راوڑے ہم نو نہ منی)	۸۔	ایت ۷ کے فرمائی واذا تم علی علیہ الینا ولی مستکبر نو پدے وجہ متصل راوڑو۔
۹۔	ایت ۲۷ کے اووے چہ دوبارہ پیدا کیش دے خلقو ماتہ اسان دے وھواھون علیہ	۹۔	ایت ۲۸ فرمائی چہ دوبارہ پیدا کیش دے خلقو دومرہ اسان دے لکدہ یوانسان پیدا کیش
۱۰۔	ایت ۳۳ کے اووے چہ تکلیف کے ماتہ ادا کوئی (واذا مس الناس ضرر عوارہم منین الیہ۔۔)	۱۰۔	ایت ۳۲ وائی کلا چہ موبونہ دسند دوی لہ راگیر کزی نوماتہ چنے دخی

مقصد سورة: اثبات وتوحید بالادلۃ ثلاثہ (عقلہ نقلیہ وحیہ)

انتیازات سورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ تفصیل واقعہ حضرت لقمن چہ ۱۲ نصیحتونہ (ادامر و نواہی) نے بیان کڑے دی۔
- (۲) سورة ممتاز دے۔ پردہ د آلا تو د موسیقے باندے صریحہ۔ ہے خوسورة بنی اسرائیل کے ہم شتہ مگر حلتہ اشارۃ نو۔ اودلۃ صریحہ
- (۳) سورة ممتاز دے۔ پابیت ۲۷ چہ کدائل سندونہ اوددے دومرہ نور اووہ سندونہ سیاحی شی اودونے قلمونشی نود اللہ صفات بہ خلاص نشی۔
- (۴) سورة ممتاز دے۔ پآخری ایت چہ ۵ مغیبات ذکر کوی۔ چہ دے ہز و خبر دیا کار و علم غیب صرف اللہ تہ دے۔
- (۵) سورة ممتاز دے پابیت ۳۳ باندے چہ پلار زوی تہ پہ و زہد قیامت باندے شہ فاکدہ نشی رسولے۔
- (۶) سورة ممتاز دے پابیت ۱۹ باندے چہ فرمائی چہ آواز نوو کے بد اواز دخر دے۔

سورة السجده (کی) (ترتیباً ۳۲ بعد از لقمن - نزولاً ۷۵ بعد از مومنون)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة لقمن	شمار	سورة السجده
۱۔	دعوہ تو حیدر پدلائیو غلا تاؤ سرہ بیان کڑے شوہ۔	۱۔	نودلتر د شرک کیگی ایت ۴ کے مالک من دونہ من ولی ولا شفیع نو پیدے وجہ متصل راوڑو
۲۔	ایت ۳۰ کے اووے چہ اللہ راہل حق او مخلوق راہل ناحق او باطل دی۔	۲۔	ایت ۵ کے فرمائی: یدبر الامر (یعنی زک اللہ راہد کڑہ چہ تدبیر کارو نو کوئی۔)
۳۔	آخر سورة کے اووے یلعلم فی الارحام	۳۔	ایت ۷ کے فرمائی الذی احسن کل شیء خلقہ و بد خلق الانسان من طین
۴۔	ایت ۳۲ کے صداقت دقران اووے۔	۴۔	ایت ۲ ترقی دہ چہ کتاب رب اللہین طرف ندے۔ نو پیدے وجہ متصل راوڑو
۵۔	ایت ۷ کے اووے چہ قران وادری نو وادری لکھ چہ پوگوگو کو کے پردے دی۔	۵۔	ایت ۹ کے فرمائی چہ پوورو انداموہم دقران وادری۔ لکھ پوسترگو، پوگوگو نو پو زوہ سرہ۔ وجعل لکم السمع والابصار والافہدۃ قلایا ما تشکرون
۶۔	آخری سورة کے نفی علم غیب اووے۔	۶۔	ایت ۶ کے فرمائی چہ ذالک عالم الغیب والشہادۃ نو پیدے وجہ متصل راوڑو
۷۔	ایت ۳۲ کے دشمن کا توصفئے بیان کڑو۔ چہ کجی راسی نو صرف پو اللہ تہ وادری اوپہ راحت کے بیابل تہ۔	۷۔	ایت ۱۶ کے دمونا توصفئے فرمائی چہ ہر دخت کے صرف پو اللہ تہ راہد دشتے وائی۔ نو پیدے وجہ متصل راوڑو۔
۸۔	ایت ۷ کے اووے چہ خلق قران وادری مگر بیا دقران خلاف کوئی۔	۸۔	ایت ۲۲ کے وائی چہ دغہ خلق غث ظالمان دی۔ انتقام ہرے اخلو۔
۹۔	ایت ۱۰ کے اوفرمائیل خلق السموات بغیر عبد تر وضا	۹۔	ایت ۴ کے فرمائی چہ داہر شے ۶ دن کے پیدا کڑل
۱۰۔	ایت ۲۱ کے فرمائی چہ دقران پوزائے دچو مشرانو دین تابع دی۔	۱۰۔	ایت ۳۰ کے فرمائی چہ ٹوک دقران تابع ندی تو تعلق ورسرہ کٹ کڑے۔
۱۱۔	مسئلہ تو حید ثابت کڑے شوہ پو دلیل نفی سرہ دطرفہ حضرت لقمن نہ	۱۱۔	مسئلہ تو حید ثابت کیگی دلہ دطرفہ حضرت موسیٰ نہ۔ نو پیدے وجہ متصل راوڑو

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ ایت ۵ باندے چہ اللہ فرمائی چہ زہ تدبیر کوم دکازو دبرہ نہر حکمت پورے
- (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۰ باندے چہ قول دشمن کا نو وقالوا اذا ضللتنا فی الارض انا لفی خلق جدید
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۵-۱۶ باندے چہ اوصاف دمونا نو بیا نو پو قران وادری توکل پرے کوئی اووے پو اوگد وچو خوب نہ کوئی۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۱ باندے چہ عذاب دقبر بیا نو ولند یقہم من العذاب الادی دون العذاب الاکبر
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۷ چہ اللہ فرمائی فلا تعلم نفس ما اخفی لہم من قرۃ اصین چہ ما داسے نعتو نہ پیدا کڑے دی۔ چہ انسان دھنہ دتد کرے نہ ہم خبر ندے۔

مقصد دسورة: رد و شبہ دشمن کا نو چہ باباگان/ اولیاء بہ مونگ خلاصوی۔

- (۱) داشبہ دسر نہ را رواندہ - اولہ شبہ داوہ چہ دی سرہ اختیار دے۔ وغیرہ وغیرہ سورة انعام کے ہفتہ شبہ ختم کڑے شوہ۔
- (۲) نو چہ دغہ شبہ نہ را کوز شول نو بلہ شبہ دے دشمن کا نو شرع کڑلہ چہ مونگ سوال اللہ تہ پیش کوئی۔ نو سورة یونس کے دغہ شبہ نہ ہم ختم کڑلہ۔
- (۳) نودلہ بیا ہم دغہ شبہ چہ مونگ ورتہ خدا بیا خونہ وایو۔ مگر داچہ مونگ شفاعت بہ کوئی۔ اود اللہ نہ بہ مو خلاصوی۔ نو ایت ۴ کے دغہ شبہ رد کوئی۔ چہ مالک من دونہ من ولی ولا شفیع
- (۴) مطلب داچہ داسورة تفریع دے پو بخو دوو سورتو نو (سورة روم او لقمن) چہ ہر کتا سو دغہ دوو سورتو نو کے دلائل عقلی، نقلی، وجہ درے داڑہ وادریل نو اوں دا عقیدہ خیلہ کڑہ۔ چہ مالک من دونہ من ولی ولا شفیع
- (۵) یوحیدیت کے رازی چہ نبی ﷺ بہ کلا اودہ کیدو سورة السجده اوسورة ملک بہے اووے مطلب داچہ (وٹیا بک فطر) زہ اود کیگم بہ دے عقیدے سرہ چہ بل ٹوک خلاصونکے ختمہ او بل ٹوک برکت اچو کئے ختمہ۔
- (۶) اشارہ دینہ دہ چہ قران نہ ناست نہے نو شبہات نشی خمیدے۔ نہ شرک فعلی نہ اعتقادی۔ کتب انزالناہ الیک لخرج الناس من الظلمات النور دلفظ ظلمت نہ مراد ہم دغہ شبہ او شکوک و شبہات تو تہ اشارہ دہ۔

رابطہ ماسبق سرہ:

شمار	سورة الم سجدہ	شمار	سورة الاحزاب
۱۔	رد و شبہ و مشرکانو ادشو۔ اود اثبات شوہ چہ حاجت روا صرف بواللہ دے۔	۱۔	نودلنہ دے مسئلے وضاحت دپارہ درے مثالونہ ذکرکوی پہایت ۴ کے
۲۔	آخر کے اووے چہ تے واژوہ چوٹوک قران نہ منی۔	۲۔	ایت ۱ کے فرمانی چہ صرف خ نہ بلکہ خبرہ نے ہم منہ لا قطع الکفرین ولما نقین
۳۔	رد د شرک وو۔	۳۔	نودلنہ رد د رسم باطل (مطلب دا چہ صرف رد د شرک نہ بلکہ رد د رسم باطل بہم کوے۔
۴۔	ایت ۱۵-۱۶ کے اوصاف د مومنانو بیان شول۔	۴۔	ایت ۳۵-۳۶ کے نور اوصاف د مومنانو بیانگی۔
۵۔	رد د مشرکانو ادشو۔	۵۔	نودلنہ ایت ۹-۱۱ کے د مشرکانو مستی بیانگی چہ ہغوی پہدینہ حملہ کرے وہ یعنی جنگ احزاب
۶۔	ایت ۴ کے اووے چہ ماز مکہ ادا سامان ۶ لہجو کے پیدا کڑے دی۔	۶۔	ایت ۷ کے داہیانوی چدے ز کے اواسان نونوتہ نے خیل کارونہ حوالہ کڑی دی یا ٹکے سورة کے ویلے دوچہ بدبر الامر نودلنہ ہغہ تدبیر دکارونو خانی چہ حوالہ کڑے شوے دی مخلوقا تو تہ۔
۷۔	نفی د شفاعت قہری اوشوہ پہایت ۲۹ کے ادا اثبات دتوحید ہم ادشو۔	۷۔	ایت ۴ کے درے مثالونہ پہ توحید بیانگی۔
۸۔	ایت ۲ کے فرمانی چہ قران اللہ رانا زل کڑے دے۔	۸۔	ایت ۳۴ کے فرمانی چہ یاد کرہ دا قران۔
۹۔	ایت ۲۲ کے اووے چہ بحر مانو نہ بد انتقام اخلم	۹۔	مثال دا انتقام بیانگی۔ چہ لکھ شگہ نے د بنو قریظے نہ و احستو۔
۱۰۔	بیان ادشو۔ د ہلاکت د اقوام سابقا و	۱۰۔	نودے سورة کے بیان سبکی د ہلاکت د موجودہ امت۔

انتيازات وسورة

(۱) سورۃ ممتاز دے پہ واقعہ غزوہ احزاب / خندق باندے۔

(۲) سورۃ تبارک کے پہلے ۳۱ خطاباً تو باندے نبیؐ اور امتؑ کے تیار کردہ (تخصیصاً) ۱۲ خطابات نبیؐ تھے اور ۱۳ امتؑ کی تھیں۔

(۳) سورۃ ممتاز دے پہ ایتہا باندے چہ بیان دھنے در پویشا لونو کوئی چد تو حید و صاحت او در دشرک پرے کوئی۔ او رسم باطل پرے ہم دفع کوئی۔

(۴) سورۃ ممتاز دے پہ ہفتہ ایت باندے چگناہ دپار قصد شرط دے ایت ۵ ولس علیکم جناح فیما اخطاتم بہ و لکن ماتمحدث قلوبکم

(۵) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۶ باندے چہ نبی بہ تاسو سوتہ دھر چانہ او دھر ستنہ نہ خوگ دی۔ النبی اولیٰ بالودع من انفسہم وازواجہم

(۶) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۲۱ باندے چہ ایمان والود پارہ نبی مستو کے غموند جو نڈتیر و لودہ۔ لقد کان لکم فی رسول اللہ اسوۃ حسنہ

(۷) سورة ممتاز دے یہ بیان دغزوہ بنو قریظہ ایت ۲۶

(۱) سورۃ ممتاز دے پہ واقعہ حضرت زیدؓ اور حضرت زینبؓ یہ میسر کے د طلاق باندے ایت ۳۷

(سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۴۰ باندے چہ نبیؐ تا سوسڑو کے دچا ہم حقیقی پلار نہ دے اگر چہ روحانی دے۔

(۱) سورة ممتاز دے پہ آیت ۶۹ باندے چہ موسیٰ صفائی اللہ کڑے دہ۔

(سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۷۱ سے باندھے چاہا تو نو، زکو، غر نو تھے چیل احکامات پیش کر لے نو غوی او مل مگر انسان اونہ مثل دا انسان ڈیر ظالم دے۔

(۱) سورۃ ممتاز دے پہ نوم آستود حضرت زیدؑ (۱۳) سورۃ ممتاز دے پہ تذکرے دستغنی باندے۔

(۱) سورۃ ممتاز دے پہ نکاح حضرت زینبؓ دنیٰ سرہ چہ اللہ دانکاح چیلہ ورتہ کڑے وہ۔

مقصد سورۃ: التخصیص فی التبلیغ (تیزی پہ تبلیغ کے) والتشجیع للمبلغ (اوبلغ لہر ۾ہادری وکول)

خلاصہ دسورہ : یہ بلہ صفحہ اوگورہ

مختصر خلاصہ دوسرے: اول درے ادا پریش کوی (۱) یا بھائی اتق اللہ (یعنی ہفت نکلے مسئلہ چہ مالک من دونہ من ولی ولا شفیع خلقوتہ بیان کرے۔)

(۲) دوم امر لاتطع الکفرین والمنافقین (منافق بہ درتہ والی چہ نرم بیان کوہختہ مسئلہ نہ بیانوہ اوکا فر بہ در باندے رعب اچوی چہ گورے مسئلہ بیان نہ کرے)

(۳) دریم امر ایت ۲ کے متوجہ مایوی الیک (چہ منافق دے دقران و اتباع نہ واندوی۔)

نودے در یو ادا و سرہ شہرہ رافللہ چہ کہ نرمی نہ کو مودا نول خلق باران و اوڑی۔ او مخالف ہشی رائتہ۔ نودفع دو غے شہے ایت ۳ کے وتوکل علی اللہ وخلقوہ فتود نہ میریگہ۔ تہ

مسئلہ بیانوہ۔

(۴) بیایا ایت ۲ کے درے مثالونہ پیش کوی دپارہ دوضاحت دکلے سورۃ دکلے (مالک من دونہ من ولی ولا شفیع)

۱۔ ژوبے مثال (ما جعل اللہ لرجل من قلمین فی جوفہ) چہ شرنگ یو بدن کے دودہ ژوڈنشی کیدی دغشان دیو عالم دودہ الہاء نشی کیدے۔

۲۔ دوم مثال (وما جعل ازواجکم الی ظہرون منھن المستکم) غٹلہ چہ ستادابی بی ستاپ خلہ ستامور کیدے نشی نودا رائگے غیر اللہ تہ کڈوک دالوہیت صفت و درکزی نوہفہ

الہ (کار ساز) کیدے نشی داحض دکلے خبرے دی۔

۳۔ دریم مثال (وما جعل اوعیاءکم ابناکم) نہ دی گرزو لے اللہ تعالیٰ ستاسو موندہ بولایا/منھنی ستاسو حقیقی زامن نودغشان ستاپ خلہ ہفہ غیر اللہ الہ کیدے نشی

نو ہم دغے ایت کے بیافرمانی چہ (ذاکم توکم فافواھکم) داحض ستاسو دکلے خبرے دی۔ کہ تہ گٹے تہ اوسپنہ وائے نودا یکنہ ستاپ خلہ دا اوسپنہ کیدے نشی۔

بیادایت ۶ نہ نور خطابات شروع شی۔ ایت ۱-۲ کے درے خطابات اوشوئی تہ

خطاب نمبر ۱: ایت ۱: یا بھائی اتق اللہ خطاب نمبر ۲: ایت ۱: ولا تطع الکفرین والمنافقین خطاب نمبر ۳: ایت ۲: واتجہ مایوی الیک

خطاب نمبر ۴: ایت ۷: واذاخذنا من العینین بیثاقھم ومنک... صدق نبوت وعدہ سے درناختہ دہفہ پورا کرہ (ویشا یک فطھر) چہ سباماتہ نہ دے اللہ پد بار کے

خطاب نمبر ۵: ایت ۲۸: یا بھائی قل لا ازواجک... خطاب نمبر ۶: ایت ۳۷: واذا تقول للذی انعم اللہ علیہ خطاب نمبر ۷: ایت ۳۸: ما کان علی التبی من حرج

خطاب نمبر ۸: ایت ۴۵: یا بھائی سنا رسلک شہاد او مشراؤندیرا خطاب نمبر ۹: ایت ۵۰: یا بھائی انا اصلنا لک ازواجک اتی...

خطاب نمبر ۱۰: ایت ۵۲: لا تحکل لک النساء... خطاب نمبر ۱۱: ایت ۵۹: یا بھائی قل لا ازواجک ویک انساءک الموئمین

خطاب نمبر ۱۲: ایت ۷۰: یا بھائی الذین امنوا تقوا اللہ (دا حکم نبی او مومنانو تہ مشتمل دے)

امت تہ ہم ۱۲ خطابات دی: خطاب نمبر ۱: ایت ۶، خطاب نمبر ۲: ایت ۹، خطاب نمبر ۳: ایت ۲۱، خطاب نمبر ۴: ایت ۳۰، خطاب نمبر ۵: ایت ۳۳

خطاب نمبر ۶: ایت ۳۴، خطاب نمبر ۷: ایت ۳۶، خطاب نمبر ۸: ایت ۴۰، خطاب نمبر ۹: ایت ۴۱، خطاب نمبر ۱۰: ایت ۵۳ (لا تدخلوا...)

خطاب نمبر ۱۱: ایت ۵۳ (فاقترو...) خطاب نمبر ۱۲: ایت ۷۰ (دا حکم نبی او مومنانو تہ مشتمل دے)

پدے سورۃ کے در رسم باطل ہم کوی۔ درے قسمہ اعمال دی: (۱) شرک، (۲) بدعت (۳) رسم: شرک سرہ عقیدہ/ایمان تباہ کیگی، بدعتا تو سرہ دین/اعمال تباہ

کیگی۔ او رسوماتو سرہ معاشرہ تباہ کیگی۔

(۱) شرک: شدے: چہ اللہ صفت اوحق مخلوق تہ در کڑے۔ یا د مخلوق صفت اللہ نہ بیان کڑے

(۲) بدعت: چہ ہفہ کارا کڑے چہ خیر القرون کے (یعنی دینی او صحابا دور کے) چہ نہ دی کڑے۔ یا کڑے دی مگر تادرتہ یونوے ہیبت (لکہ سنتو/جتازے نہ روستودعا کول) و کڑے دی

(۳) رسم: ہفہ کار چہ خیر القرون کے چہ نہ دی کڑے او اس کو لے کیگی مگر ثواب کپے نشی گنولے کیدے (کہ ثواب کپے گنولے کیگی نو بیاد بدعت دے) نوداے رسم دے رسم سرہ معاشرہ تباہ

کیگی خلق تنکیگی۔ نبی در رسم ماتو کی تہ درے وارے دعا کڑے دہ عمرے پے موقع۔ چہ ربو کے دارسم دو۔ چہ سر بہے درج/عمرے پے موقع بالکل نہ خردو بلکہ رکولے کو بہے نوئی

اوفرمانی: رحم اللہ علی خلقین نوصحابا بہ تیوس او کڑو علی المقصرین نوئی بہ یا افرمانی چہ رحم اللہ علی خلقین نوصحابا بہ بیاتیس او کڑو علی المقصرین نوئی پد دریم

زل افرمانی چہ رحم اللہ علی خلقین و المقصرین نو رسم ماتو کی تہ رسول درے وارے دعا کڑے زکدہ چہ سرہ معاشرہ نہ تنکستیا لرے کولے شے۔

نو کدہ تنگہ چہ در شرک او بدعتا تو لازم دے دغ رنگ رد رسوماتو ہم پے علما باندے لازم دے۔ داصرف پدے نہ کیگی چہ اللہ اللہ دیا کرو اودکھ نہ کسی کو دیا کرو۔ تہ چہ وارث د

نبی نود دغے نبی پشان بہ تکالیف ہم برداشت کولے۔

نویت نمبر کے چہ کوم درے رسمونہ پے عربو کے دو۔ قران دے توڑ او کڑو او خاص طور ددغے دریم رسم توڑے پے نبی او کڑو۔ چہ حضرت زید او حضرت زینب سرہ متعلق دو۔

چایت ۳۷ وغیرہ کے بہے بیان راشی۔

سورۃ سبا کی (ترتیباً ۳۴ بعد از احزاب - نزولاً ۵۸ بعد از یمن)

سورۃ احزاب	شمار	سورۃ سبا
آیت ۴ کے	۱۔	نودلتہ پہ شروع سورۃ کے الحمد للہ ہے راوڑو۔ یعنی اثبات دتوحید ہے اوکڑو
بد مخلوق نہ	۲۔	آیت ۲ کے اصول دنی علم غیب خاکی او زان لہرہ ہے غایتوی۔
دشو۔ اوعلت ددے	۳۔	آیت ۳ کے فرمائی چہ کہ عمل وڑو کے دے یالوے اللہ بہ دھنے اجر درکڑی۔
اوشو۔	۴۔	نودلتہ مثال دھنے خلقو چہ احکامات نہ مئی نوآیت ۱۵ نہ دھغوی حالت او انجام ذکرکوی۔
ہتہ سے بیان کوونکے	۵۔	آیت ۲۸ کے پرے ترقی دہ چٹو لے دنیا تے لینگے۔ ومارسلک الاکافۃ للناس بشیرا...
مست بارہ کے۔	۶۔	آیت ۲۹-۳۰ کے ترقی سرہم دغہ سوال بیایا نیگی۔
فرین ولامنافقین و	۷۔	نودلتہ حالت دسکرینو خاکی: وقال الذین کفرو لنوء من یصلد القرآن ولا بالذی بین یدیه
	۸۔	آیت ۴۳ کے نمونہ دھنے بدو ردو بیانوی۔
	۹۔	عاجزی دنورو انبیاء جناتو او اولیائے کرامو بیانیگی۔
ذکرشو۔ وچلھا	۱۰۔	نویات ۳۱ کے انکار دکافرو دقران نہ ذکرکوی۔ ربط ۷ کے ہم دا ذکرشوے دو۔
دیغیر گناہ اوکڑی نو	۱۱۔	آیت ۷ کے فرمائی چہ اے مومنانو تا سولہ ہم دیکھی ڈبل ٹو ابونہ دی۔ او بالا خانے دی۔
مڈیل ثواب د		دوی لہرہ۔
نہ او شوہ۔	۱۲۔	نودلتہ آیت ۱۴ کے نفی دعلم غیب کیگی دجناتو نہ۔ فلما خر صیت الجن

نہیے دشرکانو (چہ) وی تہ اللہ اختیار کرے دے) نوپہ ثلور و طریقہ سرہ دغہ شہہ رد کیگی آیت ۲۲-۲۳ کے۔ یہ تقسیم سورۃ کے دغہ طریقہ بیان بہ اوشی
 وٹنی / عصا سلیمہ
 د ڈیم دسبا واہ
 د آسلنا لہین
 باتندے چہ دبیر
 دو یا تھونو پہ ملک
 ومارسلک
 (دخلورقہ)
 دواوہ
 دمسجہورے شہ

۸) سورۃ ممتاز دے پہ بیان ددے چہ داوڈ تہ اللہ اسپنہ نرمہ کڑے دہ۔ آیت ۱۰ کے والنا للہ الحدید
 ۱۰) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۴۵ چہ اللہ فرمائی چہ موجودہ کافران دتکے کافرو لے حصے تہ ہم نہری پہ طاقت کے
 (۱) انبیائے کرام (۲) بادشاہان - لکہ داوڈ اوسلیماں داوڑو ہم انبیاء
 (۳) فرشتے (۴) جنات
 آیت ۲۲ کے دغلا را پہ ثلور و طریقہ سرہ ہندوی۔

تقسیم سورۃ او تقسیم دقران پہ پلخ او گورہ

تقسیم و سو: سورة ۵ بابوندے (۱) ایت ۱ - ۹ بیان و مقاصد اربعاء و غالباً (اثبات و توحید رسالت صداقت الکتاب ایمان با اودے سرہ متعلق زبرد تنویف و رکوی نہ منو کونہ۔

(۲) ایت ۱۰ - ۲۱ عجز و شفاء و اربعاء و ذکر کوی۔

(۳) ایت ۲۲ - ۳۰ عجز و اولیاء و ثابتوی پہلور و طریقہ سرہ - اثبات و قیامت دلیل عقلی ۵

(۴) ایت ۳۱ - ۳۹ زجر منکرین و قرآن نہ، دھقوی حالات دنیوی او اخروی او اثبات و قیامت

(۵) ایت ۴۰ - آخر عجز و ملائیکو زجر بالشکر او اثبات و قیامت انفی و شفاعت قہری

تقسیم و سر آں: ددے زائے نہ و قرآن شلور مہ حصہ شروع دہ۔ نکلے بیان شوے دے چہ قرآن پہ اعتبار دہم شلور و حصو کے تقسیم دے:

(۱) فاتحہ - مائدہ : الخالق کل شیء هو اللہ ہر شیز مابود کرے دے او ماتہ دے محتاج پہ وجود راتللو کے

(۲) انعام - بنی اسرائیل: الربی کل شیء هو اللہ صرف پہ وجود کے نہ بلکہ پہ تربیت کے ہم ماتہ دی محتاج اگر چہ ہفہ انبیا

(۳) کہف - احزاب: المبارک فی کل شیء هو اللہ پہ دغہ لو لو مخلوقا تو کے پہ ذرا ذرا کے کہ خیر دے او کہ شر ہفہ ما پو لے

(۴) سبا - ناس: اثبات و قیامت انفی و شفاعت قہری

ہر حصہ پہ الحمد للہ سرہ شروع کیگی مگر آخرہ حصہ کے دودہ وارے الحمد للہ دے۔ پہ شروع دوسورۃ سبا کے ہم

داز کہ چہ دلنہ دودہ مسئلے ذکر کولے شی۔ (۱) اثبات و قیامت او (۲) نفی و شفاعت قہری

سورۃ فاطر (کی)

ترتیباً ۳۵ بعد از سبأ - نزولاً ۴۳ بعد از فرقان

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورۃ سبأ	شمار	سورۃ فاطر
۱۔	آیت ۲۲-۲۳ کے چہرے کا خدا بنے شہوہ چہ اختیار صرف دیوانہ دے۔ مخلوقات حصہ دار/ معاون/ شریکان ندی۔	۱۔	نودتہ پہ سر سورۃ کے الحمد للہ کے راوڑو۔ چہ الوہیت صفات صرف یواللہ لہ وایہ۔
۲۔	رد د شرک اوشو یہ تلورو دجوہا تو سرہ آیت ۲۲-۲۳ کے۔	۲۔	نودے سورۃ کے اثبات دتوحید کوئی بالادلۃ العقلیہ
۳۔	ہرکہ چہ سورۃ کے مجزہ شرفاؤ اربعہ اوشو او خاص طور۔ حضرت داؤد او سلیمان	۳۔	نودتہ آیت ۱۵ کے زیادت کوئی چہ یاہما الناس اتم الفقراء الی اللہ واللہ هو الغنی الحمید
۴۔	آیت ۴ کے اووے چہ زہ پدے منو کو (موء منانو) رزق عزت مند کرم۔	۴۔	آیت ۷ دانی چہ صرف رزق نہ بلکہ اجر عظیم بہ ہم و رکرم۔
۵۔	نفل و تصرف وہ دانیباؤ نہ او دملکونہ	۵۔	نویت ۲ کے اثبات دتصرف کوئی اللہ خلیل زان دپارہ
۶۔	ہرکہ چہ سورۃ کے ثابت شہوہ دا خبرہ چہ اختیار صرف دیوانہ دے۔	۶۔	نودتہ آیت ۱۳ کے دانی چہ اولیاء دپوئگی واکداران ہم ندی۔
۷۔	آیت ۲۲ کے اووے لایمملکون مشغال زرۃ.....	۷۔	آیت ۱۳ کے دانی لایمملکون من قظیم
۸۔	آیت ۲۷ قل ارونی الذین الحقم بشرکاء	۸۔	آیت ۴۰ قل اراء یتیم شرکاء کم الذین تدعون من دون اللہ ارونی ما ذاخلق من الارض....
۹۔	سورۃ شروع دو پہ الحمد للہ سرہ	۹۔	نودا سورۃ ہم شروع دے پہ الحمد للہ سرہ
۱۰۔	آیت ۲۸ کے اووے واما ارسلک الاکافۃ للناس بشیرا و نذیرا	۱۰۔	آیت ۲۴ کے فرمانی انا ارسلک بالحق بشیرا و نذیرا

امتیازات سورۃ

- (۱) سورۃ ممتاز دے پہ بیان دفرشتہ وزر و آیت ۱
- (۲) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۲ چہ غیر اللہ لے تے سر حاکم دینے دے۔
- (۳) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۵ باندے (یاہما الناس اتم الفقراء الی اللہ واللہ هو الغنی الحمید)
- (۴) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۸ باندے چہ ہیٹ ٹوک بہ دبل بوج نشی او چتو لے اگر چہ دا ددہ نیکہ و لے ندی۔ (اگر چہ لورو زائینو کے شتہ لاتزو وازہ وزرا اخرا مگردا سے تفصیل سرہ نہ دے)
- (۵) سورۃ ممتاز دے پہ مثال دمعبود حق او معبود باطل آیت ۱۹-۲۲
- (۶) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۳۲ باندے چہ قرآن تہ خلق کینی نو درے درجو کے تقسیم شی۔
- (۷) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۲۷ چہ رگونہ و غرونو بیانوی
- (۸) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۲۸ باندے چہ یہ مخلوقات تو کے علماء د اللہ نہیریگی (انما یخشی اللہ من عبادہ العلماء)
- (۹) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۰ باندے چہ کلمہ طیبہ خلیل دیوگی لہ او چتوی
- (۱۰) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۳۴ باندے چہ جہان بہ دانی چہ الحمد للہ الذی اذهب عنا الحزن

مقصد سورۃ: اثبات دتوحید بالادلۃ العقلیہ اودا غایتی چہ غیر اللہ غاصول نشی کو لے نودے مسئلہ عقلی دلائل بیانوی۔

سورۃ یس کی ترتیب ۳۶ بعد از فاطر - نزولاً ۴۱ بعد از جن

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورۃ فاطر	شمار	سورۃ یس
۱۔	مسئلہ توحید کے ثابت کر لے پدلائیل و عقلیادوسرہ۔	۱۔	نودے سورۃ کے پدغہ مسئلہ دلیل نقلی بیانیگی و طرفہ صاحب یاسین۔
۲۔	ایت ۷ کے اووے لہم اجر کبیر	۲۔	ایت ۱۱ کے وائی اجر کریم
۳۔	ایت ۱۹ کے اووے چڑوند (مشرک) او بیٹا (منوحد) پوشان ندی۔	۳۔	نودے سورۃ کے دواڑ و انجام خائی۔
۴۔	ایت ۴۳ کے اووے۔ لن تجد لسنک اللہ تہیلا (دعا لغیب پہ حق دے دا اللہ پہ فیصلہ کے تہیلا نہ رازی)	۴۔	ایت ۲۹ کے پرے مثال پیش کوی چہ او گورہ شگہ اللہ ساڑہ کرل پشان دسرے ایرے
۵۔	نفی دشفاعت قہری او شہد عقلی دلائیل دوسرہ۔	۵۔	دلک پرے مثال پیش کوی پدلیل نقلی دصاحب یاسین نہ یعنی ترقی پہ ماسبق دہ۔
۶۔	ایت ۱۳ کے اووے مایملک من قطیر	۶۔	ایت ۷۵ کے ترقی دہ۔ چہ اختیار شہ چہ ستا امداد نہ تخت جہ دی دغا اولیاء او مڑی۔
۷۔	ایت ۴ کے اووے چہ کہ ستا تکذیب کوی نو دا پتخوانے طریقہ ددے مکرینو	۷۔	ایت ۱۵ کے دھنے مثال دے چہ او گورہ شگہ تکذیب کے کڑے دود دے پیغمبرانو۔
۸۔	ایت ۹ کے اووے کذا لک العنور	۸۔	ایت ۱۲ کے پرے ترقی دہ چہ صرف نشور نہ بلکہ حساب کتاب ہم کیگی دمل۔
۹۔	ایت ۸ کے فرمائی چہ شیطان درتہ بد عمل خایستہ کڑے دے۔	۹۔	نودے سورۃ کے پدغہ مثال دے چہ او گورہ دصاحب یسین دشمنانو تہ قتل دھنے خاکستہ کڑے شوے دو۔
۱۰۔	مسئلہ ثابت کر لے توحید پدلائیل و باندے۔	۱۰۔	نودے ترغیب فی التبلیغ دے پدواقع دصاحب یسین چہ او گورہ یوتن دو۔ دمرگ پرواہ کے نہ دہ کڑے۔ اومسلہ کے بیان کڑے دہ۔
۱۱۔	ایت ۱۴ کے اووے چہ ستا اواز نداوری دا مڑی۔ اوندہ ستا حاجت پورا کو لشی۔	۱۱۔	ایت ۴۳ کے فرمائی چہ امداد شوکے چڑہ کے غرق کرم نو امداد بہ کے ہم شوک لشی کو لے۔
۱۲۔	دے وارے توحید ذکر شو۔ ایت ۱۳ ۳	۱۲۔	دے وارے لفظ صیمہ ذکر کیگی۔
۱۳۔	ایت ۱۰ کے اووے قللہ العزۃ جمیعاً	۱۳۔	مثال ددغے عزت لکہ شگہ عزت چہ صاحب یسین تہ در کڑو۔
۱۴۔	ایت ۶ کے فرمائی چہ انا یسین لکم عدو فاتخذوہ عدوا	۱۴۔	ایت ۶۰ یعنی آدم لاتعبدا لیسین

انتیازات دسورۃ:

- ۱) سورۃ متنازدے پہ واقعے دصاحب یسین چہ استناذ انوصفا ئی کے کڑے دہ۔ اویا قوم شہید کڑے دے۔
- ۲) سورۃ متنازدے پہ ایت ۳ باندے چہ زہ کے ذوب کرم نو شوک کے راویسے نشی۔
- ۳) سورۃ متنازدے پہ ایت ۵۹ باندے و امتنازل یوم لکھا لجر مومن جدانشین درزائے بحر مانو۔
- ۴) سورۃ متنازدے پہ ایت ۷۵ باندے چہ دے مشرکانو دا کوم مدگار ان نبوی دی چل امداد رہ۔ نو حقیقت کے داسشرکان ددے مددگار انو امداد کوی۔
- ۵) سورۃ متنازدے پہ ایت ۸۰ باندے چہ ماوشنے اونے نداور پیدا کڑے دے۔
- ۶) سورۃ متنازدے پہ کرامت دصاحب یسین باندے ایت ۲۷ و جعلنی من المکرمین۔
- ۷) سورۃ متنازدے پہ ایت ۶۵ باندے الیوم نختم علی افواہهم

مقصد دسورۃ: نفی دشفاعت قہری او اثبات دتوحید او پدے دواڑ و مسئلو باندے دلائیل عقلیہ او نقلیہ فضائل دسورۃ یس:

حدیث دے چہ لکل شیء قلب و قلب قرآن یس دھرش یوزرہ دی اودقرآن رڑہ سورۃ یس دے۔ علماء ددے مختلف وجوہات بیانوی چہ دے سورۃ تہ قلب قرآن ولے وعلی دے۔ فرمائی چہ رٹول بدن اوددے داعضاء دصحت دار ودار پزڑہ دی۔ لکہ چہ ہنہ حدیث دے چہ خبردار پہ بدن کے یوٹوڈرہ دغونے چہ کہ داسمدی نوٹول بدن سموی او کہ داخرابہ بیمارہ شہ رٹول بدن اواعضاء دوسرہ خراب دی۔ اڑہم دغہ رنگ چہ قرآن کے چکوم حلال و حرام او اومرو نوٹول دی نو دا پد مثال داعضاء دی۔ او ددے سورۃ مقصد دے اثبات دتوحید و اثبات د

قیامت اونٹی دشفاعت قہری دے۔ یعنی کہ داعقیدہ وراثی چہ قیامت شتہ اوقیامت کے ماثوک داللد نہ نشی خلاصولے نو کہ ستاد اعقیدہ پورا او پتہ دی نو دقران پہ بیان کڑے شوے مسئلے حل حرمت اوپہ اوامرو اونو اہی بدے عمل ہم وی۔ او کہ ماددے مسکونہ انکار او کڑو نو ماہہ ہیٹ ٹوک خلاص نہ کڑے شی۔ او کہ داگمان دے رائے چہ ماہہ بابا خلاصوی نو دقران پہ دے احکا ماتو اونو اہم وغیرہ بہ ہیٹ کلمہ عمل اونہ کڑے شی۔ زکہ چہ یہ زڑہ کے شتہ۔ نو ددے سورۃ دامقصد دیروی داللد دیکڑ نہ پور زرقیامت چہ دقران پہ نور وادمر و او نو اہی عمل او کڑہ۔

شیخ القرآن صاحب بدوے وجہ داسے فرمایکہ چہ دے سورۃ کے دانسان اصل حقیقت نکارہ کڑے شے دے۔ چہ یوزل یکے لفظ نطفہ پہایت ۸۸ کے او درے دارے یکے لفظ صیغہ رائے دے۔ پہایت ۲۹، ۴۹، او ۵۳ کے یعنی پیدائے دلفظے او پیدائش دے پہ صیغہ مرگ دے پہ صیغہ او قبر نہ راوٹل دے پہ صیغہ نو چہ داستا حقیقت دے نو بیا تکبر اوستی وے کوے۔ او دقران، داللد او دروسل خلاف وے کوے۔

ہفہ یوحیدیت کے چہ رازی چہ مژدہ تہ سورۃ یس او دوائے نو دھفے دامطلب نہ دے چہ زندگن او بے ہوشے کے در نہ سورۃ یس او دوائے بلکہ مطلب دادے چہ شہدخت دے ژوند دے او ہوش کے دے نو دا سورۃ در تہ پہ معنوسہ او دوائے چہ عقیدہ دے درست شی۔ او پدے پوھشی چہ قیامت کے ماداللد نہ ہیٹ ٹوک نشی خلاصولے۔

یاد ساتے چہ دقران دشلورے حصے دا رو مے باب دے۔ چہ یکے درے سور تو ندی (سبا فاطر او یس) چہ درے واڑہ اثبات دقیامت او نشی دشفاعت قہری کوی۔

پہ سورۃ سبا ایٹ ۲۲ کے نشی دشفاعت قہری کڑے دہ پندریو و جو ہوسرہ (۱) مالکان ندی (۲) حصہ دار ندی (۳) مددگاران ندے لہذا دشفاعت اختیار ورسرہ شتہ۔

نوسورۃ فاطر کے پرے ترقی وہ چہ خلاصول زکشی کوے چہ عاجزہ دی۔ نوسورۃ یس کے پرے دلیل عقلیہ او نقلیہ راوڑی چہ او گورہ صاحب یس ہم دای چہ

ان یرون الرحمن یضر الاتغی شفا عتھم شیئا ولا یتفقون۔

سورة الصفہ کی

ترتیباً ۳۷ بعد از یس - نزولاً ۵۶ بعد از انعام

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة یس	شمار	سورة الصفہ
۱۔	چہر کلدے سورة کے مسئلہ ثابتہ کڑے شوہ پہ دلائلو عقلیاء او نقلیاء سرہ چہ بغیر اللہ نہ بل ٹوک خلاصہ کئے شدہ	۱۔	نودے سورة کے عجز المصطفین پہ مثل سورة مریم ذکر کیگی چہ چہر شوئے مخلوقات کہ اسانی دی او کہ زمین وغیرہ دائول اللہ عا جہ دی۔
۲۔	عجز د کوا کب لکہ ستوری نمر سپو کمئی ذکر شو۔ ایت ۳۸ ۳۹ ۴۰ وغیرہ کے۔	۲۔	نودانہ عجز د چہر شوئے مخلوقات تو ذکر کوی چہ شیکہ داغٹ غٹ کائنات عا جہ دی دغہ رنگ پیغمبران او انبیاء ہم عا جہ دی۔
۳۔	ایت ۷۸ کے زجر بالا لکار قیامت وو	۳۔	نودے سورة کے ایت ۱۶ او ۵۳ کے پرے زیادت کوی
۴۔	ایت ۷۵ کے زجر شکر کا نودہ دو چہ اولیاء ستا سواد اڈی کو لے بلکہ اٹھ ستا سواد ایت مختلفہ دی۔	۴۔	ایت ۲۵ کے دانی چہ دنیا کے خو پریدہ بلکہ آخرت کے بہ ہم امد اڈی کو لے۔
۵۔	ایت ۵۲ کے دقیر و نو داو حسرت نے بیان کڑو۔	۵۔	ایت ۲۰ کے دا حسرت بیانوی پہ نور و الفاظ سرہ۔
۶۔	دورة خاتمہ او شوہ پہ تیج سرہ	۶۔	نودا سورة ختم کیگی پہ چہ سرہ
۷۔	اثبات در سالت و ایت ۳ کے انک لمن المرسلین	۷۔	نودے سورة کے مقصد در سالت ذکر کوی۔
۸۔	پہ جنت و اللہ طرف نہ سلام د تھے ذکر شو	۸۔	پہ ٹولو پیغمبران و سلام پہ آخر سورة کے ذکر کیگی سلام علی المرسلین
۹۔	ایت ۵۹ و امتاز و الیوم لیسنا الحکمون	۹۔	ایت ۲۳ و تفوہم نهم مسئولون

امتیازات سورة

- (۱) سورة ممتاز دے پایت ۱۵ چہ مکالمہ د جنتیا نو ذکر کیگی کے۔
- (۲) سورة ممتاز دے پایت ۶۵ چہ رقوم نسبت نے کڑے دے دیشین سر و نو سرہ
- (۳) سورة ممتاز دے پایت ۷۷ چہ دنیا کے ٹومرہ انسانان دی دائول و نوخ اولاد دے۔
- (۴) سورة ممتاز دے پایت ۱۰۲ باندے چہ ارادہ و ذبح کو کو کو ابراہیم ذبحل پگی۔
- (۵) سورة ممتاز دے پایت ۱۲۵ چہ دالیاں د قوم درابلو بیان دے بعل ٹو بے بت تہ
- (۶) سورة ممتاز دے پایت ۱۴۱ چہ دیونس متعلق کشتی والو گرہ اچو لے وہ۔
- (۷) سورة ممتاز دے پایت ۱۴۷ چہ دیونس قوم تعدادے بیان کڑے دے۔
- (۸) سورة ممتاز دے پایت ۱۳۳-۱۳۴ چہ کہ یونس تیج ندوہ پیلے نو ترقیامت بدکب پہ خبیثہ کے دو۔
- (۹) سورة ممتاز دے پایت ۱۴۶ چہ پہ یونس اوند د کدو راو نچولا او دغمر نہ بے بچا و در کڑو۔
- (۱۰) سورة ممتاز دے پایت ۹۷ چہ دابراہیم دوز و لورہ مینار جوڑ و لشی۔

مقصد سورة: عجز المصطفین پشان سورة مریم (دچہر شوئے مخلوقات عا جزی (۱) درے وارے د فرشتو (۲) نہہ وارے د انبیاء

(۳) دوہ وارے د جنتا تو

دے سورة نہ دقران و آخری حصے دویم باب شروع دے چہ دیکے درے سورہوں دی سورة صفہ ص زمر
مخلوے دے حصہ کے نفی و شفاعت قہری او شوہ نودے سورة کے پرے ترقی دے چہ خلاصہ لے شکوے نچلے عا جہ دی اللہ تہ۔

سورة ص (کی)

ترتیباً ۳۸ بعد از طافات - نزولاً ۳۸ بعد از قمر

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة طافات	شمار	سورة ص
۱۔	چہر کلہ دے سورة کے عجز المصطفین (عاجزی دچہو کڑے شے مخلوقا تو) بیان شوہ	۱۔	نودے سورة کے پرے ترقی دہ چہ صرف عاجزہ نہ بلکہ اُتلاوا بالمصاب تکالیف پرے ہم راغلے دو۔ چہ زانہ نے تکالیف ندی لرے کڑے شے۔
۲۔	دے سورة کے د (۷) ادلی العزم پیغمبرانو عاجزی بیان شوہ	۲۔	نودانہ د نہو (۹) نور پیغمبرانو عاجزی بیانگی درے مفصل (داؤد سلیمان ایوب) او شپک مختصر (ابراہیم اٹحق یعقوب اسماعیل یسعی) او ذوالکفل
۳۔	ایت ۳۵ کے اوے چہ دوی تہ توحید بیان شی نوخ اڑدی۔ اذا قیل لهم لا اله الا الله یتکبرون	۳۔	ایت ۶ کے پرے ترقی دہ چہ صرف چلہ رخ نا اڑدی بلکہ نور ہم اڑدی اِنشؤ اِنشؤ زائے ترے دا پیچیر یاں دی اولیاء نہ منی۔ او زکہ چہ اجعل الالهة الھما واحدا ایت ۵
۴۔	ایت ۱۷۳ کے اوے ان چندنا لھم الغالیون زموگ لکڑے غالبے دی ہر وخت	۴۔	ایت ۱۱ کے نمونہ دے غلبے/عذاب خانی۔
۵۔	چہر کلہ دے سورة خاتمہ پے توحید او شوہ۔	۵۔	نو اوں پدے سورة کے پے مسئلہ توحید باندے د نہو (۹) انبیاء کرامو ذکر کولے شی۔
۶۔	ایت ۳۵ کے دشمن کیونکر بیان شو۔ دے کولے توحید نہ۔ اذا قیل لهم لا اله الا الله یتکبرون	۶۔	ایت ۷ کے دشمن کیونکر بیان شو۔ دے کولے توحید نہ۔ اذا قیل لهم لا اله الا الله یتکبرون
۷۔	ایت ۲۳-۲۴ جگوار کافرانو ذکر دہ پے قیامت کے پچیل بائین کے	۷۔	نودے سورة کے دشمن کا نو جگوار ذکر کولے شی پد دنیا کے
۸۔	ایت ۱۶۵ کے دشمن تو حال ذکر دے۔ انالخن الصافون (موتگ دالہ پے بعدارے کے صف بستہ یو۔)	۸۔	ایت ۷ کے فرما کی فحید المملکتہ کلھم اھعون
۹۔	ایت ۶۶ کے کافر و خوراک پد دوزخ کے لا کون منھا (زقوم پے خوری)	۹۔	ایت ۵۷ فلید وقوہ حیم وغساق گرے ادبہ او پیپ در غمونو پیکلی
۱۰۔	دے سورة کے دشمن کیونکر بیان شو۔ لکھ دابر اھیم قوم جگوار ابراہیم سرہ	۱۰۔	ایت ۶۲ دغہ شرکان بدوائی چہ وقالوا مالنا لالازی رجالا کننا نھم من الاشرار

امتیازات دسورة

- (۱) سورة ممتاز دے پایت ۶ باندے چہ اِنشؤ اِنشؤ زائے ترے زائے ترے خوارہ شے دے سڑی نہ۔
  - (۲) سورة ممتاز دے پے ایت ۲۱-۲۲ د داؤد ہفتہ واقعہ چہ پد یوال سڑی راغلے دو
  - (۳) سورة ممتاز دے پد واقعہ د سلیمان چہ سو نو د جہاد سرہ مینہ کوی ایت ۳۱
  - (۴) سورة ممتاز دے پد واقعہ د سلیمان چہ د یلے دے دو چہ زما بدو مرہ بچی پیدا کیگی چہ ہفوی نہ پے لکھ د مجاہدینو جوڑوم مگر انشاء اللہ نے ندو د یلے نوھیٹ او نہ شو۔ ایت ۳۳
  - (۵) سورة ممتاز دے پے ایت ۴۴ باندے چہ ایوب سزا ورکوی چلے بی بی تہ چہ چل درتہ اللہ خانی
  - (۶) سورة ممتاز دے پے ایت ۶۲ باندے چہ جنمیان بدوائی چہ چرتہ دی ہفتہ شریان۔ مالنا لالازی رجالا کننا نھم من الاشرار
  - (۷) سورة ممتاز دے پے ایت ۲۶ باندے پد اوڈا ناھلک خلیفہ فی الارض
  - (۸) سورة ممتاز دے پے ایت ۴۲ حضرت ایوب پے پیچہ جینہ کے دلا ملبو چہ حکم درتہ کڑے دو اللہ
- مقصد دسورة: الابتلاء علی انبیاء بالمصاب یعنی دھکے نہ پے زیاتے ترے دی چہ او گورہ اُتلاوا بالمصاب تکلیفونہ پرے راغلے دو۔ زانے ندو بچ کڑے شے۔

سورة الزمر

مکی - ترتیباً ۳۹ بعد از ص - نزولاً ۵۹ بعد از سبا

رابطہ سابقہ سرہ

شمار	سورة ص	شمار	سورة الزمر
۱۔	چہر کہ دے سورة ص کے مسئلہ بتلوا بالمصاب بیان شوہ چہ دائول مخلوقات عاجزہ دی۔	۱۔	نو پیر دے سورة کے ایت ۲ کے فرمائی فاعبداللہ مخلصالہ الدین مطلب دا چہر کہ ٹول عاجزہ دی نو بیا بندگی خاص کڑہ صرف دے یواللہ (یہ طبع میں دے خدائے توب)
۲۔	پہ اول دے سورة کے ترغیب الی القرآن وو۔ اوپا آخر سورة کے ہم۔	۲۔	نودے سورة کے ہم اول کے ترغیب الی القرآن دے۔
۳۔	دشتر کا نوا عراض دے توحید نہ ذکر وو۔ ایت ۵ کے اجعل الالهة الہا واحدا	۳۔	نودے سورة کے دے عراض مقابلہ کے گنودلائیل پہ توحید بیا نوئی۔
۴۔	ایت ۵۰ کے اووے چہ جنت دروازے پہ دے نہ کولووی۔	۴۔	ایت ۳ کے فرمائی چہ فرشتے بہ درتہ استقبال تہ ولاڑے دی۔
۵۔	ایضاً	۵۔	ایت ۲ کے فرمائی چہ جہنم دروازے بہ بندوی کلمہ چہ درتہ نزدیکی نو اچانک بہ جہنم دروازے پرے راکولو کڑے شی۔
۶۔	ایت ۲۹ کے اووے چہ عقلمند ہندے چہ قرآن کے تدبر کوئی۔	۶۔	ایت ۱۸ کے فرمائی چہ عقلمند ہندے چہ صرف سوچ نہ بلکہ عمل ہم کوئی۔
۷۔	ایت ۶۳ کے اووے وامن الہ الا اللہ	۷۔	نوپدے سورة کے پرے عقلی دلائیل راوڑی پہ دے مسئلہ توحید باندے۔
۸۔	دائم تخلیق ذکر اووے پایت ۱۷ وغیرہ کے	۸۔	نودے سورة کے ایت ۶ کے دائم داو لا د تخلیق ذکر کو لے شی خلقکم من نفس واحدة
۹۔	دشتر کا نو پو اعتراض وو پہ ایت ۵ کے اجعل الالهة الہا واحدا	۹۔	ایت ۳ کے دشتر کا نو بل اعتراض بقولنا الی اللہ رلفہ
۱۰۔	دیکو او بدو خلقو ذکر او کڑے شو چہ دنیا کے ددی شحال دے۔	۱۰۔	نودلتہ آخرت حوالے سرہ ددی بد حال ذکرے کو لے شی ایت ۱۷ او ۳ کے وسیق الذین کفروا....

اقتیازات دسورة:

- (۱) سورة متازدے پہ ایت ۳ باندے پہ عقیدہ دشتر کا نو چہ اولیاء زمونگ دقرب ذریعہ دی
- (۲) سورة متازدے پہ ایت ۶ باندے چہ بچے دمور پہ خبیہ کے پردے پردے کے پروت دی۔
- (۳) سورة متازدے پہ ایت ۲۳ باندے چہ فرمائی اللہ انزل احسن الحدیث تشابہا مثانی
- (۴) سورة متازدے پہ ایت ۲۹ باندے چہ دشتر کا نو مثال پیش کڑے دے دشتر خر سرہ۔
- (۵) سورة متازدے پہ ایت ۴۵ باندے چہ کلمہ مشرک تہ توحید بیان شی نوزوڑے تنگ شی۔
- (۶) سورة متازدے پہ ایت ۵۳ باندے چہ اطماع ایت دول تران دے۔
- (۷) سورة متازدے پہ شرو لو د کافرا نو جہنم تہ ایت ۱۷ وسیق الذین کفروا الی جہنم زمرا
- (۸) سورة متازدے پہ ایت ۴۲ باندے چہ اللہ غلی ہندے روح چہ فیصلہ شے دے درگ۔ او نہ غلی ہندے روح چہ لا فیصلہ نہ دے شے۔

مقصد دسورة اثبات توحید بالادلۃ العقلیہ او رد شہا تو دشتر کا نو

مختصر خلاصہ دسورة: داسورة روتے دے دھو شکو سور تو نو نہ چہ سورة سبہ را شروع وو پہ پو انداز کے چہ ڈولو مقصد وو نفی دشفاعت قہری۔

- (۱) سورة سبہ کے دو عجز الشفاء (۲) نو فاطر کے پدغہ مسئلہ (عجز الشفاء) باندے دلائیل عقلی وو۔ (۳) نو سورة یس کے پدغہ مسئلہ باندے دلیل نقلی وو۔
- (۴) نو پہ صفات کے پدغہ مسئلہ باندے نو را ترقی وہ۔ چہ خلیہ ہم عاجزہ دی (۵) نو ص کے پرے نو را ترقی وہ چہ ابتلواء بالمصاب
- نودے غے مجھے ۵ واڑہ سور تو نو نچوڑ پدے سورة کے راوڑی۔ دلتہ دعوہ توحید بیا راوڑی۔ لکھ ایت ۲ ۶ ۱۱ ۲۹ ۳۸ ۴۳ ۴۶ ۶۲
- اتہوارے توحید نہ ذکر کوئی چہ دیکے خلاصہ شکو سور تو نو وہ۔

سورة المومن کی (ترتیباً ۴۰ بعد از زمر - نزولاً ۶۰ بعد از زمر)

(دسورة الزمر نہ ترا حاف پورے دلوں کو سورتوں کو ترتیب دینا مسلسل روان دے)

رابطہ مابین سورتوں

شمار	سورة الزمر	شمار	سورة المومن
۱۔	دے سورة الزمر کے رد و شفاعت قہری اوکڑو۔	۱۔	نودلئے ایت ۱۴ کے فرمائی فدو اللہ مخلصین لہ الدین نوپے دے وجہ سے متصل راڈو۔
۲۔	ترغیب الی القرآن و شروع کے ہم اوپہ درمیان دسورة کے ہم بار بار	۲۔	نودا سورة ہم شروع کیگی یہ ترغیب الی القرآن سرہ۔
۳۔	پاخر دے سورة کے اوپے چہ فرشتے ہر وقت اللہ تبارک و تعالیٰ دی۔	۳۔	نودے سورة ایت ۷ کے فرمائی چہ موحیدین و پارہ دودی والدین و پارہ اولاد او خزانے دپارہ وافرشتے دعا و استغفار ہم غوازی۔
۴۔	ایت ۳۶ کے اوپے چہ اللہ نے گمراہ کے پریدی نو مہر دگر اہے ورتہ او لکوی نو ہیٹ ٹوک ورتہ لارہ نشی خود لے	۴۔	دھنے مثال چہ اوگورہ یو طرف تہ موسیٰ او بل طرف تہ رجل مومن کو ششونہ کوئی مگردنہ فرعونیان چہ لارہ نشو زکہ چہ اللہ ورتہ مہر دگر اہے وغلے ووپہ وچہ دودی و خدا و عناد۔
۵۔	ایت ۳۷ کے اوپے اللہ عز و جل (آیائے دے اللہ خاوند بدلے)	۵۔	ایت ۴۵ کے مثال پیدے پیش کڑو۔ چہ اوگورہ اللہ موسیٰ او رجل مومن بدلہ و اختہ او فرعونیان نے تباہ کڑل۔
۶۔	ایت ۵۹ کے اوپے چہ دوی حق تکذیب کوئی۔ و اسکیمت اوزان غٹ گنوی۔	۶۔	نودے سورة کے پرے زیادت کوئی چہ صرف تکذیب نہ بلکہ جگہ دے او بحث مباحثہ ہم کوئی۔
۷۔	ایت ۶۶ کے و غیلے و وچہ یو اللہ بندگی کوہ	۷۔	ایت ۱۴ کے وائی چہ دے بند گے کے اخلاص پیدا کڑہ چہ بل ٹوک کپے اللہ سرہ شریک نہ کڑے۔ فدو اللہ مخلصین لہ الدین
۸۔	ایت ۵۴ کے اوپے چہ ستا سوا دپہ اونہ کڑے شی و اچانہ چہ رادد و شوائے بغیر اللہ نہ۔	۸۔	ایت ۱۸ کے فرمائی ماظالمین من جیم و لا شفیع یطاع
۹۔	ایت ۲۴ قاعبد اللہ مخلصا و الدین ایت ۳۰ لکھ الدین اللہ	۹۔	ایت ۱۴ فدو اللہ مخلصین لہ الدین
۱۰۔	آخر دسورة کے اوپے و قیل الحمد للہ رب العالمین	۱۰۔	ایت ۶۴ کے فرمائی چہ فتمک اللہ رب العالمین
۱۱۔	ایت ۴۵ کے و شرک حال ذکر و۔ چہ تو حید سرہ نے تندے گنجے شی او غصہ شی۔	۱۱۔	ایت ۱۲ کے نور حال دے شرک بیانوی ڈاکم بانہ اذا دعی اللہ وحدہ کفر تم وان یشرک بہ تو منوا
۱۲۔	سات بار توحید ذکر و۔	۱۲۔	دلئے ہم سات بار توحید ذکر و۔

امتیازات دسورة

(۱) سورة ممتاز دے یہ ترغیب الی القرآن سرہ او تبلیغ الی القرآن سرہ یہ نوے انداز کے۔

(۲) سورة ممتاز دے یہ ایت ۷ پیدے فدو اللہ مخلصین و موحیدین و پارہ دھنوی والدین، خزانہ، بچو وغیرہ دپارہ۔

(۳) سورة ممتاز دے یہ بیان درجل مومن ایت ۲۷ نہ درستو نے تفصیل کیگی۔

(۴) سورة ممتاز دے یہ بیان و عذاب قہر و فرعونیان ایت ۴۶ چہ یہ فرعونیانو سحر او ماخام عذاب و ڈانڈے کو لے شی۔ النازیع رضون علیہم خدا و عشا

(۵) سورة ممتاز دے یہ ایت ۸۳ بانڈے چہ کپے بیان دھنے علما دے چہ یہ چیل علم مغرورہ دی او اللہ کتاب تہ نہ کیگی۔

(۶) سورة ممتاز دے یہ ایت ۱۹ بانڈے یلعلم خاتمة الامین

(۷) سورة ممتاز دے یہ ایت ۲۶ چہ انبیا دے فرعون وہ انی اخاف ان یمیدل دینکم

(۸) سورة ممتاز دے یہ ایت ۴۴ بانڈے و افوض امری الی اللہ زہ سپارم چیل کارونہ یواللہ تہ

مقصد دسورة: نفی و شرک فی الدعا و اثبات توحید یہ عقلی نقلی او وحی دلائیل سرہ او طریقہ تبلیغ او پیدے مثال درجل مومن او یو بس اعتراضات یہ توحید و طرفہ منکرینو

(شاید خبرے بل ختہ او گورہ)

او دھنے جوابونہ۔

- (۱) یاد ساتے چہ اسورۃ تفریع کو لے شی یہ مخے سورتونو باندے لکہ شنگہ چہ سورۃ الرعد تفریع شوے دو۔ پہ مخے سورتونو باندے۔ اسورۃ الانبیاء تفریع دو پہ مخے سورتونو باندے۔ سورۃ یونس کے باندہ مقاصد ریحہ دو سورۃ ہود کے ہفتہ ٹلور مکے بیان دے لکہ۔ العباد للہ وجہہ + نفی دشرک فی العلم + ترغیب فی التبلیغ + تسلی نوسورۃ یوسف کے بیان کڑے شوے دو دتسے نوسورۃ الرعدے پرے تفریع کڑو چہ ہر کلہ ٹول عاجزہ دی نو لہ دعویٰ الحق
- (۲) دغشان سورۃ الانبیاء ہم دو۔ لکہ سورۃ الکہف کے نفی علم غیب وہ چہ انبیاء او اولیاء نہ دی خبر نوسورۃ مریم کے عجز المصطفین بیان کڑو پہ طے کے اے اوے چہ صرف عاجزہ نہ بلکہ ابتلاء بالمصائب تکالیف پرے ہم راغے دو۔ نو سورۃ الانبیاء پرے تفریع کڑو۔ چہ فلم تدعون نو بیاد لے ورتہ اوازونہ / چنے ونے چہ راوے او راہدشے۔
- (۳) نو ہم دغے اسورۃ المؤمن تفریع دے پہ مخے سورتونو باندے لکہ سورۃ سبا کے نفی دشقاعت قہری وہ او عجز دانبیاء او اولیاء ذکر و نوسورۃ فاطر کے پہ دغہ عجز باندے یونس (۱۱) دلائل عقلیاء سرہ دغہ مسئلہ ثابتہ کڑلہ بیاسورۃ یس کے دلیل نقلی دصاحب یس نہ پرے پیش کڑو چہ اعتقاد امن دون اللہ الہیتہ ان یردن الرحمن بضر..... نوسورۃ طغات کے پرے ترقی پیش کڑلہ چہ عجز دانبیاء او نورو مخلوقاتوے ذکر کڑو۔ چٹول عاجزہ دی سورۃ ض کے وائی چہ صرف عاجزہ نہ بلکہ ابتلاء بالمصائب نوسورۃ الزمر کے دغے مخے سورتونو خلاصہ وہ دعویٰ توحید او ۸ بار دلائل عقلیہ دے ذکر کڑل۔ او ۸ بار ترغیب الی القرآن دو۔ نود اسورۃ المؤمن پچھنے مخے سورتونو تفریع کو لے شی۔ چہ ہر کلہ وائول مخلوقات عاجزہ دی نو ایت ۱۴ فدعو اللہ مخلصین لہ الدین پہ فادعو کے دا فا تفریع دپارہے راوے دے۔
- (۴) نومقصد سورۃ نفی دشرک فی الدعا اثبات توحید او طریقہ تبلیغ بالقرآن
- (۵) بلکہ خبر یاد ساتے چہ دے زائے ندا دریم باب آخری حصے شروع دے آخری حصہ دقرآن شروع وہ۔ سورۃ سبانبہ چہ اثبات دآخرت کوئی۔ پہ دے دریم باب کے ۷ سورتونو دی چہ دے تہ حوامیم سیح وائی یعنی ہفتہ اووہ سورتونو چہ ہم سرہ شروع کیگی۔ دے حوامیم تہ لباب القرآن ہم وائی حضرت ابن عباسؓ فرمائی چہ لکل شیء لباب ولباب القرآن حوامیم دے تہ ولے لباب دقرآن وائی زکہ چہ دقرآن اصل مسئلہ چہ ہفتہ بیان دتوحید دے نو چہ پہ دغہ مسئلہ دتوحید کو ماعتراضات دی نو دے حوامیم سیح کے دھنے ۱۱ اعتراضونو جوابونہ ذکر دی نو پہ دے وجدے حوامیم سیح تہ لباب القرآن ویلے کیگی۔ لکہ شنگہ چہ سورۃ یس تہ قلب القرآن ویلے کیگی۔

سورة فصلت / حم سجدہ کی (ترتیباً ۳۱ بعد از مؤمن - نزولاً ۶۱ بعد از مؤمن)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة المؤمن	شمار	سورة حم سجدہ
۱۔	چہر کلہ نئے دے سورة کے دامسکہ ثابتہ کر لہ یہ عقلی، نقلی، اور وحی دلائلوسرہ چلا لائے دیکھنے صرف یواللہ دے بل ٹوک نشہ۔	۲۔	نودلہ رد و شبہاتو شور و کیگی۔ زکہ چدا دہا بل پرستو پنو انے طریقہ دہ چکلہ مسئلہ بیان شی پہ دلائلوسرہ نودوی نور شبہات پیدا کڑی اداعتراضونہ کوی۔
۲۔	ایت ۳۰ کے اووے چہ تاسو یروم دعدا یونونہ	۲۔	ایت ۱۵ کے تفسیر ددغے عذابونو کوی۔
۳۔	ایت ۴-۵ کے اووے چہ کافر بہ ہمیشہ حق خلاف جگہ کوی۔	۳۔	ایت ۲۶ کے ہدف طریقہ ددوی دجگہ بے بیانوی چہ دوی وائی چہ شور جوڑ کڑے داللد پہ کتاب کے۔ وقال الذین کفروا لا تسمعوا لهذا القرآن والغو فیہ
۴۔	ایت ۸۳ کے زجر ہولنا نوتہ دو۔ چہ ہغوی وائی چہ مونگ لہ نہ چیل علم کافی دے۔ قرآن تہ شہرہ کیونہ۔ فرحوا بما عندہم من العلم یہ چیل علم نازیل	۴۔	ایت ۵ کے زجر ور کوی امیانوتہ چہ وائی چہ مونگ پہ قرآن نہ پوہیکو نو شہرہ قرآن تہ کیونہ۔ وقالوا قلوبنا فی اکسیر مما تدعون الیہ
۵۔	ایت ۱۶ کے اووے یوم ہم نزول پہ دغہ ورز کے بدوی اللہ تہ خارج وی پٹ پٹشی	۵۔	ایت ۲۰ کے فرمائی چہ پٹیل شکوے چہ دوی اندامونہ بہ یہ دوی گواہی کوی۔
۶۔	شروع کے ترغیب الی القرآن دو۔	۶۔	نودلہ ہم شروع کے ترغیب الی القرآن دے۔
۷۔	ترتیباً او نزولاً برابر دے یعنی یو بل پسے دی۔	۷۔	ترتیباً او نزولاً یو بل پسے دی۔
۸۔	جگہ ادکا فروز کردہ پہ ایت ۴ کے مایجاد فی ایت اللہ الذین کفروا	۸۔	وچہ دجگہ دے ذکر کوی ایت ۵ کے وقال قلوبنا فی اکسیر
۹۔	ایت ۳۱ کے اووے چہ ما عادیان او ثمودیان ہلاک کر ل۔	۹۔	ایت ۱۵ کے علت دھلاکت خانی فاما عاد فاسکبروا فی الارض او ایت ۷ کے واما ثمود۔ فاستخو العلی
۱۰۔	ایت ۷ کے اووے فرشتے قرآن والود پارہ دعا مغفرت غواڑی۔	۱۰۔	ایت ۳۰ کے فرمائی چہ دے قرآن والونہ فرشتے رازی اولی ور کوی۔

انتیازات د سورة (۱) سورة ممتاز دے یہ شبہاتوابع بعد البیان باندے

- (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۱ باندے چہ اسان نہ تے تعبیر او کڑو پہ دجان سرہ یعنی نشہ دو شہم کڑو۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۶ باندے چہ قرآن والا بہ ہلہ کزورے کڑے شی چہ تاسود ہغوی پہ درسونو/بیانونو کے شور جوڑ کڑے۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۰ باندے چہ بشارت پہ استقامت فی الدین باندے۔
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۲ باندے چہ اللہ پہ یو جدا شان سرہ فرمائی چہ زہ بد دے قرآن حفاظت کو وسورة حجر ایت ۹ کے پہ جدا شان سرہ دیکھے دو۔
- (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۹ باندے چہ کافر بہ وائی جہنم کے۔ چہ یا اللہ مونگ تہ او خانی ہدف دوہ قسمہ خلق چہ زچو لاندے دے دل دول کڑو۔
- (۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۴ باندے چہ قرآن سرہ دشمن دوست کیگی۔ لکہ شگہ چہ ال عمران ۱۰۳ کے دیکھے دو۔ مگر دل نہ پہ جدا شان سرہ وائی۔
- (۸) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶-۷ مشرک یو ہدف دے چہ زکوٰۃ نہ ور کوی۔

مقصد سورة: نفی دشرک فی الدعا اودفع دشبہاتو اربعاؤ (دے حوامیسوئل یومقصد دے چہ ہدف نفی دشرک فی الدعا دے اود دفع دعوہ مخفی سورة مؤمن کے درے وارے تیرہ شہہ لکہ ایت ۱۴؎
 فدعو اللہ تخلصین لہ الدین ایت ۶۰؎ وقال رکب الدعوی استجب لکم..... ایت ۶۵ کے ہوا لکی لا الہ الاہو فدعوہ دتخلصین لہ الدین نودے سورة کے پرے شبہات منکرینو
 بہ دغے دعوہ بیان کر ل نودھنے جوابونہ ورسرہ بیانگی۔

(خلاصہ د سورة بل مخ تہ اوگورہ)

خلاصہ مختصر: سورۃ کے غلو و شہادت دطرزہ ذکر کیوں اودھنے جوابوند ذکر دی۔ یہ شروع کے ڈوبے ترغیب الی القرآن او زجر منکرینودقران تذکر دے۔ بیایات ۵ نہ شہادت شروع دی۔ نو

(۱) ڈوبے شہید/اعتراض ایت ۵ وقالوا قلوبنا فی اکنہ استا یہ خبرہ مونگ نہ پوچھو۔ بتا خبرے ز مونگ د سمجھ نہ بالاتر دی۔ لک چہن امیان والی چہ مونگ قران تذکرہ کیوں۔ زک

چہ دے لہ ۱۴ علوم ضروری دی۔ داشہید دینخوانہ راروان دہ۔

نواہت ۶ کے جواب دے۔ چہ قران ہم دا خبرہ کوئی چہ قل انما انا بشر مثلکم زہم ستاسو پیرنگ انسان ہم نو چہ زما پیرکجھ کے رازی داقران نو ستاسو سمجھ کے ولے نہ رازی۔

یوچی الی فرق زما او ستاسو مابین کے دادے چہ ماتہ وچی کیگی اوتا سو نہ کیگی۔ دشوچی کیگی؟ انما الھکم الہ واحد دادو حید مسئلہ اسانہ مسئلہ دہ اخرو لے ستاسو سمجھ کے نہ رازی۔

(۲) دویمہ شہید/اعتراض مونگ ستا خبرہ زک نہ منو چہ شپے بابا/ولی چہ خوب کے راغلے وو۔ او کوٹھی یے راتہ نیغہ نیغہ کولہ چہ زما پیر نوم دے نذر تختہ بند کڑلہ نو نقصان بدر کڑم۔ لہذا

مونگ ہفتہ زور دین پے زو۔

نواہت ۲۵ کے جواب: وقفینا لھم قرآن۔... دابابا/ولی اللہ نہ بلکہ ستاسو ہفتہ دوست ایلوس دے چہ پیتاسو مقرر دے او ستاسو دوست دے۔ اولیاء خوستاسو د حال نہ

بے خبرہ دی۔

(۳) دریمہ شہید/اعتراض چہ یہ داکتاب واللہ کتاب نہ دے ورنہ دا پیر ضرور بلہ جبہ کے راغلے وے۔ تہ ہم عربی یے او داقران ہم پیر عربی کے دے لہذا دا نہ چلہ لگ لگ جوڑوے پیر

نچلہ جبہ کے اویا ئے خلقوتہ بیانوے۔ کہ داد اللہ کتاب وونو بلہ جبہ کے پیراغلے وو۔

نواہت ۴۴ کے جواب ء اُحْمٰی وَعَزٰی کہ قران بلہ جبہ کے راغلے وونو بیادے دا اعتراض کو چہ قران عجی جبہ کے دے اور رسول عربی دے۔ مونگ نہ منو داقران۔

(۴) غلو رمہ شہید/اعتراض: چہ داقران رشتیا واللہ طرفہ وے نو پیر یوزل پیراغلے وے۔ داخو چہ لگ بیانوے شی۔ نو مطلب داشو چہ دا رسول د زانہ جوڑوے۔

نواہت ۴۵ کے جواب چہ موسیٰ تہ پیر یوخت او پیر یوزل راغلے وو۔ ہفتے کے ہم تاسو اختلاف جوڑ کڑو۔ ہفتہ ہم تاسو اذ نہ منو۔ یعنی تاسو بنی اسرائیلونہ پیر ضد او عناد کے کم نہ

۷۔

نوداخلور شہید منکرینودلہ سورۃ کے بیان دی۔ بیانورے درے شہید منجھے سورۃ الشوری کے بیانگی۔

سورة الشورى کی

(ترتیباً ۴۲ بعد از حم سجدہ - نزولاً ۶۲ بعد از حم سجدہ - دوا میسج ترتیب یوشان چلیگی)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة حم سجدہ	شمار	سورة الشورى
۱-	ژوبے ربط دادے چہ دواژہ سورتونہ ترتیباً او نزولاً یوبل پے دی۔	۱-	دغہ تجھے ے ژوبے ربط شو۔
۲-	سورة مؤمن کے دعوہ دتوحید ذکر کر لے۔ ایت ۱۴ کے فادعوا اللہ تخلصین لہ الدین نوسورة حم سجدہ کے اووے چہ ان الذین قالوا ربنا اللہ ثم استقاموا اتقوا اللہ علیہ السلام لا تخافوا دغہ موحیدینوۃ فرشتے تلی ورکوی	۲-	ایت ۱۰ کے دا دتوحید مسئلہ نورہ ہم پہ تجھے بوزی چہ ذالکھم اللہ ربی علیہ توکلک والیہ انیب
۳-	سورة حم سجدہ کے دشمن کیوں طرفہ ٹلور شے وے پے دعوہ دتوحید باندے۔ او دھنے جوا بوندو۔	۳-	نودلہ نور درے اعتراضونہ پے دعوہ دتوحید او دھنے جوا بوندہ بیانیگی
۴-	ایت ۶ کے او فرماں ل چہ انما الھکم الہ واحد فاستقیموا لیہ پے دے مسئلہ کلک شہ۔	۴-	ایت ۱۵ کے فرمائی چہ واستقم کما امرت ولا تتبع اھواءھم پے دغہ دعوہ دتوحید کلک شہ او دے مشرکانو دخواہشا تو پے نشے۔ او گورہ اھواءھم ے ویتلے دے دشمن ے ندے ویتلے
۵-	ایت ۱۲ کے اووے وادی فی کل سماء امرھا اللہ ہر زائے کے چک او امر مقرر کر لے۔	۵-	ایت ۵۲ کے فرمائی وکذا لک اوحینا الیک روحنا من امرنا داستانیخیر کول ہم زم د او امر و نہ یوا مردے۔
۶-	ایت ۳۰ کے اووے چہ والہو وایما الہی لکتم توعدون فرشتے موحید تہ دجنت زیری ورکوی	۶-	ایت ۲۲ کے پے دغہ ترقی دہ فی روضت الجنت لھم ما یشاءون عند ربھم نہ صرف باغیچے دجنتو نو بلکہ پورا جھکیل دخواہشا تو بے دھلتہ براہرشی اے موعجدہ
۷-	دقران دودہ نومونہ ذکر شول ایت ۴۴ کے ہڈی و شفاء	۷-	ایت ۱۷ کے دودہ نور نومونہ دقران حق او میزان ذکر کیگی اللہ الذی انزل الکتب بالحق والیمیز ان
۸-	ایت ۵ کے اووے وقالو قلوبنا انکہ مشرکین وائی چہ موبگ زڑہ تہ ستاد مسئلہ نہ کوزیگی	۸-	ایت ۱۳ کے فرمائی چہ کبر علی المشرکین ماتدعون الیہ دتوحید مسئلہ پے دے مشرکانو ذریہ خندہ او بدہ لگی۔

انتیازات دسورة: (۱) سورة متناز دے دوجی در یواقسامو سرہ ایت ۵۱ کے: اللہ نہ کوئی خبرے انسانانو کے چاسرہ گر پے در یو طریقو یو وخیاً الہام (زڑہ کے خبرہ اچول لکے دموئی موربی بی تہ)

دویم: اومن ورا عجاب لکے موئی سرہ پے کوہ طور باندے دریم: اویرسل رسولاً را الیگل دفرشتے پیغمبر تہ

(۲) سورة متناز دے پے در یو اعتراضونو دمنکرینو طرف نہ چہ دارنگ اعتراضات نورو سورتونو کے خندہ۔

(۳) سورة متناز دے پے ایت ۴۹-۵۰ باندے مہب لمن یشاء انا و مہب لمن یشاء الذکور او یز وھم ذکرانا واناھا.....

(۴) سورة متناز دے پے لفظ میزان سرہ چہ قران تہ اللہ میزان ویتلے دی۔ ایت ۱۷

(۵) سورة متناز دے پے ایت ۱۱ کے پے الفاظو لیس کملہ سرہ چہ اللہ پے نشان کے مثالونہ مہ بیانوہ زکے چہ اللہ مثال نشہ۔ دشرک دے۔

(۶) سورة متناز دے پے ایت ۱۳ باندے چہ مشرکانو باندے دتوحید مسئلہ بدہ لگی۔ کبر علی المشرکین ماتدعون الیہ

مقصد دسورة: نفی دشرک فی الدعا (دا دلولو حوا میسج مقصد دے) او دفع دنورو در یوشہا تو دمنکرینو طرف نہ پے مسئلہ دتوحید باندے۔

(خلاصہ سورة علی تختہ او گورہ)

خلاصہ مختصر: حواصی سب سے دوسرے مومن نہ شروع دی۔ حلیہ ڈلو لو جو امیسوع دعوہ ذکر شوہ۔ چہ فادعواللہ تخلصین لہ الدین صرف واللہ ندعا غواڑہ بل چاند نہ غواڑہ دادعوہ درے دارے ذکر شوہ۔

ایت ۱۴ کے ایت ۶۰ کے او ایت ۶۵ کے

نوسورۃ حم سجدہ کے پرے تلور اعتراض نہ ذکر شول پیدغہ دعوہ باندے اودھنے جواب لہ اوشول۔ چہ غہ دا دو۔

(۱) مونگ ستا خبر نہ پوھیگو ایت ۵ کے اودے وقالو قلوبنا فی اکنہ ایت ۶ کے ورتہ جوائٹ و رکوی چہ زہ انسان یم نہ بل مخلوق خونہ یم چہ زما پیر نہ پوھیگی قل انما انما بشر ملک

(۲) مونگ ستا خبر نہ ذکر نہ مونچہ دشتہ مہ بابا/ولی یروی چہ زہ خبر نہ منہ نو جواب ایت ۲۵ کے و وچہ زہ بابا نہ بلکہ شیطان دے چہ تا سوری۔ چہ قتران نہ لرے نو شیطان بدے ملگرے

وی لکھ سورۃ الزخرف ۳۶ من یعش عن ذکر الرحمن نقیض لہ شیطانا فھولہ قرین

(۳) چہ قتران دے خدائے کتاب دے نو بلکہ جہ کے ولے نہ راتلو۔ نو جواب ایت ۴۴ کے و ع ا عجبی و عربی راشد اما شا او گورہ چہ قتران عجبی جہ کے دے او رسول عربی دے۔

(۴) داتر ان پو یو دارے ولے رانے چہ لگ لگ رازی۔ جواب ایت ۴۵ کے چہ موسیٰ تہ تورات پو یو دارے رانے نو غہ دے کوم اومنو۔

نواوس دے سورۃ الشوری کے درے نور اعتراض نہ ذکر کوی۔

(۱) دے ڈومی اعتراض دوہ شاخوندی یو شاخ: دا خبرہ و توحید چہ فادعواللہ تخلصین لہ الدین نہ زانہ کوے بل شاخ: دا خبرہ ستانہ مخکے پیغمبر انونہ کڑے۔

دوہ جواب لہ کوی:

(الف) ایت ۳ کے کذا لک یوحی الیک والی الذین من قبلک دا خبرہ نہ درانہ نہ کوے بلکہ پیدے تاتہ دجی لگی اوصرف تاتہ نہ بلکہ پختو انو پیغمبر انونہ ہم دجی کڑے شوہ۔

دوے مسئلے چہ فادعواللہ تخلصین لہ الدین نو دواڑو شاخوندے اعتراض جواب اوشو۔

(ب) ایت ۱۳ کے تفصیلی جواب کوی۔ چہ تاتہ کوم دین دجی لگی ددغہ دین دجی نو تہ ابراہیم تہ او موسیٰ تہ اودغے عیسیٰ تہ ہم شوہ۔ نو چہ میز کے کوم پرینول غہ

ہم دیکے راغلل

(۲) دویم اعتراض: ٹول ملیان ستا غلاف دی ہغوی خودا خبر نہ کوی دا کومہ چہ تہ کوے چہ ویلے شہ۔ ادا بابا نہ راری اودھنے ستا پیر حال خبر نہ دے۔ بلکہ نور ملیان خودا کی چہ ویلے شہ

ولے آدم دینی وسیلہ نہ نہ نیولے۔

دوہ جواب لہ کوی:

(الف) ایت ۴ کے وما تفرقوا الا من بعد ما جاءہم العلم بنیا داداللہ باغیان دی چہ والی چہ اللہ بغیر ویلے سوال نہ قبولی۔

(ب) بل جواب ایت ۲۱ کے ام لھم شرکاءو شرع لھم من الدین ایادوی بل خدائے شہ چہ خدائے ورتہ دین را لگی وی اودھنے کے داوی چہ ویلے دذو اوشہ۔ اوداللہ نہ براہ

راست غوستورہ سوال نہ قبولی۔

(۳) دریم اعتراض: پختوئی ٹول کتابونہ ستادغے مسئلے خلاف دی۔ کتابونہ کے ویلے ذکر دی۔ تہ دھنے کتابونہ لیکو کونہ غٹ سرے خونہ۔

نو ۵ جوابونہ کوی

(الف) ایت ۱۰: وما خلقتم فیہ من شیء فھم الی اللہ ستاسو اختلاف والا مسئلہ واللہ پیر کتاب یعنی پیر قران سرہ حل کڑہ۔ زکہ چہ داسوئی دہ۔

(ب) ایت ۱۵: قل انک بما انزل اللہ من الکتاب ما پیر قران ایمان راوڑے دے پیر کتاب نہ۔ کہ ستاسو کتابونہ کے دذو اوشو ویلے دی نو نہ منم

(ت) ایت ۱۷: اللہ الذی انزل الکتاب بالحق والمیزان راوڑہ ستا دا خبرہ اوقیدہ چہ پیر قرانے اوتلو چہ ویلے شہ او کہ براہ راست غوستو تعلیم و رکوی قران۔

مومے ۶۰ وقال ربکم الدعوی اتجملکم پیر دیکے راتہ وسیلہ دذو اوشو ثابت کڑہ یا لجیب دعویۃ الدار اذ ادعای دیکے راتہ وسیلہ ثابت کڑہ

(ث) ایت ۴۷: استجبوا لربکم وعقیدے باب کے نور و کتابونہ پیرے نہ زہ۔ بلکہ چہ لرب کتاب پیرے لاڑشہ۔

(ج) ایت ۵۲: وکذا لک اوحینا الیک روحا من امرنا ما کنک تدری ما لکتاب ولا الایمان لکن جعلنہ نوراً یھدی بہ من یشاء من عبدنا دایمانیا تو دپارہ قران کریم کافی کتاب

دے دہل کتاب ضرورت خستہ دعیدے زہ کولود پارہ۔

یادساتے داٹول اودہ اعتراضات/شبہات شول دسکرینو طرف نہ پیر دعوہ و توحید باندے۔ مخکے بنو رھم بیانیگی پیر نور و سورونو کے۔

سورة الزخرف کی (ترتیباً ۴۳ بعد از شوری - نزولاً ۶۳ بعد از شوری)

رابطہ مابین سیرہ (اگرچہ بعض علماء دوسے نور و حوا میسوع ربط نہ بیانوی۔ زک کہ چرٹو لو حوا میسوع مقصد دے۔ مگر بعض علماء داشتاعت نے بیانوی۔ نوموگ نے زک بیانوی۔)

شمار	سورة الشوری	شمار	سورة الزخرف
۱۔	دشکر کا نوڈلور و اعتراضوں جوابوں پہ ہم سجدہ کے او دردیو اعتراضوں جوابوں پہ شوری کے او شول	۱۔	نودے سورة کے دشکر کا نوڈل (یعنی اتم) اعتراض جواب کیگی۔ پہایت ۸۶ کے
۲۔	خاتمہ پہ ترغیب الی القرآن او شہ ایت ۵۲ و کذا لک اوصینا الیک روحان امرنا....	۲۔	نودے سورة افتتاح کیگی پہ ترغیب الی القرآن باندے ادبیا ایت ۴۳-۴۴ کے خصوصی ذکر د قران پاک د فریضت کو لے شی۔
۳۔	اجمالاً د جنت بیان دو۔ پہایت ۲۲ کے	۳۔	نودے سورة کے تفسیراً د جنت بیان کو لے شی ایت ۶۸-۷۳ پورے
۴۔	ایت ۵۲ کے او دے چہ قران رزادہ۔ و لکن جعلہ نو زانہ دی بہ من نشاء من عبادنا	۴۔	نودے سورة کے ایت ۴۴ کے فرمائی چہ دے قران/اور بارہ کے تپوں کو دم و انہ لک کر لک و لک و سوف تسلون
۵۔	ایت ۳۲ کے او دے چہ کشتی م در لہ پیدا کڑی دی پہ سمندر کے پشان دغر (لکہ بحری جہاز)	۵۔	ایت ۱۲-۱۳ کے فرمائی جعل لکم من الفلک و لانعام ماتر کیون (نو شکر یہ ادا کڑہ کنہ دغے اللہ)
۶۔	ایت ۴۸ کے او دے ان الانسان لکفور	۶۔	ایت ۱۵ کے ترقی دہ فرمائی ان الانسان لکفور مبین
۷۔	ایت ۲۸ کے او دے چہ غفلت و نا اومید و نردستو باران کو دم	۷۔	ایت ۱۱ کے فرمائی چہ باران سرہ زک تازہ کو دے۔

امتیازات د سورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ بیان د دعا د سوار لئی ایت ۱۳-۱۴ سبحان الذی ستر لنا هذا و ما کننا له مقرنین و اننا لئی ربنا لمقلبون
- (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۸ باندے چہ ابراہیم کلمہ د توحید پہ چل پست کے مسلسل گرزو لے دے۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۱ باندے چہ دشکر کا نوبہ وکیل چہ د قران د کے یاد طائف پہ یو مالدار سڑی دے نہ راتلو۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہایت ۳۶-۳۷ باندے دین لعش عن ذکر الرحمن نفیض لہ شیطان فھو لوقرین و انھم یصدونھم عن اسبیل و یحسبون انھم مھتھ و ان
- (۵) سورة ممتاز دے پہایت ۴۳ چہ اللہ فرمائی چہ قران ستا او ستا د قوم امت د پارہ شرف دے۔

مقصد سورة: نفی دشکر فی الدعاء (د او و وارڈ و سورتو نو۔ مومن نہ۔ احتاف پورے۔ ہم دا یوہ دعوہ/مقصد دے۔) او پہ دے سورة کے داتے شے/

اعتراض رد کو لے شی ہفہ داچہ مشرک وائی چہ نیک دہ مونگ خودی تہ شہ خدایان نہ واپو۔ مگر داچہ دوی مونگ خلاصی د اللہ نہ او زمونگ د پارہ د اللہ نہ سوال کوی مونگ خودی تہ

خدایان نہ واپو۔ نہ مونگ تہ شے مشرکان وائے۔ مونگ دوی نہ سوال کو۔ دوی زمونگ د پارہ اللہ نہ سوال کوی او اللہ دوی سوال نہ رکوی۔ لہذا دوی مونگ خلاصی د اللہ نہ۔

نوایت ۸۶ کے جواب کوی۔ و لا یملک الذین یدعون من دونہ الشفاعة دا اتمہ شہبہ او دھنے جواب دے۔

دے نہ علاوہ شہبہ نورے شہبہ پہ دے سورة کے ہم بیان کیگی۔ چہ ہفہ دادی۔

شہبہ ۱: ایت ۱۵: چہ دا د اللہ نازو لے دی۔ زک نے رآمد کو۔ و جعلوا لمن عبادہ نجوئا

شہبہ ۲: ایت ۲۰: د مونگ چہ دوی تہ رآمد شے داپو۔ نو پہ دے اللہ خوشحال کیگی۔ و قالوا لو شاء الرحمن ما عبدھم

شہبہ ۳: ایت ۲۲: چہ دا زمونگ زور دین دے۔ چہ علماء د اسکے مونگ تہ بیان کڑے دی۔ قالوا انا وجدنا اباہم علی امہ و انما علی الخرم مستدون

شہبہ ۴: ایت ۳۰: دا رسول جادو گردے دزانہ لکیا دے او چہ خلق ورتہ ناست دی۔ نو پہ دوی تہ جادو چلیدے دے۔ و لما جاءہم الحق قالوا لھا سحر وانا بہ کفرون

شہبہ ۵: ایت ۳۱: چہ کہ د قران د خدائے کتاب دے نو پہ یلوے عالم و لے نہ راتلو۔ دا پیدائی جیم او غریب او امی باندے دے لے راتے۔ دے راتہ لوے سڑے شو۔

شہبہ ۶: ایت ۶۰: چہ اللہ فرشتہ و لے نہ رالیکہ بطور پیغمبر پہ زائے دے انسان۔

مگر اصل شہبہ چہ حوا میسوع (فدو اللہ مخلصین لہ الدین مومن ۱۴) سڑہ متعلق دہ ہفہ ایت ۸۶ کے چہ مونگ دوی تہ چہ دا رادر سے رآمد شے داپو۔ نو مونگ خودی تہ

خدایان نہ دی ویکلے۔ بلکہ دوی اللہ تہ مونگ سوال پیش کوی او مونگ خلاصی د اللہ نہ نو جواب: چہ اللہ دا اختیار ہے چہ تہ نہ دے در کڑے۔ و لا یملک الذین یدعون من دونہ الشفاعة

سورة الدخان کی

(ترتیباً ۴۴ بعد از زخرف - نزولاً ۶۴ بعد از زخرف)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الزخرف	شمار	سورة الدخان
۱۔	شروع سورة پیرغیب الی القرآن سرہ شوعے وہ۔	۱۔	نودا سورة ہم پیرغیب الی القرآن سرہ شروع کیگی۔
۲۔	دشکر کیونہ شہے جواب ایت ۸۶ کے اوٹو چہ سفارشیان ندی۔	۲۔	ایت ۶ کے فرمائی چہ ستا سوال صرف اللہ اداری/قبولی بل ٹوک نہ۔ یعنی ترقی پہ ماسبق وہ۔
۳۔	دنبی خبرہ ایت ۸۸ کے ذکر شوعہ ان طوع لا یطوع ولا یؤم منون	۳۔	ایت ۲۱ کے دموسی خبرہ: وان لم توءمنا لیبی فاعترزلون۔ کہ زما خبرہ نہ منے نولرے شے رانہ۔
۴۔	مومنانوہ بشارت اخروی۔ و۔ ایت ۷۰-۷۱ پورے: ادخلوا الجنة اتم وازوا حکم تحمرون	۴۔	ایت ۵۱-۵۲ ہم بیان د بشارت اخروی۔ چہ صرف چلے پیہیانے نہ بلکہ وزوہم بحور عین
۵۔	دفرعون دہلاکت ذکر اوٹو اجمالا مختصراً پیر ایت ۵۵ کے	۵۔	نودے سورة کے تفصیلاً ذکر کولے شے۔ دفرعون دہلاکت۔
۶۔	ایت ۴۴ کے اووے۔ انہ لذرک رک و لقمک....	۶۔	ایت ۳ کے فرمائی چہ انا انزلناہ فی لیلۃ المبارک
۷۔	ایت ۶۷ کے اووے چہ متقیانودتی پیر آخرت کے ہم دی۔	۷۔	ایت ۴۱ کے فرمائی چہ کافران یودوست بہ بل تہ پیر آخرت کے ہیٹ فائدہ نشی درکولے۔
۸۔	ایت ۳۰ کے کافرو قرآن تہ جادو دیکلے دے۔	۸۔	ایت ۱۴ کے رسول تہ مجنون والی۔

انتیازات دسورة: (۱) سورة متازدے پیر ایت ۴ باندے فیہا یفرق کل امر حکیم (پیر غے شہ کے فیصلے دکارونو جدا جدا کولے شے۔)

(۲) سورة متازدے پیر ایت ۱۰ باندے یوم تاتی السماء بدخان مبین آسمان پہ لوگے شے او یعیث الناس داخلین پیر کڑی۔

(۳) سورة متازدے پیر ایت ۱۴ باندے چہ وانبیاد دافردہ۔ در رسول متعلق: معلم مجنون ڈیر پوہ لیونے دی۔ (پیر دے خبرہ سوچ اکڑے پوہ او لیوے)

(۴) سورة متازدے پیر ایت ۲۴ وازرک البحر رھوا خشک/ولاڑ دریاب پیریدہ

(۵) سورة متازدے پیر ایت ۲۵-۲۷ پیر متونود دنیا فرعون لہ۔ چہ بانوہ، چنے، مقام کریم وغیرہ وو۔

(۶) سورة متازدے پیر ایت ۲۹ فماتک علیہم السماء آسمان آوز کے دفرعونیا نو پیر ہلاکت اونہ بزل۔

مقصد سورة: بیان د نہی شہے پیر دعوہ د حوامیمو سبچ چہ ہغہ دعوہ پیر سورة مومن کے درے وارے بیان شوعے وہ۔

(ایت ۱۴ کے فدو اللہ تخلصین لہ الدین ایت ۶۰ کے وقال ربکم الدعوی استجب لکم... او ایت ۶۵ کے ہوا لکی لا الہ الاہو فدعوہ تخلصین لہ الدین)

سورة تمجدہ کے پیر دعوہ باندے ثلور شہے اودھے جوابونہ بیان شول چہ ہغہ دا وو۔

(۱) ایت ۵: مونگ ستا پیر خبرو نہ پوہیکو جواب ایت ۶ کے: زہ ہم ستا سوپشان انسان ہم۔ ولے نہ پوہیکو زما پیر خبرو۔

(۲) مونگ ستا خبرہ/مسکدہ نہ منو چہ د شہے خوب کے باہام یروی جواب ایت ۲۵ کے چہ بابانہ بلکہ شیطان دے یروی

(۳) کہ قرآن د اللہ کتاب وے نوبلہ جہ کے پیرا غلے وے۔ جواب ایت ۴۴ کے عجی و عربی

(۴) کہ د قرآن رشتیا د اللہ کتاب وے نو پیر وارے پیرا غلے وے۔ جواب ایت ۴۵ کے چہ تورات تانوکوم اومنو حالانکہ ہغہ پیر یوارے را غلے وو۔

پیرا دے اعتراضات اودھے جوابونہ اوٹو پیر سورة شوری کے:

(۵) دا خبرہ دتوحید (فدو اللہ تخلصین لہ الدین) تہ دزانہ کوے۔ اودا خبرہ ہغے پیغبر انونہ کڑے۔ نو جوابونہ ایت ۳ + ۱۳ کے اوٹو۔

(۶) ٹول ملیان ستا خلاف دی ہغوی خودا خبرہ نہ کوئی بلکہ ہغوی دانی چہ وسیلہ شہ۔ بابا لگان رارسیدیشی۔ ولے آدیم د نبی پیر وسیلہ نہ و د خلاص شوعے۔ جواب ایت ۱۴+۲۱ کے

(۷) پیرانی ٹول کتابونہ ستاد دے سکے خلاف دی۔ نو جوابونہ ۵ اوٹو ایت ۱۰، ۱۵، ۱۷، ۴۷، او ۵۲ کے

(مل طرف تہ ہم اوگورہ)

بیا بلہ شہید پہ سورۃ الخرف کے وہ۔ ہند دا چہ:

(۸) ٹیک دہ مونگ خودرتہ خدا یا ان نہ والیو۔ تہے مونگ تہ مشرکان وائے۔ مونگ دوی تہ سوال کو۔ اودوی زموگ د پارہ اللہ تہ سوال کوئی۔ نو دا زموگ ویلے دی۔ ددوی یہ شفاعت سرہ اللہ

زموگ کار کوئی۔ نو جواب ایت ۸۶ کے ولایمک الذین یدعون من دونہ الشفاعۃ

نواوس دے سورۃ الدخان کے ہمہ شہید:

(۹) اصل کے دا دھنے اتے شہید دویم شق دے۔ ہلتے جے جواب اوکڑو۔ چہ ندوی سرہ د شفاعت اختیار شتہ اونہ اور یدیشی۔ نو دا مشرک وائی کیدیشی چہ وادوری۔

نوایت ۶ کے جواب کوئی انہ السبع العظیم صرف یو اللہ ستاسو سوال اوزی بغیر غوگو نو۔ (پہ سمج باندے الف + لام پارہ د تخصیص دی۔ چہ د صفت صرف دا اللہ

دے) او یقیناً چہ صرف دا یو اللہ بغیر غوگو نو اور ی چہ دا اتفاق مسئلہ۔ او قبولتیا ہم کوئی۔ بل ہیٹ ٹوک نہ اور ی بغیر غوگو نو۔ ز کہ چہ بابا غوگو نہ ختم دی۔ او کہ فرض کہ

شتہ ہم نو قوت سماعت پکے نشہ۔ د قوت سماعت د پارہ روح اول شرط دے ددہ یہ جسم کے۔ اونہ قبولتیا کو لے شی۔ اعراف ۱۹۵: الہم ارسل یمشون بھا۔ الہم

اذان یمشون بھا۔ نو چہ دد غے اللہ پہ اور یدو کے ہیٹ شک نشہ نو بیا دھنے ذات نہ ولے نہ غواڑے۔

سورة الجاثية کی

(ترتیباً ۴۵ بعد از دخان ÷ نزولاً ۶۵ بعد از دخان)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة الدخان	شمار	سورة الجاثية
۱۔	شروع سورة پہ ترغیب الی القرآن سرہ۔	۱۔	نودا سورة ہم شروع پہ ترغیب الی القرآن سرہ دے۔ نوپ دے وجہ سے متصل راڈو۔
۲۔	نہمہ شبہ وہ دحا میسج پہ دے سورة کے: چہ مونگ خودرتہ خدا یان نہ دایو۔ مگردوسرہ دہ چہ زمونگ سوال اوری۔ او انارتہ وژاندے کوئی۔ نو جواب ادشوایت ۶ کے اندہ سبج العلم	۲۔	لسمہ شبہہ پہ دے سورة کے ایت ۱۸ کے۔ چہ زمونگ دین پخوانے دے old is gold نو دے سورة کے ددغے شبہہ دفع کو لے شی۔ نوپ دے وجہ سے متصل راڈو۔
۳۔	فرعون دمویٰ مرقا اژا وکرو نو غرق م کڑو ایت ۲۴	۳۔	ایت ۹ کے فرمائی چہ ٹوک زما یتونو پورے ٹوٹے کوئی ہفہ عرق کو دم۔
۴۔	مومنو دپارہ جنت ایت ۵۱ کے ذکر دے۔	۴۔	ایت ۳۰ کے ترقی پہ ماسبق دہ ذالک هو الفوز المبین
۵۔	ایت ۳۲ کے افرمائی چہ بنی اسرائیل م اوچت کڑے دو پہ چلہ زمانہ کے ولقد انزلہم علی علم علی العلمین	۵۔	ایت ۱۶ کے ترقی دہ پہ ماسبق وفصلنا ہم علی العلمین
۶۔	ایت ۳ کے فرمائی چہ قرآن م ذخیرہ او برکت شہ کے نازل کڑے دے۔	۶۔	ایت ۲۰ کے فرمائی چہ ہذا البصائر الناس وھدی ورحمۃ لقوم یوقنون
۷۔	ایت ۳۵ کے دقیا مت نہ دکافرو انکار ذکر دے۔	۷۔	ایت ۳۴ کے ددغے مکرینود قیامت والودپارہ سزا ذکر دے۔ وما واکم النار

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ دے بیان چہ ہر امتی پہ چلے اعمال نامے تر اغوشے شی ایت ۲۸ کل لیتہ تدعی الی کتابھا
- (۲) سورة ممتاز دے دکافرو پدے دائینا چہ مونگ ٹوک نشی ہلاک کو لے لگر زمانہ ایت ۲۴ وما یصلکنا الا الدھر
- (۳) سورة ممتاز دے پہ دے خبرہ چہ فرمائی چہ کلہ پوھشی پہ حقہ مسئلہ یا قرآن نو ہلد دے مرقا اژا وادی۔ ایت ۹ واذا علم من الینا ہیما انخذھا طورا
- (۴) سورة ممتاز دے پہ دے خبرہ چہ قرآن پہ ذرا بل دا سے کوم کتاب دے چہ دی پرے ایمان را وڑی یعنی نہ بل ایمان والا کتاب ہاں جہنم دے دہ لکڑے۔ ایت ۶۔ ۷
- (۵) سورة ممتاز دے پہ برترے دینی اسرائیلو دچلے زمانے پہ خلقوباندے پہ وچہ ۵ دجہا تو (۱) کتاب (۲) حکم (۳) نبوت (۴) رزق (۵) نور فضیلتونہ پہ خلقوباندے ایت ۱۶

مقصد سورة: بیان دے شبہہ دمنکرانو او جواب ددغے شبہہ ہفہ داچہ:

ستاسودین نو دے دے اوز مونگ دین پخوانے دے۔ لہذا مونگ زور دین پسے زو۔ چہ ہفہ تابعداری زمونگ دشترانودہ۔ چہ پہ دغہ دین کے غوثان او ابدالان دی۔ اودغہ متفق علیہ دین دے۔ لہذا مونگ ستاسودانو دے دین نہ منو۔

جواب: ایت ۱۸: ثم جعلک علی شریعۃ من الامر ولا تتبع اھواء الذین لا یعلمون۔ دین ہفہ دے۔ چہ واللہ طرفہ دے۔ اودین ہفہ نہ دے چہ پہ خواہشا تو مبنی دی۔ یعنی دامنکرین دین نہ بلکہ دچلو خواہشا تو تابع دی۔ دین بہ منقول وی دینبرانو نہ علی شریعۃ من الامر واضح دین دچو انو پیغمبرانو چہ ہفہ فدعوا اللہ مخلصین لہ الدین دے یعنی نوروالفاظو کے ہفہ لا الہ الا اللہ دے چہ دھر پیغمبر دین دے۔

چھو دے دحا میسج ترتیب وار تفصیل او گورہ دسورة احتفاف (چہ آخری دحا میسج سبوعون دے) دخلا سے بل طرف تہ کچ

سورة الاحقاف کی

(ترتیباً ۲۶ بعد از جاثیہ - نزولاً ۶۶ بعد از جاثیہ)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة الجاثیہ	شمار	سورة الاحقاف
۱-	ترغیب الی القرآن سرہ سورة شروع شوے۔	۱-	نودا سورة ہم پہ ترغیب الی القرآن سرہ شروع شو۔
۲-	شروع دسورة ہم پہ من اللہ العزیز الحکیم او خاتمہ ہم پہ دغے سرہ او شوہ۔	۲-	نودے سورة شروع کے ہم من اللہ العزیز الحکیم ے راوڑو۔
۳-	ایت ۲۲ خلق السموات والارض بالحق	۳-	ایت ۳ کے ترقی پہ ماسبق دہ۔ ما خلقنا السموات والارض الا بالحق
۴-	ایت ۲۳ کے دہ۔ و ختم علی سمعہ و قلبہ.... ز کہ چر دوی دے نہ چل مقصد وانہ غشتو	۴-	ایت ۲۶ فرمائی وجعلنا لهم سمعاً والبصائر وافنہ فمنا غشی سمعهم والبصائر ولا الفہم من شیئی
۵-	ایت ۲۸ کے دیکھو۔ انا بادی واجرمان پہ قیامت کے (پہ شور بوڑی ہدی۔)	۵-	ایت ۲۶ کے وائی چہ صرف پہ شور بوڑی نہ بلکہ کاثرہ او ژانده بہ ہم دی۔
۶-	دے سورة الجاثیہ کے لسمہ شبہ وہ دحوا میسج اودھنے جواب	۶-	نودے سورة الاحقاف کے یو لسمہ شبہ پہ دعوہ دحوا میسج اودھنے جواب دے۔

انتیازات دسورة

(۱) سورة ممتاز دے پہ واقعہ جنا تو چہ داوید و قرآن ایت ۲۹ وغیرہ

(۲) سورة ممتاز دے پہ ادا بود قرآن و طرفہ جنا تو نہ ایت ۲۹ قالوا انصوا لکہ شنگہ چہ قرآن فرمائی چہ و اذا قرأ القرآن فاستمعوا وانصوا لعلکم ترحمون۔

(۳) سورة ممتاز دے پہ تبلیغ جنا تو ایت ۲۹ ولوالی تو ہم منذرین • او ایت ۳۱ ایسیوا داعی اللہ و امنوا بہ...

(۴) سورة ممتاز دے پہ تصدیق قرآن و جنا تو طرفہ نہ ایت ۳۰ انزل من بعد موسیٰ مصداقاً لما بین یدیه یحدی الی الحق والی طریق المستقیم

(۵) سورة ممتاز دے پہ ثلاثون شہر باندے چہ موردے پچی نہ ۳۰ میا پشے پی در کڑی

(۶) سورة ممتاز دے پہ نصیحت دسور پلار زوی نہ ایت ۱۷ وحملاً یستغثن باللہ ویکل امن ان وعد اللہ حق

(۷) سورة ممتاز دے پہ بیان دودہ قسمہ اولاد نیک عملہ اولاد او بد عملہ اولاد ایت ۱۷

مقصد دسورة: بیان دیوولسمے/آخری شہے پہ مرکزی دعوہ دحوا میسج (فدعوا اللہ مخلصین لہ لدین) باندے۔ اودھنے جواب پہ ایت ۲۸ کے

داسورة آخری دحوا میسج سبھ دے شبہ دادہ چہ مونگ خور تہ خدایان نہ دایو۔ بلکہ ددوی پہ سنگ/جولائے کے نجات دے۔ او خبر و برکت دے۔ نو جواب کوی
پہ ایت ۲۸ کے چہ کہ ددوی پہ سنگ کے نجات دے۔ نو قلولانہر ہم الذین اتخذوا من اللہ قرباناً لہم دغے عادیانولرہ و لے ددوی بابا گانوفج نہ کڑے شو۔ داللہ
عذاب نہ۔

خلاصہ شبہات و دعوائے مسیح

دعوائے مسیح دعوہ ذکر وہ پہ سورۃ مومن کے درے وارے:

(ایت ۱۴ کے فدعواللہ مخلصین لہ الدین ایت ۶۰ کے وقال ربکم الدعویٰ استجب لکم... او ایت ۶۵ کے ہوا لکی لا الہ الا هو فدعوہ مخلصین لہ الدین)

چہر کلہ دعوہ ذکر شوہ نو منکرینو پے در پے اعتراضات/شبہات شروع کرل چہ ہفہ دادی:

سورۃ حم سجدہ کے پدغے دعوہ باندہ شلور شبہ او دھنے جوابونہ بیان شول چہ ہفہ دا دو۔

(۱) ایت ۵: مونگ ستا پخرو نہ پوھیگو جواب ایت ۶ کے: زہ ہم ستا سوپشان انسان یم۔ ولے نہ پوھیگی زما پخرو۔

(۲) مونگ ستا خبرہ/مسئلہ زک نہ نو چہ دشپے خوب کے بابام پروی جواب ایت ۲۵ کے چہ بابانہ بلکہ شیطان دے پروی

(۳) کہ قرآن دالہ کتاب وے نوبلہ جہ کے برا غلے وے۔ جواب ایت ۴۴ کے اعمی و عربی

(۴) کہ اقرآن رشتیاد اللہ کتاب وے نو پو وارے برا غلے وے۔ جواب ایت ۴۵ کے چہ تورات تا سو کو م اومنو حالانکہ ہفہ پو وارے را غلے وے۔

بیاد رے اعتراضات او دھنے جوابونہ او شو پہ سورۃ شوری کے:

(۵) دا خبرہ و تو حید (فدعواللہ مخلصین لہ الدین) نہ دزانہ کوے۔ او دا خبرہ ٹکے پیغمبر انونہ دہ کڑے۔ نو جوابونہ ایت ۳ + ۱۳ کے او شو۔

(۶) ٹول ملیان ستا خلاف دی ہغوی خودا خبرہ نہ کوئی بلکہ ہغوی وائی چہ ویلے شتہ۔ بابا گان رار سیدیشی۔ ولے آدم دنی پو ویلہ نہ و خلاص شوے۔

جواب ایت ۱۴ + ۲۱ کے

(۷) ہغوانی ٹول کتابونہ ستا دغے مسئلہ خلاف دی۔ نو جوابونہ ۵ او شو ایت ۱۰، ۱۵، ۱۷، ۴۷، ۵۲ کے

بیا بلہ شبہ پہ سورۃ النحر ف کے وہ۔ ہفہ دا چہ:

(۸) ٹیک دہ مونگ خود رتہ خدا یان نہ وایو۔ تہ سے مونگ تہ شرکان وائے۔ مونگ دوی تہ سوال کوو۔ او دوی ز سوگ دپارہ اللہ تہ سوال کوئی۔ نو دا ز سوگ ویلے دی۔

دوی پے شفاعت سرہ اللہ ز سوگ کار کوئی۔ نو جواب ایت ۸۶ کے ولایم لک الذین یدعون من دونہ الشفاعۃ

بیا بلہ شبہ ذکر دہ پہ سورۃ الدخان کے

(۹) کیدیشی چہ ز سوگ سوال و اوری۔ نو جواب ایت ۶ کے و چہ انہ السبع العظیم

بیا بلہ شبہ ذکر دہ پہ سورۃ الجاثیہ کے:

(۱۰) چہ مونگ زوڑ دین پسے زو۔ او ستا دین نوے دے دانہ منو۔ نو جواب و پ ایت ۱۸ کے چہ دین ہفہ دے چہ پیغمبر انونہ منقول وی۔ او دین دخواہشا تو شے نہ

دے۔

بیا بلہ آخری شبہ ذکر دہ پہ سورۃ الاحقاف کے:

(۱۱) چہ مونگ خود رتہ خدا یان نہ وایو۔ بلکہ دوی پہ سنگ کے یا لمن کے نجات دے او خبر و برکت دے نو جواب ایت ۲۸ کے چہ قوم عاد و ہو لے دوی بابا گانوف

نہ کڑے شو۔ چہ تا سو دوی پہ سنگ کے نجات گنزوے۔

سورة محمد مدنی

(ترتیباً ۲۷ بعد از احقاف - نزولاً ۹۵ بعد از حدید)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة الاحقاف	سورة محمد
۱۔	مسئلہ ثابتہ کڑلہ پہ دلائلو عقلیہ نقلیہ او وجہ سرہ	نودے سورة کے ترغیب الی القتال چہ کہ اوس ہم نہ منی نوقال ورسرہ او کڑہ فاضرب الرقاب ایت ۴
۲۔	ایت ۵ کے اووے چہ مشرک غٹ گمراہ دے۔	نودلے ایت ۱ کے فرمائی چہ اعمال او عقیدہ دواڑہ نے بر باد دی۔
۳۔	بیان دجنت مختصراً او شو	نودلے ایت ۵ کے تفصیل ددغے جنت کوی۔
۴۔	بیان دشہبات تو دشہرکانو او جو ابونہ او شول۔	نودلے بیان دحالا تو دمنافقانو کوی چہ دشہبات نہ صرف مشرکان پیدا کوی بلکہ منافقان ہم پیدا کوی۔
۵۔	ترغیب الی القرآن و مبلغ ایت ۳۵ (داقران رسول دی خلقتو)	نودلے حالات و انکار یا نودقران ذکر کوی۔
۶۔	قوم عاد دینبیر حضرت ہود خلاف او کڑل نوتاہ م کڑل	نودلے ایت ۳ کے فرمائی چہ ہر شوک چہ دینبیر خلاف کوی عمل نے تباہ کیگی۔

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پایت ۴ باندے چہ پدیکے دندے د روایت بیان نے کڑے دے۔
- (۲) سورة ممتاز دے پایت ۱۲ چہ دینا پرست یکے د غوی سرہ مشابہ کڑے شوے دے۔
- (۳) سورة ممتاز دے پایت ۱۵ چہ دغہ غلو قسم دے لشہر وند ذکر کولے شے دجنت چہ دغہ پی، او بہ، شات او جنتی شراب دی۔
- (۴) سورة ممتاز دے پایت ۲۴ افلا یجد یرون القرآن ام علی قلوب انقلبا۔۔۔
- (۵) سورة ممتاز دے پایت ۱۹ فاعلم انہ لا الہ الا اللہ چہ ایمان پیکلہ زان پوھ کڑہ زان نہ طوطی مہ جوڑوہ۔
- (۶) سورة ممتاز دے پایت ۳۲ باندے چہ درے قسمہ خلق بر باد دی (الف) کافر (ب) چہ خلق بندوی دلارے (ت) دین واللہ نہ (ت) چہ کوم دینبیر خلاف کوی۔
- (۷) سورة ممتاز دے پایت ۳۲ چہ کہ اللہ تاسو نہ تاسو نول مال غوست دے نوجمل بہ مذکرت دے۔
- (۸) سورة ممتاز دے پایت ۲۷ چہ کافر و سرہ ترھغہ دختہ پورے جہاد کوہ چہ ترٹو ہتھار او غور زوی / شرک پریدی۔

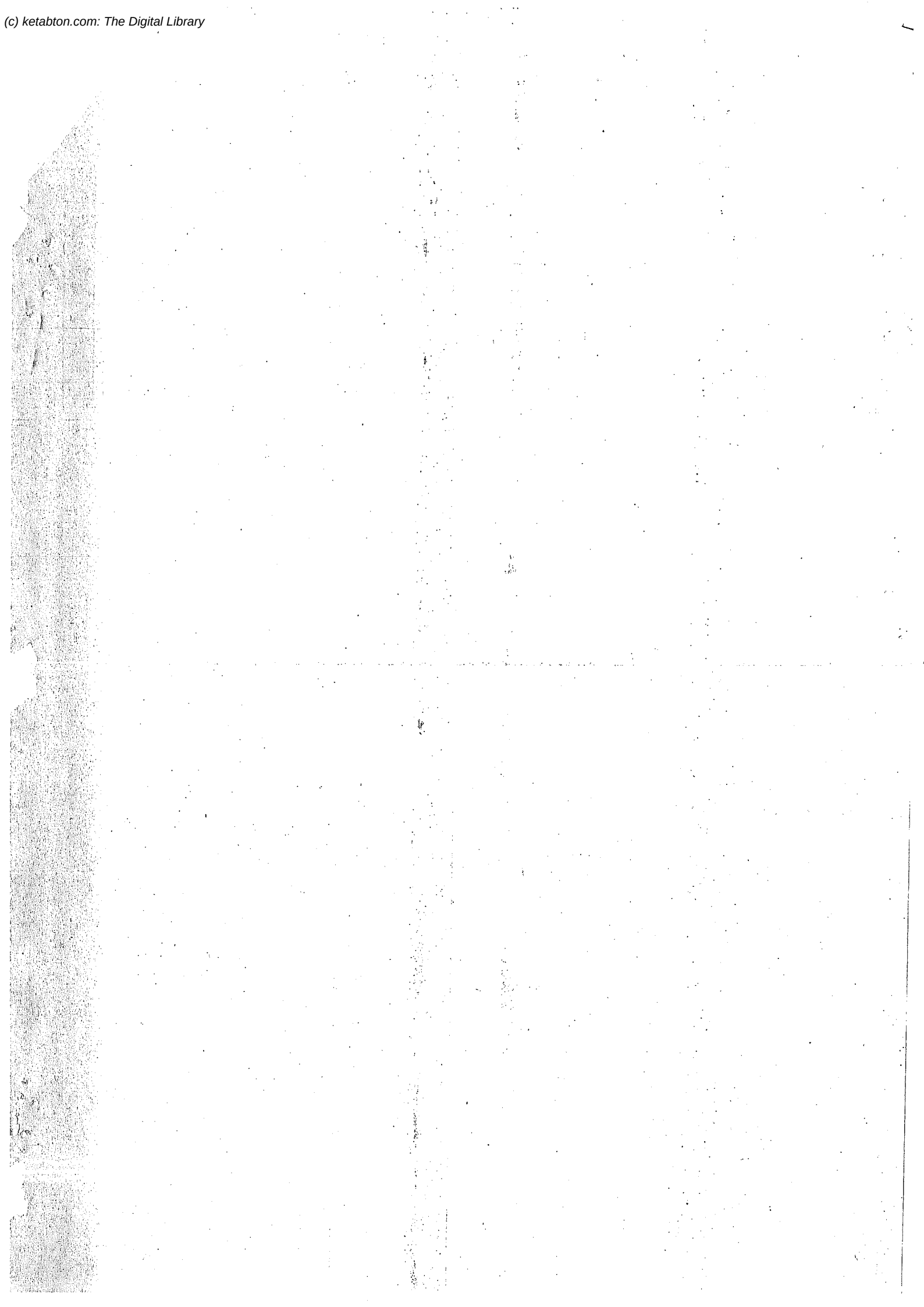
مقصد دسورة: ترغیب الی الجہاد والانفاق (چہ بدنی او مالی قربانی دواڑہ و کڑہ اللہ دپارہ) او ورسرہ ورسرہ احوال دمنافقانو ہم ذکر کوی۔

تقسیم دسورة: سورة دودہ حصے دے: (۱) ایت ۱ - ۱۹: پدیکے ترغیب الی الجہاد او آخر کے پرے مسئلہ تفریع کوی فاعلم انہ لا الہ الا اللہ ایت ۱۹ چہ جہاد بہ دے مقصد لرہ کوے۔

(۲) ایت ۲۰ - ۳۸: پدیکے ترغیب الی الانفاق او احوال دمنافقانو چہ ہمیشہ بہ دوی ٹال مٹول کوی بہ جہاد کے ہم

اودوی بہ چرے ہم ددین کار خلوص سرہ نہ کوی۔

داقران طریقہ دہ۔ چہ مسئلہ دتوحید او رسالت بیان کڑی۔ نوورپے مسئلہ دجہاد او انفاق راوڑی۔ زکہ چہ دغہ مسئلہ دتوحید قران او سنتو جہاد او انفاق نہ بغیر نشی خوریدہے۔ یعنی صرف دغلے کار نہ بلکہ جان او مال بہ ہم لگوے۔

سورة الفتح مدنی (ترتیباً ۲۸ بعد از محمد - نزولاً ۱۱۱ بعد از جمعہ)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة محمد	سورة الفتح
۱۔	پہلے سورة کے بیان درغیب الی الجہاد الی القتال دو۔	نودے سورة الفتح کے بشارت درکوی دفتے۔ چہ جہاد و اکڑو نو خوشخبری دفتے داخلہ۔
۲۔	پہلے سورة کے یعنی آخری آیت کے اوے۔ چہ کہ تا سو جہاد او اتفاق او نہ کڑو۔ نو اللہ بہ بل قوم را دی چہ ہفوی بد اللہ پیدین جانثاران وی۔	نودے سورة کے پرے مثال بیانونی وصحابا و پیایت ۲۹ کے چہ ہفوی بہادران دو۔ او پیدین زانو نہ قربان کڑے دو۔ محمد رسول اللہ والذین معہ اشداء علی الکفار رحماء بینہم
۳۔	زجرو دے سورة کے منافقا نو لہ چہ جہاد او اتفاق نہ کوی۔	نودلہ آیت ۱۷ کے جہاد نہ کو کو نہ شے خلق مستحق کڑل چہ ہفہ معذورہ خلق دی۔ یعنی دوی دے زجر نہ بچ دی۔
۴۔	آیت ۱۷ کے اوے چہ ٹوک دھد آیت طلب گاروی نو ہفہ نہ تو فیض دھد آیت درکو و والذین استمدوا زادہم ہڈی و انہم تقوہم	نودے سورة کے مثال دھنے خلق چہ طلب دے دھد آیت او کڑو نو دھد آیت درغیب شو۔ چہ ہفہ صحابہ دو۔ آیت ۲۶ کے اوڈر مائیل چہ والذین ہم کلمۃ التقوی صحابا و سرہ کلمہ دقتوا اولولہ۔
۵۔	آیت ۱۵ کے بیان دجنت نہرو نو او شو۔ چہ ٹلو قسم نہرو نہ ہو۔	آیت ۵ کے فرمائی پیدو غے جنت کے بہ مومنان سڑی او خزے اوی۔
۶۔	آیت ۱، ۲۸، ۳۲ کے اوے چہ منافقا نو او شرکیہ عمل بر باد دے۔	نودے سورة آیت ۶ کے فرمائی چہ پیدوی واللہ لعنت دے اودوی دوزخیان دی۔
۷۔	آیت ۲۵ کے اوے چہ منافقا نو بہ تا سو نہ تنقی پید شاگانو۔	آیت ۱۰ کے فرمائی چہ صحابا او مومنا بہ دسرہ بیعت کوی۔ دین پیدار نو کے

انتیازات و سورة: (۱) سورة ممتاز دے پایت ۱۸ چہ بیان کوی دھنے اونے چہ کو لاندے بیعت (بیعت رضوان) شوے دو۔ (۲) سورة ممتاز دے پہ بیان صلح حدیبیہ باندے

(۳) سورة ممتاز دے پیدو فتحو لکہ فتح مکہ فتح خیبر فتح فارس وغیرہ

(۴) سورة ممتاز دے پہ خواب پیغمبر آیت ۲۷

(۵) سورة ممتاز دے پہ صفا تو صحابا و چہ بیان دصفا تو یے شوے دے پہ انجیل او تورات کے آیت ۲۹

(۶) سورة ممتاز دے پہ مدار جو فصل لویو لو آیت ۲۹

مقصود سورة : البشارة للمؤمنین

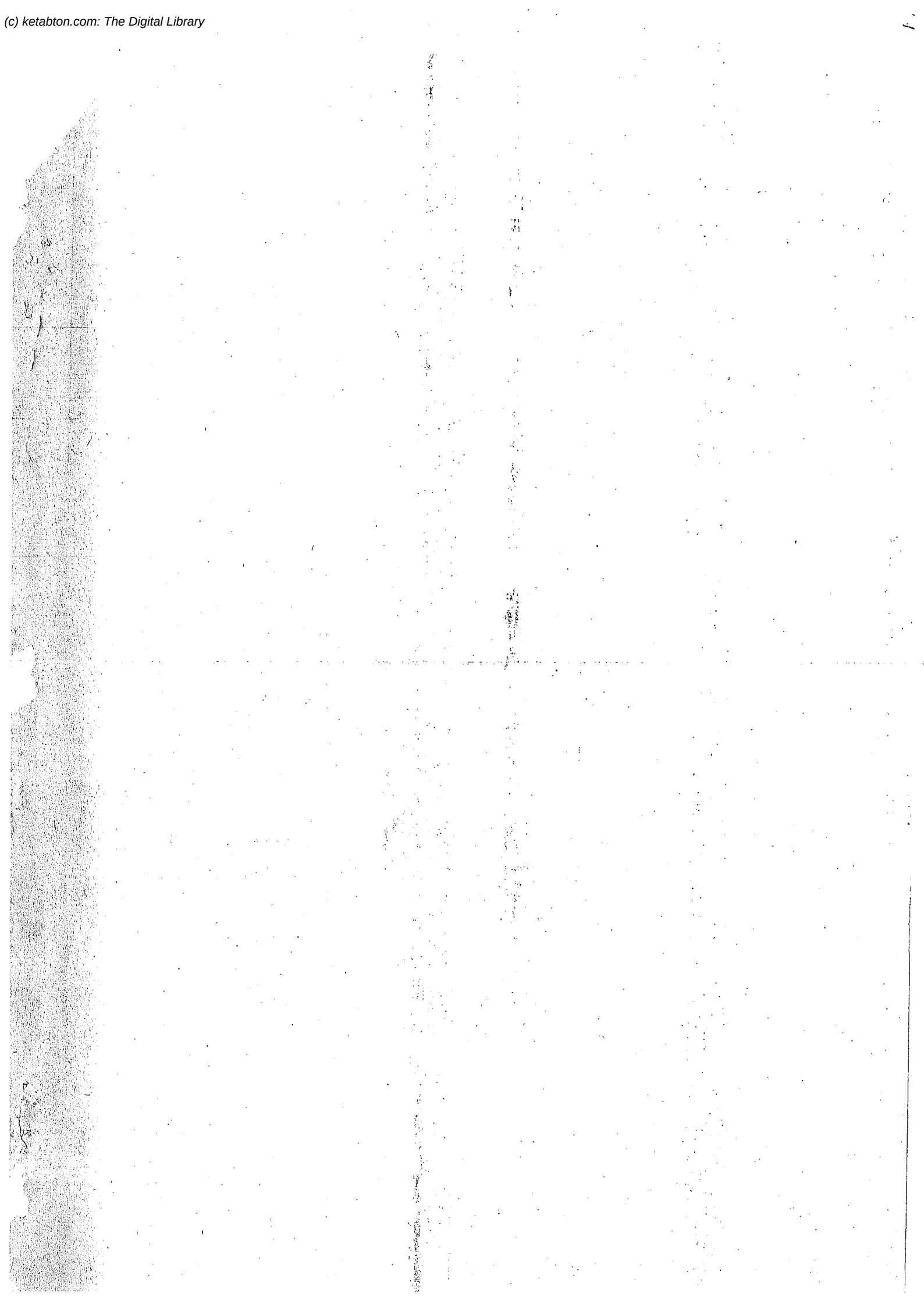
تفسیر دایت (۱) افتتاح لک فتحا مینا مونگ فتح در کڑہ تاند فتح نکارہ۔ کو مفتح ترے مراد دہ۔ کہ فتح دے ترے مراد دانستہ شے نو ہفہ بہ ۸ ہجری کے شوے وہ اصل حدیبیہ ۶ ہجری کے شوے وہ۔ چہ ہفے پے فوری داسورة نازل شوے دے۔ نو بعضے خلق ترے فتح مکہ مراد اٹلی او بعضے ترے صلح حدیبیہ۔ چہ کہ فتح مکہ ترے مراد شے نو مطلب دا صلح حدیبیہ سبب او گرزیدو فتح کے۔

پہلے کمال دھرت رسول خوب اولیدو چہ مونگ کے ٹوک دبیت اللہ شریف طواف کوی ٹوک سر نہ خرائی او ٹوک دے واڑہ کوی۔ چونکہ پیغمبر خوب وحی وی چہ صبا تے صحابا و تے بیان ددے خوب او کڑو۔ نو صحابہ پوھ شول چہ دا خو مونگ تے اللہ طرف نہ اشارہ دہ عمرے کولو۔ مگر نہ نبی او نہ صحابا پورا پوھ شول پہ تعبیر ددے خوب چہ کال پس بہ دا خوب پہ تعبیر سرہ پورا لگی۔ نو پند و لکیدہ چہ نبی عالم الغیب نہ تو تعبیرے بل کال تہ برابر لگی مگر نبی دے کال تہ عمرے تیارے او کڑو۔ او سرہ سولہ سترہ سو صحابا ہم عمرے تیارے کوی۔ چہ لکدہ حدیبیہ مقام تہ اوسیدل نو کافر ورتہ ٹکے شو چہ تا سو کے تہ نشے راتے۔ نو نبی حضرت عثمان بطور سفیر اولیگو چہ سرداران دے راضی کڑی پے عمرہ کولو چہ مونگ جنگ لہ نہ بلکہ عمرے لہ راغلے یو۔ سرداران دے ورتہ او دے چہ کہ تہ عمرہ کول خواڑے نو او کڑہ مگر نور ٹوک بہ نہ کوی۔ عثمان او دے چہ رسول پے عمرہ نہ کوی نوزہ شنگہ او کڑم ٹکے رسول تہ۔ دا آداب او محبت دو صحابا و رسول سرہ۔ پدغہ حدیبیہ کے چہ رسول وضو کوی نو صحابا و رسول دچا راند ام او بہ پہنیل خچا پوی۔ حالانکہ مدینہ کے دے داخل نہ دو کڑے۔ داوے۔ زکہ چہ دلہ کفارو لیدل ددوی داحالت چہ صحابا و رسول سرہ دو مرہ دہ چہ دھفہ وضو او بہ ہم لاندے زکے تہ پیدی نو دودہ وینہ تویدو تہ بہ شنگہ پیدی۔ نو داخل دپارہ درعب اچو لوو پے کافر و باندے۔ لکہ شنگہ چہ دبیت اللہ شریف طواف دوران کے وحی او شوہ چہ کہ دا صحابا ہر تھو را دیاران و لے ندی۔ مگر طواف دوران کے دے چہ بہ بہادری نکارہ کڑی۔ دائرہ یٹنگ صحابا و دو دے کفارو چہ داحال صحابا و اولیدو کے تہ زہرور کڑو چہ خیال کوے چہ دوی سرہ جنگ او نہ کڑے۔

بحر حال عثمان ٹھلے لگ لیٹ شودلہ شیطان او از او کڑو چہ عثمان ٹھلے شہید کڑے شو۔ پدے خبر سرہ رسول دیر خہ شواو غصہ شو۔ او اونے لاندے دیو یو صحابی نہ دایعت اٹلی چہ ترمرکہ مرکہ پورے بہ دوی دشمن بد لہ اٹلی۔ او گورہ رسول عالم الغیب نہ دو۔ ورنہ عثمان خوشہید نہ دو۔ او پدے کیے مونگ دپارہ دا ہم سبق شو۔ چہ زہیل ملگری پے سر صحابا و ثومرہ غیرت کوو۔

نودے واقعے او بیعت تہ دیکھ لگی بیعت رضوان چہ ۶ ہجری کے شوے دو۔ اگر چہ دے معاہدہ کے دکارو طرف نہ شداے شرعیط ہم دو چہ ظاہراً دمسلمانا نو دکرورے نشانی وہ۔ او دے پرے بار بار خہ شوے ہم ددے مگر رسول بار بار منع کڑے دے اوتلی دے ورتہ دہ۔ آخر دا چہ کافر ددے معاہدے چہ خلاف ورزی پے ۸ ہجری کے او کڑہ۔

دعا معاہدہ صلح حدیبیہ او دے خلاف ورزی سبب او گرزیدو دفتے کے چہ ۸ ہجری کے شوے دہ تقریباً دس ہزار صحابا یکے مجاہدین دو۔

سورة الحجرات مدنی

(ترتیباً ۳۹ بعد از الفتح - نزولاً ۶۰ بعد از مجادلہ)

رابطہ سابقہ سرہ:

شمار	سورة الفتح	سورة الحجرات
۱۔	چہر کلدنہ بیان دفتے اوٹو۔	نواوس دئے سورة کے بیان دامور منظر دے۔ (اشارہ دے کپے دے خبرے تہ چہر کلدنہ نصیب کیگی چہر دئے امور و خیال اوساتے)
۲۔	ایت ۲۶ افرمائیل چہر صاباؤ سرہ داکمہ دتقوا لکید لے دہ یعنی دوی ٹول پدے عمل کوی۔	ایت ۱۳ فرمائی ان اکرمک عند اللہ تعظم (چہر دوحید کلدنہ عمل نصیب شی نوعز تندہ شے)
۳۔	خاتمہ پہ امنوا اوٹو ایت آخری: وعد اللہ الذین امنوا عملوا الصلوات۔۔۔۔	شروع دے سورة پہ امنوا کیگی۔ یا ایہا الذین امنوا۔۔۔۔
۴۔	دے سورة کے کافر و سرہ د جنگ بیان دو۔	نودلنہ باغیانو سرہ د جنگ بیان دے۔
۵۔	آخر کے افرمائیل محمد الرسول اللہ	نودلنہ فرمائی چہر ٹوک در رسول بے ادبی کوی۔ نودھن عمل بر باد دے۔

مقصد سورة: بیان د آداب سیح لاصلاح المعاشرہ (د معاشرے د اصلاح د پارہ اووہ آداب چہر سرہ ستاجاعت مضبوطیگی)

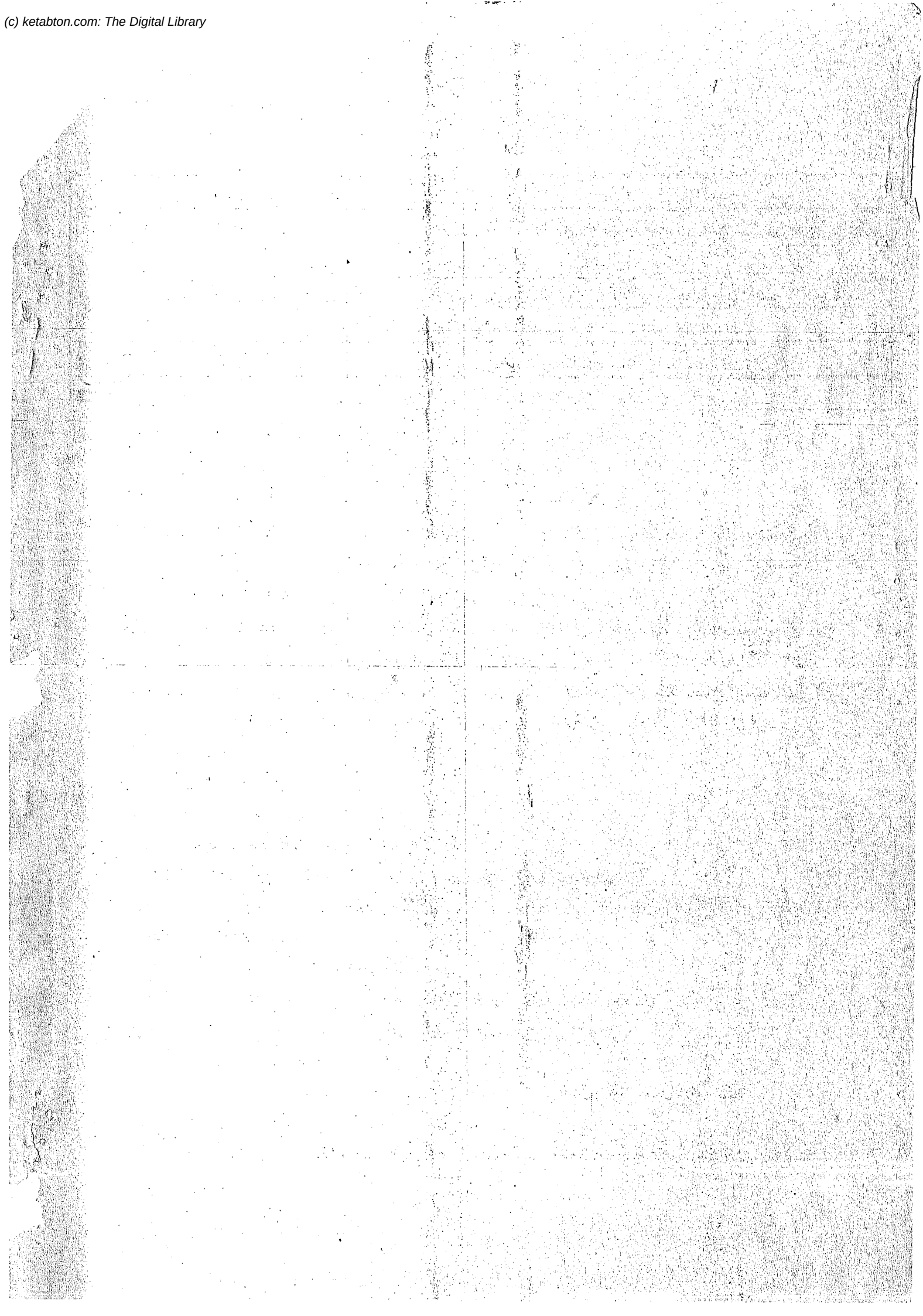
دائل آداب پہ یا ایہا الذین امنوا سرہ شروع کیگی۔

- ادب (۱) ایت ۱: اللہ او پیغمبر نہ منہ کھلے کیگی۔ مطلب داچہ اللہ حکم او در رسول طریقہ موجود دہ۔ نول پیر، خواہش او رسم رواج دکی او طریقہ دشرا نو پریدہ ورنہ معاشرہ تباہ کیگی۔
- ادب (۲) ایت ۲: خیل اواز د پیغمبر پہ اواز نہ اوچتوے یعنی رسم رواج در رسول طریقے نہ نہ اوچتوہ۔ ترجیح در کڑہ طریقے در رسول تہ۔
- ادب (۳) ایت ۶: در کن بارہ کے مکمل تحقیق او کڑہ دانہ چہر ٹوک در تہ دروغ او دوائی او دیور کن پارہ کے بلا تحقیق فیصلہ او کڑے نو جماعت پدے گڈ وڈشی۔
- ادب (۴) ایت ۹: کہ جماعت ارکان چلو کے پہ خبر و دران شی نول صلیعے او کڑہ۔ او کہ پوتجا دوہ کپے نہ کوی نوہنے بل سرہ امداد او کڑہ چہر بوج راشی بہ ہنہ سڑی چہر نہ کوی۔
- ادب (۵) ایت ۱۱: ایور کن دے دین دکن تحقیر اذ نہ کڑی۔ در نہ ملگری بہ تہ نس شی۔
- ادب (۶) ایت ۱۲: ایگمان باندے پہ عمل نہ کوی۔ گمان کول دانسان چل اختیار کے نہ دی۔ مگر گمان باندے عمل کول خواہتیار کے دی۔ ورنہ جماعت ملگری بہ دے تہ نس شی۔
- ادب (۷) ایت ۱۳: عزت و تکریم او کڑے دھنے چاچہ ہنہ تہی وی۔ اگر چہ عمرے ڈیر کم ولے نہ دی۔

بیاردستونو روایتونو کے فرمائی چہر منافق بہ چہر ہم دے ادا بولناظ نہ کوی۔ داحاصل سورة دو باقی ترجمہ اے اسانہ۔

انتیازات سورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پدے اوو ادا و د معاشرے چہر دے بل سورة کے شتہ۔
- (۲) سورة ممتاز دے پایت ۴ باندے چہر ٹوک رسول تہ درے نہ یاد کور د شطرف نہ اواز نہ کوی نو دوی زناور یعنی بے عقلہ دی۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۷ باندے چہر اللہ خوش کڑے دے تاسولہ ایمان او نہ دے دے خوش تاسولہ کفر جب الیکم الایمان و کرہ الیکم الکفر و فسوق و العصیان
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۰ انما المؤمنون اخوة
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۳ چہر اللہ فرمائی چہر د جملکم شعوبا و قبائل لتعارفوا
- (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۴ قالت الاعراب امانا قل لہم تو منوا و لکن قولوا لاسلمنا و لم یدخل الایمان فی قلوبکم
- (۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۷ باندے یمون علیک ان اسلموا قل لا تمون علی اسلامکم بل اللہ یمن علیکم ان ھدکم للایمان

سورة ق

(ترتیباً ۵۰ بعد از حجرات - نزولاً ۳۴ بعد از مرسلات)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الحجرات	سورة ق
۱-	آیت ۱۳ کے اوئے ان اکرمکم عند اللہ اتقکم	نود و ایت ۳۱-۳۲ اللہ تعالیٰ دینی منزل خانی چہ ہفتہ جنت دے۔
۲-	آیت ۱۸ کے اوئے چہ اللہ پوہ دے پے پٹو او پے نکارو	آیت ۱۶ کے فرمائی چہ سزا دے پے دوسرے ہم پوہ دے و تعلم ما توسوس بہ نفسہ و نحن اقرب الیہ من جبل الوریث
۳-	دے سورة کے معاشرے اصلاح دپارہ ۷ آداب بیان کرل	نودے سورة کے اثبات دقیامت کوی (اشارہ دہ پکے دے چہ کہ معاشرہ سہ دی نوقیامت کے ہد دے اجردتہ نصیبی۔)
۴-	آیت ۲: چاچہ دانیا دے ادبی اوکرہ نو عمل برباد دے۔	آیت ۱۲: چاچہ دانیا و تکذیب او مخالفت کر دے دے۔ نو ہفتہ لہ اللہ تہاہ کر دے۔

اتیازات و سورة: (۱) سورة ممتاز دے پے تعجب د کا فرو پ اثبات دقیامت آیت ۲

(۲) سورة ممتاز دے پے بیان د جبل الوریث باندے (دزڑہ رگ) آیت ۱۶

(۳) سورة ممتاز دے پے دے بیان چہ قیامت کے بہ انسان نہ پردے لرے کڑی شی۔ آیت ۲۲

(۴) سورة ممتاز دے پے ہونو فرشتو چینی او گس طرف تہا تے دی۔ آیت ۱۷

مقصد و سورة: اثبات دقیامت او دلائل عقلیہ پ قیامت باندے۔

فرمائی چہ نبی کریم پے داختر پے ورز داسورة ق پے مازہ کے ڈیروستو۔ کذا لک الخروج داوئے؟ زکہ چہ داختر پے ورز ہر سڑے دچل دس مطابق پے چیل خیل لباس کے راوتے دی وکوردے۔
نوسم دے قیامت کے بہ چیل عمل او عقیدے مطابق انسان دز کے نہ راوزی۔

مختصر خلاصہ قرآن کریم پے اعتبار دہم سرہ ثلور حصے دے: (۱) فاتحہ - ماندہ آخرہ پورے: الخالق کل شیء ہوا اللہ (۲) انعام - بنی اسرائیل پورے: المرئی کل شیء ہوا اللہ

(۳) کہف - احزاب پورے: الیہا ربک فی کل شیء ہوا اللہ (۴) سبا - ناس پورے: اثبات دقیامت + نفی دشفاعت تھری کوی۔

دا اوسہ پورے چہ ثلور حصہ کے دسباندہ داخلہ ترجمرات پورے کو سورتوں نہ بیان شول۔ پے ہفتے کے نفی دشفاعت تھری او شول۔ اوداٹکے سورتوں نہ (ق ذاریات طور) اثبات دقیامت کوی
بالترقی لکہ ق کے دانی کذا لک الخروج نو ذاریات ۶-۷ کے فرمائی انما توعدون لصادق وان الدین لواقع طور ۷-۸ کے فرمائی مالہ من دافع نو پدے ویدے سورتوں نو کے
اثبات دقیامت دے بالترقی۔

دقرآن دا ثلور حصہ پے دولس (۱۲) بابو تقسیم دے:

باب (۱): سورة سبا + فاطر + یس (درے سورتوں دی)

باب (۲): سورة الصافات + ص + زمر (درے سورتوں دی)

باب (۳): سورة مؤمنین + حم سجدہ + شورا + زخرف + دخان + جاثیہ + احقاف (اودہ سورتوں دی)

باب (۴): سورة محمد + فتح + حجرات (درے سورتوں دی)

باب (۵): سورة ق + ذاریات + طور (درے سورتوں دی)

باب (۶): سورة نجم + قمر + رحمن + واقعہ (ثلور سورتوں دی)

باب (۷): سورة حدید + مجادلہ + حشر + ممتحنہ + صف + جمعه + منافقون + تغابن + طلاق + تحریم (لس سورتوں دی)

باب (۸): سورة ملک + قلم + حاقہ + معارج + نوح + جن (شپ سورتوں دی)

باب (۹): سورة مزمل + مدثر (دوہ سورتوں دی)

باب (۱۰): سورة قیامتہ + دھر + مرسلات + نبا + نازعات + عیس + تکویر + انفطار + مطففین + انشقاق + جمودج + طارق (دولس سورتوں دی)

باب (۱۱): سورة الاعلیٰ + غاشیہ + فجر + بلد + شمس + لیل (شپ سورتوں دی)

باب (۱۲): سورة ضحیٰ + انشراح ----- ترعہ پورے (پولس سورتوں دی) چہ دا سورتوں نہ بیان دہم قاصدا ربہ، رزہا تو او تہید من الدینا او ترغیب الی الآخرة کوی۔

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library